

A NILULUK URE RA TARAI ISRAEL

Di luk ra tarai Israel aro Sinai

1 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra bil Sinai, ta ra pal na varbarat, ta ra luaina bung ta ra vauruana gai ta ra vauruana kilala taun kadia nirop kan ra gunan Aigipto, dari: ²Avat a luk ra kor na tarai Israel, ta. kadia lavur vuna tarai, ma ta kadia lavur apik na tarai, da ra niluluk i ra iang i diat; da luk ra ulu i diat ra lavur tutana par, ³kadia kilala i ura vinun, ba i bolo ra ura vinun, nina dia topa ra vinarubu ta diat ra tarai Israel; amur ma Aron amur a luk diat ta kadia lavur kor. ⁴Tika na tutana ta ra lavur vuna tarai tikatikai, nina i lualua ta kana apik na tarai, na maravut amur.

⁵Ma go ra iang i diat ra umana tutana ba diat a tur maravut amur: ta ra vuna tarai Ruben, Elisur natu i Sedeur. ⁶Ta ra vuna tarai Simeon, Selumiel natu i Surisadai. ⁷Ta ra vuna tarai Iuda, Nason natu i Aminadab. ⁸Ta ra vuna tarai Isakar, Netanel natu i Suar. ⁹Ta ra vuna tarai Sebulun, Eliab natu i Kelon. ¹⁰Ta ra umana bul mur tai Iosep: ta ra vuna tarai Epraim, Elisama natu i Amiud; ta ra vuna tarai Manase, Gamaliel natu i Pedasur. ¹¹Ta ra vuna tarai Benjamin, Abidan natu i Gideon. ¹²Ta ra vuna tarai Dan, Akieser natu i Amisadai. ¹³Ta ra vuna tarai Aser, Pagieli natu i Okran. ¹⁴Ta ra vuna tarai Gad, Eliasap natu i Deuel. ¹⁵Ta ra vuna tarai Naptali, Akira natu i Enan. ¹⁶Di ga oro pa go diat ta ra kor na tarai, a umana luluai ta ra lavur vuna tarai; a umana lualua ta ra lavur apik na tarai Israel.

¹⁷Ma Moses ma Aron dir ga agur pa go ra umana tutana, nina di ga vatang ra iang i diat, ¹⁸ma dir ga varurue ra tarai ta ra luaina bung ta ra vauruana gai, ma dia ga vatang tar ra iang i diat ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat tikatikai, diat i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun. ¹⁹Da ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses, damana i ga luk diat ta ra bil Sinai.

²⁰Ma ra umana bul mur tai Ruben, a luaina natu i Israel, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra

niluluk i ra iang i diat tikitikai, a lavur tutana ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ²¹di ga luk diat ta ra vuna tarai Ruben, ba a ivat na vinun ma laptikai na arip, ma a ilima na mar.

²²Ma ra umana bul mur tai Simeon, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, nina di ga luk diat, da ra niluluk i ra iang i diat tikitikai, a lavur tutana ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ²³di ga luk diat ta ra vuna tarai Simeon, ba a ilima na vinun ma lavuvat na arip, ma a utul a mar.

²⁴Ma ra umana bul mur tai Gad, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ²⁵di ga luk diat ta ra vuna tarai Gad, ba a ivat na vinun ma a ilima na arip, ma laptikai na mar ma a ilima na vinun.

²⁶Ma ra umana bul mur tai Iuda, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ²⁷di ga luk diat ta ra vuna tarai Iuda, ba lavurua na vinun ma a ivat na arip, ma laptikai na mar.

²⁸Ma ra umana bul mur tai Isakar, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ²⁹di ga luk diat ta ra vuna tarai Isakar, ba a ilima na vinun ma a ivat na arip, ma a ivat na mar.

³⁰Ma ra umana bul mur tai Sebulun, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ³¹di ga luk diat ta ra vuna tarai Sebulun, ba a ilima na vinun ma lavurua na arip, ma a ivat na mar.

³²Ma ra umana bul mur tai Iosep, a umana bul mur tai Epraim, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ³³di ga luk diat ta ra vuna tarai Epraim, ba a ivat na vinun na arip, ma a ilima na mar.

³⁴Ma ra umana bul mur tai Manase, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia topa ra vinarubu; ³⁵di ga luk diat ta ra vuna tarai Manase, ba a utul a vinun ma a urua na arip, ma a ura mar.

³⁶Ma ra umana bul mur tai Beniamin, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i

diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ³⁷di ga luk diat ta ra vuna tarai Benjamin, ba a utul a vinun ma a ilima na arip, ma a ivat na mar.

³⁸Ma ra umana bul mur tai Dan, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ³⁹di ga luk diat ta ra vuna tarai Dan, ba laptikai na vinun ma a urua na arip, ma lavurua na mar.

⁴⁰Ma ra umana bul mur tai Aser, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ⁴¹di ga luk diat ta ra vuna tarai Aser, ba a ivat na vinun ma tika na arip, ma a ilima na mar.

⁴²Ma ra umana bul mur tai Naptali, a tarai diat parika, ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, da ra niluluk i ra iang i diat, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu; ⁴³di ga luk diat ta ra vuna tarai Naptali, ba a ilima na vinun ma a utul a arip, ma a ivat na mar.

⁴⁴Go diat nina dia ga luk diat, Moses ma Aron ma ra vinun ma a urua na luluai kai ra tarai Israel, ta ra umana vuna tarai tikatikai. ⁴⁵Damana diat par di ga luk diat ta ra tarai Israel, ta kadia lavur apik na tarai, diat ba i ga ura vinun kadia kilala, ba i ga bolo ra ura vinun, nina dia ga topa ra vinarubu ta diat ra tarai Israel; ⁴⁶diat par di ga luk diat ba laptikai na mar ma a utul a arip, ma a ilima na mar ma a ilima na vinun.

Di tibe tar ra papalum ta ra tarai Levi ure ra Pal na Mal

⁴⁷Ia kaka, pa di ga luk ra vuna tarai Levi varurung ma diat. ⁴⁸Tago ra Luluai i ga biti tai Moses, dari: ⁴⁹Ia kaka ra vuna tarai Levi, koko una luk diat, ma koko una kap ra niluluk i diat livuan ta ra tarai Israel; ⁵⁰ma una tibe ra tarai Levi upi diat a varvakai ta ra pal na varbarat, ma ta kana lavur tabarikik; diat a puak pa ra pal, ma ra lavur tabarikik tana; diat a pait ra lavur papalum tana, ma diat a vatur kadia umana pal na mal kikil ra pal na varbarat. ⁵¹Ma ta nam ra bung ba ra pal na varbarat na kakari, a tarai Levi diat a pala pa ia; ma ba da vatur ra pal na varbarat, a tarai Levi diat a vatut ia; ma gala ta tutana vakuku na vana maravai tana, da doka. ⁵²Ma ra tarai Israel diat a vatur kadia lavur pal na mal, tikatikai ta kana gunan, ma tikatikai ta kana vakilang, varogop ma kadia lavur kor. ⁵³Ma ra tarai Levi diat a vatur kadia umana pal na mal kikil ra pal na varbarat, upi koko ra kankan na vana rikai taun ra kor na tarai Israel; ma ra tarai Levi diat a balaure ra pal na varbarat.

⁵⁴Ma ra tarai Israel dia ga pait ia damana; dia ga pait ot pa go ra lavur magit ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses.

A pakapakana kai ra umana apik na tarai ma ra umana lualua ta diat

2 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron, dari: ²A tarai Israel diat a vatur kadia lavur pal na mal tikatikai ta kana vakilang varurung ma ra umana vakilang kai kana apik na tarai: kadia lavur pal na mal diat a tur kikil ra pal na varbarat ta ra lavur papar.

³Ma diat ta ra vakilang kai ra gunan Iuda, ta kadia lavur kor, diat a vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a taur, ta ra pakana ba ra keake i kuma rikai tana; ma Nason natu i Aminadab na luluai pire ra vuna tarai Iuda. ⁴Diat di ga luk diat ta kana kor, lavurua na vinun ma a ivat na arip, ma laptikai na mar diat.

⁵Ma diat ta ra vuna tarai Isakar diat a vatur kadia lavur pal na mal maravai pirana; ma Netanel natu i Suar na luluai pire ra vuna tarai Isakar; ⁶ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ilima na vinun ma a ivat na arip, ma a ivat na mar diat; ⁷ma diat ta ra vuna tarai Sebulun bula; ma Eliab natu i Kelon na luluai pire ra vuna tarai Sebulun; ⁸ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ilima na vinun ma lavurua na arip, ma a ivat na mar diat. ⁹Diat par di ga luk diat ta ra gunan Iuda, tika na mar ma lavutul a vinun ma laptikai na arip, ma a ivat na mar diat, ta kadia lavur kor. Diat a lua ta ra vinavana.

¹⁰A vakilang kai ra gunan Ruben, ta kana lavur kor, na tur ta ra papar a taubar; ma Elisur natu i Sedeur na luluai pire ra vuna tarai Ruben; ¹¹ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ivat na vinun ma laptikai na arip, ma a ilima na mar diat.

¹²Ma diat ta ra vuna tarai Simeon diat a vatur kadia lavur pal na mal maravai pirana; ma Selumiel natu i Surisadai na luluai pire ra vuna tarai Simeon; ¹³ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ilima na vinun ma lavuvut na arip, ma a utul a mar diat; ¹⁴ma diat ta ra vuna tarai Gad bula; ma Eliasap natu i Reuel na luluai pire ra vuna tarai Gad; ¹⁵ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ivat na vinun ma a ilima na arip, ma laptikai na mar ma a ilima na vinun diat. ¹⁶Diat par di ga luk diat ta ra guna Ruben, tika na mar ma a ilima na vinun ma tikai na arip, ma a ivat na mar ma a ilima na vinun diat, ta kadia lavur kor. Diat a vauruana ta ra vinavana.

¹⁷Ma ra pal na varbarat, ma diat ta ra gunan kai ra tarai Levi, diat a vanavana livuan; kadia vinavana na da kadia vavatur na pal, tikatikai na vanavana da kana vakilang ta kana pakana.

¹⁸A vakilang kai ra gunan Epraim, ta kana lavur kor, na tur ta ra papar a taoai; ma Elisama natu i Amiud na luluai pire ra vuna tarai Epraim; ¹⁹ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ivat na vinun na arip, ma a ilima na mar diat. ²⁰Ma diat ta ra vuna tarai Manase diat a ki maravai pirana; Gamaliel natu i Pedasur na luluai pire ra vuna tarai Manase; ²¹ma diat di ga luk diat ta kana kor, a utul a vinun ma a ura arip, ma a ura mar diat;

²²ma diat ta ra vuna tarai Benjamin bula; ma Abidan natu i Gideoni na luluai pire ra vuna tarai Benjamin; ²³ma diat di ga luk diat ta kana kor, a utul a vinun ma a ilima na arip, ma a ivat na mar. ²⁴Diat par di ga luk diat ta ra gunan Epraim, tika na mar ma lavutul na arip, ma tika na mar diat, ta kadia lavur kor. Diat a vautuluna ta ra vinavana.

²⁵A wakilang kai ra gunan Dan, ta kana lavur kor, na tur ta ra papar a labur; ma Akieser natu i Amisadai na luluai pire ra vuna tarai Dan; ²⁶ma diat di ga luk diat ta kana kor, laptikai na vinun ma a ura arip, ma lavurua na mar diat.

²⁷Ma diat ta ra vuna tarai Aser diat a vatur kadia lavur pal na mal maravai pirana; ma Pagiél natu i Okran na luluai pire ra vuna tarai Aser; ²⁸ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ivat na vinun ma tika na arip, ma a ilima na mar diat; ²⁹ma diat ta ra vuna tarai Naptali bula; ma Akira natu i Enan na luluai pire ra vuna tarai Naptali; ³⁰ma diat di ga luk diat ta kana kor, a ilima na vinun ma a utul a arip, ma a ivat na mar diat. ³¹Diat par di ga luk diat ta ra gunan Dan, tika na mar ma a ilima na vinun ma lavurua na arip, ma laptikai na mar diat. Diat ma kadia lavur wakilang diat a murmur bat.

³²Go diat di ga luk diat ta ra tarai Israel ta kadia lavur apik na tarai; diat par di ga luk diat ta ra ivat na gunan ta kadia lavur kor, laptikai na mar ma a utul a arip, ma a ilima na mar ma a ilima na vinun. ³³Ia kaka, pa di ga luk ra tarai Levi varurung ma ra tarai Israel; da ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses.

³⁴A tarai Israel dia ga pait ia damana; da nam parika ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses, damana dia ga vatur kadia lavur wakilang, ma dia ga vanavana, tikatikai ta kana apik na tarai ma ta kana kakang.

A niluluk ma ra papalum kai ra tarai Levi

3 ¹Go ra umana taun tarai kai Aron ma Moses ta ra bung ba ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra luana Sinai. ²Ma go ra iang i diat ra umana natu i Aron. Nadab a luaina, Abiu, Eleasar, ma Itamar. ³Go ra iang i diat ra umana natu i Aron, ra umana tena tinabar nina di ga ku diat, ma i ga vadoane diat upi diat a pait ra papalum na tena tinabar. ⁴Ma Nadab ma Abiu dir ga mat ta ra luaina mata i ra Luluai, ba dir ga tul tar ra iap vakuku ta ra luaina mata i ra Luluai, ta ra bil Sinai, ba pa dir ga vangala ta natu i dir; ma Eleasar ma Itamar dir ga pait ra papalum na tena tinabar ta ra luaina mata i Aron tama i dir.

⁵Ma ra Luluai i ga biti tai Moses dari. ⁶Una agure pa ra vuna tarai Levi, ma una vatur diat ta ra luaina mata i Aron ra tena tinabar, upi diat a toratorom tana. ⁷Ma diat a varvakai pirana, ma pire ra tarai par ta ra pal na varbarat, ma diat a pait ra lavur papalum ta ra pal. ⁸Ma diat a balaure ra lavur tabarikik ure ra pal na varbarat, ma diat a varvakai pire

ra tarai Israel, upi diat a pait ra lavur papalum ta ra pal. ⁹Ma una tul tar ra tarai Levi tai Aron ma ra umana natuna; kana tiniba diat ure ra tarai Israel. ¹⁰Ma una tibe Aron ma ra umana natuna upi diat a pait ra papalum na tena tinabar; ma ona ta tutana vakuku na vana maravai, da doka.

¹¹Ma ra Luluai i ga biti tai Moses dari: ¹²Gire, iau tar kia ra lavur luaina natu i ra tarai Israel ma ra tarai Levi; kaugu ra tarai Levi; ¹³tago kaugu ra lavur luaina bul; ta nam ra bung ba iau ga ubu ra lavur luaina ta ra gunan Aigipto, iau ga vatabue ra lavur luaina ta ra tarai Israel piragu, a tarai ma ra lavur vavaguai; ina vatur vake diat; iau ra Luluai.

¹⁴Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra bil Sinai, dari: ¹⁵Una luk ra umana bul mur tai Levi ta kadia lavur apik na tarai, ma kadia lavur kakang; una luk ra lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai.

¹⁶Ma Moses i ga luk diat da ra tinata kai ra Luluai, da i ga vartuluai pirana. ¹⁷Ma go ra iang i dital ra utul a natu i Levi: Gerson, ma Koat, ma Merari. ¹⁸Mago ra iang i dir ra ura natu i Gerson ta kadir apik na tarai: Libni ma Simei; ¹⁹ma ra umana natu i Koat ta kadia apik na tarai: Amram, Isar, Kebron, ma Usiel; ²⁰ma ra ura natu i Merari ta kadir apik na tarai: Mali ma Musi. Go ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Levi, da kadia lavur kakang.

²¹Ta ra apik na tarai Gerson, go ra ura kakang Libni ma Simei; go ra ura kakang tai Gerson. ²²Diat di ga luk diat, da ra niluluk i ra lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai, lavurua na arip, ma a ilima na mar diat. ²³Diat ta ra apik na tarai Gerson diat a vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a taoai ta ra pal na varbarat. ²⁴Ma Eliasap natu i Lael na luluai pire ra apik na tarai Gerson. ²⁵Ma ra tiniba kai ra umana natu i Gerson ta ra pal na varbarat na dari: ra pal, ma ra mal na tubatuba, ma ra tubatuba arama tana, ma ra mal na poraporo ta ra pal na varbarat, ²⁶ma ra lavur mal na liplip, ma ra mal na poraporo ta ra bala na gunan, nina i tur kikir ra pal ma ra uguugu na vartabar, ma ra lavur vinau ure ra papalum tana.

²⁷Ta ra apik na tarai Koat, go ra ivat na kakang Amram, Isar, Kebron ma Usiel; go ra ivat na kakang tai Koat. ²⁸Diat di ga luk diat, da ra niluluk i ra lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai, lavutul na arip ma laptikai na mar diat, ma dia ga pait ra lavur papalum ta ra gomgom na pal. ²⁹Diat ta ra apik na tarai Koat diat a vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a taubar ta ra pal na varbarat. ³⁰Ma Elisapan natu i Usiel na luluai pire ra apik na tarai Koat. ³¹Ma kadia tiniba na dari: ra bok na kunubu, ma ra vuvuvung na nian, ma ra turtur na birao, ma ra ura uguugu na vartabar, ma ra lavur la ure ra gomgom na pal nina dia papalum me, ma ra mal na poraporo; ra lavur papalum ta go diat.

³²Ma Eleasar natu i Aron ra tena tinabar na lualua ta dital ra utul a luluai kai ra vuna tarai Levi, ma na kure diat dia balaure ra gomgom na pal.

³³Ta ra apik na tarai Merari, go ra ura kakang Mali ma Musi; go ra ura kakang tai Merari. ³⁴Diat di ga luk diat, da ra niluluk i ra lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai, laptikai na arip ma a ura mar diat. ³⁵Ma Suriel natu i Abikail i ga luluai pire diat ra apik na tarai Merari; diat a vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a labur ta ra pal na varbarat. ³⁶Ma ra tiniba kai ra umana natu i Merari na dari: ra lavur ur na pal, ma kadia lavur davai na vabolo, ma kadia lavur tukul, ma kadia lavur kiki, ma kadia lavur magit na papalum; ra lavur papalum ta go diat; ³⁷ma ra lavur tukul ure ra liplip kikil ra bala na gunan, ma kadia lavur kiki, ma kadia lavur ot, ma kadia lavur vinau.

³⁸Ma Moses ma Aron ma ra umana natuna diat a vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a taur ta ra luaina mata i ra pal na varbarat ta ra pakana ba ra keake i kuma rikai tana; diat a pait ra lavur varvakai ta ra gomgom na pal ure ra tarai Israel; ma gala ta tutana vakuku na vana maravai, da doka.

³⁹Ma diat par ba Moses ma Aron dir ga luk diat ta ra tarai Levi, da ra vartuluai kai ra Luluai, ta kadia lavur apik na tarai, a lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai, a ura vinun ma a ura arip na marmar diat.

A tarai Levi ma ra varvarkia ure ra lavur luaina bul

⁴⁰Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una luk ra lavur luaina bul tutana kai ra tarai Israel, ba dia tar laun vue tika na gai, ba i tar bolo tika na gai, ma una kap ra niluluk i ra iang i diat. ⁴¹Ma una kia ra lavur luaina natu i ra tarai Israel ma ra tarai Levi upi kaugu diat; iau ra Luluai; ma una kia ra lavur luaina nat na vavaguai ma ra lavur vavaguai kai ra tarai Levi.

⁴²Ma Moses i ga luk ra lavur luaina natu i ra tarai Israel, da ra Luluai i ga vartuluai pirana. ⁴³Ma diat di ga luk diat, ra lavur luaina bul tutana da ra niluluk i ra iang i diat, ba dia ga laun vue tika na gai, ba i ga bolo tika na gai, a ura vinun ma a ura arip, ma a ura mar ma lavurua na vinun ma a utul diat.

⁴⁴Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ⁴⁵Una kia ra lavur luaina natu i ra tarai Israel ma ra tarai Levi, ma una kia kadia lavur vavaguai ma ra lavur vavaguai kai ra tarai Levi; ma ra tarai Levi kaugu diat; iau ra Luluai. ⁴⁶Ma upi da kul valaun pa ra ura mar ma lavurua na vinun ma a utul a luaina natu i ra tarai Israel, nina dia ki ak ta ra niluluk i ra tarai Levi, ⁴⁷una vatur vake a ilima na pakana mani ure diat tikitikai, da ra pakana mani kai ra gomgom na pal, nina a vinun ma laptikai na gram (a

ngungu auns) tana; ⁴⁸ma una tul tar ra mani nina di kul valaun diat me tai Aron ma ra umana natuna.

⁴⁹Ma Moses i ga vatur vake ra mani na varkul ta diat dia ga ki ak ta ra niluluk i diat di ga kia valaun diat ma ra tarai Levi; ⁵⁰i ga vatur vake ra mani ta ra lavur luaina natu i ra tarai Israel, tika na arip ma a utul a mar ma laptikai na vinun ma a ilima na pakana mani, da ra pakana mani kai ra gomgom na pal. ⁵¹Ma Moses i ga tul tar ra mani na varkul tai Aron ma ra umana natuna, da ra tinata kai ra Luluai, nina ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses.

A tiniba kai ra tarai Levi

4 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron, dari: ²Amur a luk ra umana natu i Koat ta ra umana natu i Levi, ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ³diat ba kadia kilala i tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat.

⁴Go ia ra papalum kai ra umana natu i Koat ta ra pal na varbarat, ta ra magit i gomgom kakit: ⁵ba di vaninara upi ra vinavana, Aron ma ra umana natuna diat a ruk, ma diat a pala ra mal na rurua kutu, ma diat a pulu ra bok na varvai me; ⁶ma diat a tuba ma ra pal a me, ma diat a talare tika na mal i blu marut taun ia, ma diat a ule tar ra ura kip tana.

⁷Ma diat a talare ta tika na mal i blu marut taun ra vuvuvung na Gem na Ginigira, ma diat a vung ra umana plet, ma ra umana la na mi, ma ra umana la, ma ra umana pal a tava ure ra tinabar na nimomo tana; ma ra Gem na Ginigira na ki tana; ⁸ma diat a talare tika na mal meme taun diat, ma diat a tuba ma ra pal a me, ma diat a ule tar ra ura kip tana.

⁹Ma diat a tak pa ra mal i blu marut, ma diat a pulu ra turtur na birao, ma kana lavur lamp, ma kana kia, ma kana lavur la, ma ra lavur la na dangi tana, nina dia papalum me; ¹⁰ma diat a pulu ia ma kana lavur la bula ma ra pal a me, ma diat a vung ia tai tika na kip.

¹¹Ma diat a talare tika na mal i blu marut taun ra uguugu na goled, ma diat a tuba ma ra pal a me, ma diat a ule tar ra ura kip tana; ¹²ma diat a vung ra lavur magit na papalum, nina dia pait ra papalum me ta ra gomgom na pal, tai tika na mal i blu marut, ma diat a pulu diat ma ra pal a me, ma diat a vung diat tai tika na kip.

¹³Ma diat a tak vue ra kabu na iap kan ra uguugu na vartabar, ma diat a talare ra mal i meme marut taun ia; ¹⁴ma diat a vung kana lavur la tana, nina dia pait ra papalum me, a umana la na kabu, ma ra umana inging, ma ra umana kakakal ma ra umana la na tava, a lavur tabarikik ure ra uguugu; ma diat a talare ra pal a me taun ia upi da tuba, ma diat a ule tar ra ura kip tana.

¹⁵Ma ba Aron ma ra umana natuna dia ga pulu vapar ra gomgom na pal, ma ra lavur tabarikik ure ra gomgom na pal, ba di vaninara upi ra

vinavana, a umana natu i Koat diat a pot upi diat a puak ia; ma koko diat a bili ra magit i gomgom, kan diat a mat. Go ra umana magit ia ra kinakap kai ra umana natu i Koat ta ra pal na varbarat. ¹⁶Ma Eleasar natu i Aron ra tena tinabar na balaure ra dangi ure ra kapa, ma ra bulit i ang na katkat, ma ra plaua ure ra tinabar, ma ra dangi na varku; na balaure ra pal na mal ma ra lavur magit tana, ra gomgom na pal, ma ra ana lavur tabarikik.

¹⁷Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron, dari: ¹⁸Koko avat a kutu vue ra apik na tarai Koat kan ra vuna tarai Levi; ¹⁹ma avat a pait ia dari pire diat, upi diat a laun ma koko diat a mat, ba dia tadav ra magit i gomgom kakit: Aron ma ra umana natuna diat a ruk ma diat a tibe diat, tikatikai ta kana papalum ma ta kana kinakap; ²⁰ma koko ta ik a pakana diat a ruk upi diat a bobe ra magit i gomgom, kan diat a mat.

²¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²²Una luk ra umana natu i Gerson bula, ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ²³diat ba kadia kilala i tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat.

²⁴Go ia ra tiniba na papalum kai ra apik na tarai Gerson, a papalum ma ra kinakap: ²⁵diat a puak ra lavur mal ure ra pal, ma ra pal na varbarat, kana lavur mal na tubatuba, ma ra pal a me arama liu tana, ma ra mal na poraporo ta ra matakilalat i ra pal na varbarat; ²⁶ma ra lavur mal ure ra liplip ta ra bala na gunan, ma ra mal na poraporo ta ra matakilalat i ra bala na gunan kikil ra pal ma ra uguugu na vartabar, ma kadia lavur vinau, ma kadia lavur magit na papalum; diat a pait ra lavur papalum ta go diat. ²⁷Aron ma ra umana natuna diat a kure ra lavur papalum kai ra umana natu i Gerson, kadia lavur kinakap ma kadia lavur papalum; ma avat a tibe tar kadia lavur kinakap ta diat. ²⁸Go ia ra papalum kai ra apik na tarai Gerson ta kadia lavur kakang ta ra pal na varbarat; ma Itamar natu i Aron ra tena tinabar na kure diat.

²⁹Ma ure ra umana natu i Merari, una luk diat ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, ³⁰diat ba kadia kilala i tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat.

³¹Go ia kadia tiniba na kinakap da kadia lavur papalum ta ra pal na varbarat: a umana ur na pal, ma kana umana davai na vabolo, ma kana umana tukal, ma kana umana kiki; ³²ma ra umana tukal ure ra liplip kikil ra bala na gunan, ma kana umana kiki, ma kana umana ot, ma kana umana vinau, ma kana umana magit na papalum; diat a pait ra lavur papalum ta go diat; ma avat a vatang tar ra umana tiniba na kinakap ta diat.

³³Go ia ra tiniba na papalum kai ra apik na tarai Merari, da kadia lavur papalum ta ra pal na varbarat, ma Itamar natu i Aron ra tena tinabar na kure diat.

³⁴Ma Moses ma Aron ma ra umana luluai kai ra tarai dia ga luk ra umana natu i Koat ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ³⁵diat ba kadia kilala i ga tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia ga topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat; ³⁶diat di ga luk diat ta kadia lavur apik na tarai, a ura arip ma lavurua na mar ma a ilima na vinun diat. ³⁷Go ra niluluk i diat nina Moses ma Aron dir ga luk diat ta ra apik na tarai Koat, nina dia varvakai ta ra pal na varbarat, da ra vartuluai kai ra Luluai ta ra ngie i Moses.

³⁸Ma di ga luk ra umana natu i Gerson ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ³⁹diat ba kadia kilala i ga tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia ga topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat; ⁴⁰diat di ga luk diat ta kadia lavur apik na tarai, ma ta kadia lavur kakang, a ura arip ma laptikai na mar ma a utul a vinun diat. ⁴¹Go ra niluluk i diat nina Moses ma Aron dir ga luk diat ta ra apik na tarai Gerson, nina dia ga varvakai ta ra pal na varbarat, da ra vartuluai kai ra Luluai.

⁴²Ma di ga luk ra umana natu i Merari ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ⁴³diat ba kadia kilala i ga tur livuan papa ta ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia ga topa ra papalum, upi diat a pait ra lavur varvakai ta ra pal na varbarat; ⁴⁴diat di ga luk diat ta kadia lavur apik na tarai, a utul a arip ma a ura mar diat. ⁴⁵Go ra niluluk i diat nina Moses ma Aron dir ga luk diat ta ra apik na tarai Merari, da ra vartuluai kai ra Luluai ta ra ngie i Moses.

⁴⁶Moses ma Aron ma ra umana luluai kai ra tarai Israel dia ga luk ra tarai Levi, ta kadia lavur apik na tarai ma ta kadia lavur kakang, ⁴⁷diat ba kadia kilala i ga tur livuan papa ra utul a vinun tuk tar ta ra ilima na vinun, diat par dia ga topa ra papalum, upi diat a puak ra umana kinapak ta ra pal na varbarat, ⁴⁸diat di ga luk diat, lavutul na arip ma a ilima na mar ma lavutul na vinun diat. ⁴⁹Moses i ga luk diat da ra vartuluai kai ra Luluai, tikitikai ta kana papalum ma tikitikai ta kana kinapak: damana i ga luk diat, da ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses.

Di tulue vairop diat pa dia gomgom

5 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una vartuluai pire ra tarai Israel upi diat a vaki vaire ra lavur vukavuka, ma diat par ba dia gapgap, ma nina pa i gomgom tago i bili ta minat; ³avat a vaki diat, a tarai ma ra vaden, ta ra pakana gunan irai; upi koko diat a vadur kadia gunan, nina iau ki livuan tana.

⁴Ma ra tarai Israel dia ga pait ia damana, ma dia ga vaki vaire diat kan ra gunan; da ra Luluai i ga vatang tar ia tai Moses, damana ra tarai Israel dia ga pait ia.

A varkurai na balbali

⁵Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ⁶Una biti tai ra tarai Israel dari: Ona ta tutana ba ta vavina na pait ta mangana varpiam kai ra tarai, ma i piam ra Luluai, ma i rara damana; ⁷na tata kapa ure ra varpiam i ga pait ia; ma na bali vapar ra magit i ga rara tana, ma na tul tar ra vavailimana pakana tana, tai nina i ga pait ra varpiam tana.

⁸Ma ona pa ta tutmur tana upi na vatur vake ra balbali ure ra nirara, a tena tinabar na vatur vake ra balbali ure ra nirara di tul tar ia tai ra Luluai, varurung ma ra sip ure ra tinabar na varporong, nina di pait ra varporong me ure. ⁹Ma ra tena tinabar na vatur vake, ra lavur tinabar na tutuluai ta ra lavur magit i gomgom kai ra tarai Israel nina dia tul tar ia tana. ¹⁰Ra lavur magit ba tikai i vagomgom diat, ra tena tinabar na vatur vake; na vatur vake ra lavur magit di tul tar ia tana.

A varkurai ure ra varngu

¹¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹²Una tata pire ra tarai Israel ma una biti ta diat: Ona ra taulai kai ta tutana i vana rara, ma i pait ra kaina ure kana tutana, ¹³ma ari ta tutana i va pirana, ma kana tutana pa i nunure tago i pidik, ma pa i gomgom tana, ma pa ta tikai i varvai ure, ma pa di tikan tadav kana nipo; ¹⁴ba kana tutana i kairane ra ninunuk na vartakun, ma i nuknuk takun kana taulai, ba pa i gomgom, ba i gomgom uka; ¹⁵ra tutana na agure kana vavina tadav ra tena tinabar, ma na kap ra vartabar na nian ure, tika na vavinun na pakana epa na plaua na barli; pa na lolonge ta dangi tana, ma pa na vung ra bulit i ang na katkat tana; tago ia ra tinabar na ninunuk na vartakun, a tinabar na vuai na uma ure ra varvakapa na varpiam.

¹⁶Ma ra tena tinabar na agure, ma na vatur ia ta ra luaina mata i ra Luluai; ¹⁷ma ra tena tinabar na kap ra gomgom na tava ta ra la na pia, ma na tak pa ra tobon ta ra pia ta ra pal na varbarat, ma na vung ia ta ra tava; ¹⁸ma ra tena tinabar na vatur ra vavina ta ra luaina mata i ra Luluai, ma na pala ra pepe na uluna, ma na vung ra tinabar na varvakapa ta ra limana nina ra tinabar na ninunuk na vartakun; ma ra tena tinabar na vatur vake ra tava mapak nina i varvabilak ta ra limana; ¹⁹ma ra vavina na vavalima ta ra luaina mata i ra tena tinabar, ma ra tena tinabar na biti tana: Gala pa ta tutana i ga va piram, ma pa u vana rara upi una dur, ba kaum tutana i kure u, una langalanga kan go ra tava mapak nina i varvabilak; ²⁰ma gala u ga vana rara, ba kaum tutana i kure u, ma pa u gomgom tago ra tutana nina vakir kaum tutana i ga va piram; ²¹(ra vavina na vavalima ure ra varvabilak ta ra luaina mata i ra tena tinabar, ma ra tena tinabar na biti tana:) ra Luluai na vaki u da ra magit i bilak ma ra magit na varvul livuan pire kaum tarai, ba ra

kelakelegim i takari ma ra balam i ung ta ra luaina mata i ra Luluai; ²²ma go ra tava na varvabilak na ruk ta ra balam, ma ra balam na ung, ma ra kelakelegim na takari; ma ra vavina na biti: Amen, Amen.

²³Ma ra tena tinabar na tumu vake go ra lavur tinata na varvabilak ta ra buk ma na timar tar ra polo na tutumu tana ta ra tava mapak; ²⁴ma na vamomo ra vavina ma ra tava mapak nina i varvabilak; ma ra tava na varvabilak na ruk ta ra balana ma na vakadik ia. ²⁵Ma ra tena tinabar na vatur vake ra tinabar na ninunuk na vartakun ta ra lima i ra vavina, ma na tulue ra tinabar ta ra luaina mata i ra Luluai, ma na kap ia tadav ra uguugu na vartabar; ²⁶ma ra tena tinabar na tak pa tika na ginagu ta ra tinabar, upi na tur na im, ma na tun ia ta ra uguugu na vartabar, ma namur na vamomo ra vavina ma ra tava. ²⁷Ma ba i ga vamoma ma ra tava, na dari: gala pa i gomgom, tago i ga pait ra kaina ure kana tutana, ra tava na varvabilak na ruk ta ra balana ma na vakadik ia, ma ra balana na ung, ma ra kelakelegina na takari; ma ra vavina na da ra magit i bilak livuan pire kana tarai. ²⁸Ma gala ra vavina pa i dur, ma i gomgom uka, na langalanga ma na lalau pa ra bul.

²⁹Go ia ra varkurai ure ra ninunuk na vartakun, va ra vavina nina kana tutana i kure i vana rara ma pa i gomgom; ³⁰ba ta tutana i kairane ra ninunuk na vartakun, ma i nuknuk takun kana taulai, na vatur ra vavina ta ra luaina mata i ra Luluai, ma ra tena tinabar na pait ot pa go ra varkurai tana. ³¹Ma ra tutana na langalanga, ma nam ra vavina na puak pa kana varpam.

A varkurai ure ra Nasir

6 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una tata pire ra tarai Israel ma una biti ta diat: Ba ta tutana ba ta vavina na pait ra kunubu na vavalima, a vavalima na Nasir, upi na vagomgom vaire ia iat mulai tadav ra Luluai, ³na tur irai kan ra polo na vain ma ra tava longlong; pa na mome ra polo na vain i mapak, ba ra tava longlong, ba ra polo na vuai na vain, ma pa na en ra vuai na vain nina i kalabar ba nina i ge. ⁴Ta ra lavur bungbung ta kana kini irai pa na ian ta ra davai na vain, maia pa, ra patina ma ra palina pata.

⁵Ta ra lavur bungbung i ga vavalima tana ba na ki irai, koko da kut ra pepe na uluna; na gomgom tuk di pait ot pa ra lavur bung ure kana kini irai tadav ra Luluai, ma na nur vue ra pepe na uluna upi na lolovina.

⁶Ta ra lavur bung ure kana kini irai tadav ra Luluai, koko na maravai pire ta minat. ⁷Pa na nur vue kana kini gomgom ure tamana, ba nana, ba turana, ba taina, ona dia mat; tago kana kini irai tadav God i ki ta ra uluna. ⁸Ta ra lavur bung ta kana kini irai, di tibe vaire upi kai ra Luluai.

⁹Ma ona ta tikai i mat vakaian maravai pirana, ma ra uluna pa i gomgom mulai ta kana kini irai, na kut ra pepe na uluna ta ra bung ba

i gomgom mulai tana, a valavuruana bung iat. ¹⁰Ma ta ra valavutuluna bung, na kap ta ura uka ba ta ura nat na balu tadav ra tena tinabar ta ra matakilalat i ra pal na varbarat. ¹¹Ma ra tena tinabar na tul tar tikai ure ra tinabar na varporong, ma ta ra tikai ure ra tinabar di tuntun tar ia; ma na pait ra varporong ure tago i ga kaina ba i ga bili ra minat, ma na vagomgom ra uluna ta nam ra bung. ¹²Ma na tur pa mule ra umana bung na kini irai tadav ra Luluai, ma na kap ta nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar na nirara; ma pa da luk ra umana bungbung lua, tago kana kini irai pa i ga gomgom.

¹³Ma go ia ra varkurai ure ra Nasir, ba di ga pait ot pa ra lavur bung ure kana kini irai: da agure tadav ra matakilalat i ra pal na varbarat, ¹⁴ma na tul tar kana vartabar na nian tadav ra Luluai, tika na nat na sip, a tomotoina i ko kakit, ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tuntun tar ia, ma tika na nat na sip, a tana i ko kakit, ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar na varporong, ma tika na sip, a tomotoina i ko kakit ure ra tinabar na varmaram; ¹⁵ma tika na rat na gem ba pa i leven, ta umana gem ik di pait ia ma ra bo na plaua di pota ma ra dangi, ma ta umana gem malelep ba pa i leven, nina di lolonge ra dangi tana, ma kadia tinabar na plaua, ma kadia tinabar na nimomo. ¹⁶Ma ra tena tinabar na tul tar diat ta ra luaina mata i ra Luluai, ma na tul tar kana tinabar na varporong, ma kana tinabar di tuntun tar ia; ¹⁷ma na tul tar ra sip ure ra tinabar na varmaram tadav ra Luluai, varurung ma ra rat na gem ba pa i leven; ra tena tinabar na tul tar bula ra tinabar na plaua tana ma ra tinabar na nimomo tana. ¹⁸Ma ra Nasir na kut vue ra pepe na uluna nina i vakilang kana kini irai, ta ra matakilalat i ra pal na varbarat, ma na tarie ta ra iap nina ra tinabar na varmaram i ki tana. ¹⁹Ma ra tena tinabar na kap ra kelakelegi ta ra sip ba di ga kabalane, ma tika na gem ik, ma tika na gem malelep ta ra rat na gem ba pa i leven, ma na vung diat ta ra lima i ra Nasir, ba i ga kut vue ra pepe na uluna ure kana kini irai; ²⁰ma ra tena tinabar na tulue diat ta ra luaina mata i ra Luluai upi ra tinabar na tutuluai; go ia ra magit i gomgom upi kai ra tena tinabar, da ra bongobongo di tulue ma ra kelakelegi di tul tar ia; ma namur i topa ia ba ra Nasir na mome ra vain.

²¹Go ia ra varkurai ure ra Nasir nina i vavalima ma ure kana vartabar na nian tadav ra Luluai ure kana kini irai; ma na tul tar ta mangana bula gala ia iat i mainge; na pait ot pa ra magit i vavalima tana, da ra varkurai ure kana kini irai.

A varvadoan kai ra tena tinabar

²²Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²³Una tata pire Aron ma ra umana natuna, ma una biti: Avat a tata vadoane ra tarai Israel dari, ma avat a biti ta diat:

24 A Luluai na vadoane u, ma na balaure u.

25 A mata i ra Luluai na pupua taun u, ma ia iat na mari u.

26 A Luluai a mataure u, ma na tul tar ra malmal tam.

27 Damana diat a vaki tar ra iangigu ta ra tarai Israel, ma ina vadoane diat.

A tinabar ure ra varvadoan na uguugu na vartabar

7 ¹Ma ta nam ra bung ba Moses i ga vatut vapar ra Pal, ma i ga vadangi ia ma i ga wakilang vaire, ma kana lavur tabarikik bula, ma ra uguugu na vartabar ma ra ana lavur magit na papalum, ma i ga vadangi diat ma i ga wakilang vaire diat; ²ra umana luluai kai ra tarai Israel, nina ra umana lualua ta ra umana vuna tarai, dia ga vartabar; go diat ra umana luluai ta ra umana vuna tarai, nina dia ga lualua ta diat di ga luk diat; ³ma dia ga kap kadia vartabar na nian ta ra luaina mata i ra Luluai, laptikai na kiki na vinavana ma a vinun ma ura bulumakau; tika na kiki na vinavana ure a uraura luluai, ma tika na bulumakau ure tikitikai ta diat; ma dia ga tul tar diat ta ra luaina mata i ra pal na varbarat. ⁴Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ⁵Una vatur vake ta diat, upi diat a topa ra papalum ta ra pal na varbarat; ma una tul tar diat ta ra tarai Levi, tai tikitikai da kana papalum. ⁶Ma Moses i ga vatur vake ra umana kiki na vinavana ma ra umana bulumakau, ma i ga tul tar diat ta ra tarai Levi. ⁷A ura kiki na vinavana ma a ivat na bulumakau i ga tul tar diat ta ra umana natu i Gerson, da kadia varvakai; ⁸ma a ivat na kiki na vinavana ma lavutul na bulumakau i ga tul tar diat ta ra umana natu i Merari, da kadia varvakai, nina Itamar natu i Aron, ra tena tinabar, i ga kure. ⁹Ma pa i ga tul tar ta na ta ra umana natu i Koat, tago dia varvakai ma ra gomgom na pal, ma dia puak ia ta ra ul a vara i diat.

¹⁰Ma ra umana luluai dia ga vartabar ure ra varvadoan ta ra uguugu na vartabar ta ra bung ba di ga vadangi ia, maia, ra umana luluai dia ga tul tar kadia vartabar na nian ta ra luaina mata i ra uguugu na vartabar. ¹¹Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Diat a tul tar kadia vartabar na nian, tikitika na luluai ta kana bung iat, ure ra varvadoan ta ra uguugu na vartabar.

¹²Ma nina i ga tul tar kana vartabar ta ra luaina bung, Nason natu i Aminadab, ta ra vuna tarai Iuda; ¹³kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat * ma tika na la i silva i lavurua na vinun na mamat da ra mamat kai ra gomgom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ¹⁴tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ¹⁵tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ¹⁶tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ¹⁷ma ure

ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Nason natu i Aminadab.

¹⁸Ta ra vauruana bung Netanel natu i Suar, a luluai kai ra vuna tarai Isakar, i ga vartabar; ¹⁹ra vartabar i ga tul tar ia, i dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva i lavurua na vinun na"mamat da ra mamat kai ra gongom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ²⁰tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat, ²¹tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ²²tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ²³ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Netanel natu i Suar.

²⁴Ta ra vautuluna bung Eliab natu i Elon a luluai kai ra umana natu i Sebulun; ²⁵kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva, i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gongom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ure ra tinabar na vuai na uma; ²⁶tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ²⁷tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ²⁸tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ²⁹ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Eliab natu i Elon.

³⁰Ta ra vaivatina bung Elisur natu i Sedeur a luluai kai ra umana natu i Ruben; ³¹kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva, i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gongom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ure ra tinabar na vuai na uma; ³²tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ³³tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ³⁴tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ³⁵ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Elisur natu i Sedeur.

³⁶Ta ra vailimana bung Selumiel natu i Surisadai, a luluai kai ra umana natu i Simeon; ³⁷kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva,

i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ³⁸tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ³⁹tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁴⁰tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ⁴¹ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Selumiel natu i Surisadai.

⁴²Ta ra valaptikaina bung Eliasap natu i Deuel, ra luluai kai ra umana natu i Gad; ⁴³kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva, i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal, dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ⁴⁴tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁴⁵tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁴⁶tika na me, a tomotoina ure ra tinabar na varporong; ⁴⁷ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Eliasap natu i Deuel.

⁴⁸Ta ra valavuruana bung, Elisama natu i Amiud, ra luluai kai ra umana natu i Epraim; ⁴⁹kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ⁵⁰tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁵¹tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁵²tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar. na varporong; ⁵³ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Elisama natu i Amiud.

⁵⁴Ta ra valavutuluna bung, Gamaliel natu i Pedasur, ra luluai kai ra umana natu i Manase; ⁵⁵kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal; dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ⁵⁶tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁵⁷tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁵⁸tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ⁵⁹ma ure ra tinabar na

varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Gamaliel natu i Pedasur.

⁶⁰Ta ra valavuvatuna bung, Abidan natu i Gideoni, ra luluai kai ra umana natu i Benjamin; ⁶¹kana vartabar i ga dari. tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal, dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ure ra tinabar na vuai na uma; ⁶²tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁶³tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁶⁴tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ⁶⁵ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Abidan natu i Gideoni.

⁶⁶Ta ra vavinununa bung Akieser natu i Amisadai, ra luluai kai ra umana natu i Dan; ⁶⁷kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat ma tika na la i silva, i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal, dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ure ra tinabar na vuai na uma; ⁶⁸tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁶⁹tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia; ⁷⁰tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ⁷¹ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a. ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Akieser natu i Amisadai.

⁷²Ta ra vavinun ma tikai na bung Pagieli natu i Okram, ra luluai kai ra umana natu i Aser; ⁷³kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal, dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ure ra tinabar na vuai na uma; ⁷⁴tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁷⁵tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar di tun tar ia, ⁷⁶tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; ⁷⁷ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Pagieli natu i Okram.

⁷⁸Ta ra vavinun ma a urua na bung, Akira natu i Enan, ra luluai kai ra umana natu i Naptali; ⁷⁹kana vartabar i ga dari: tika na plet i silva, kana mamat a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma tika na la i silva

i lavurua na vinun na mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal, dir par dir buka ma ra bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma; ⁸⁰tika na la i goled, a vinun na mamat, i buka ma ra bulit i ang na katkat; ⁸¹tika na bulumakau, tika na sip, ma tika na nat na sip, a tomotoina ba i kopono ko kana kilala ure ra tinabar di tun tar ia; ⁸²tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong, ⁸³ma ure ra tinabar na varmaram, a ura bulumakau, a ilima na sip, a ilima na me, ma a ilima na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala; go ia ra vartabar kai Akira natu i Enan.

⁸⁴Go ia ra vartabar ure ra varvadoan ta ra uguugu na vartabar ta ra bung ba di ga vadangi ia, ra umana luluai kai ra tarai Israel dia tul tar ia: a vinun ma a ura plet i silva, a vinun ma a ura la i silva, a vinun ma a ura la i goled; ⁸⁵a mamat i ra umana plet i silva, tikitikai a mar ma a utul a vinun na pakana mamat, ma ra umana la i silva, tikitikai a lavurua na vinun; damana ra mamat i ra silva ta diat par, a ura arrip ma a ivat na mar na pakana mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal; ⁸⁶ra vinun ma a urua na la i goled, nina dia buka ma ra bulit i ang na katkat, kadia mamat tikitikai a vinun na pakana mamat, da ra mamat kai ra gomgom na pal; damana ra mamat i ra goled ta diat par tika na mar ma a ura vinun na pakana mamat; ⁸⁷a umana bulumakau ure ra tinabar di tun tar ia a vinun ma a urua diat, ma a vinun ma a ura sip, ma a vinun ma a ura nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala, varurung ma kadia tinabar na plaua; ma ra umana me, a umana tomotoina ure ra tinabar na varporong, a vinun ma a urua diat; ⁸⁸ma ra umana bulumakau ure ra tinabar na varmaram, a ura vinun ma a ivat diat, ma laptikai na vinun na sip, ma laptikai na vinun na me, ma laptikai na vinun na nat na sip, a umana tomotoina ba i kopono ko kadia kilala. Go ia ra vartabar ure ra varvadoan ta ra uguugu na vartabar, ba di ga vadangi ia.

⁸⁹Ma ba Moses i ga ruk ta ra pal na varbarat upi dir a tata ma ra Luluai, i ga valongore ra nilaina i tata pirana marama ta ra ul a tubatuba na bok na varvai livuan ta ra ura angelo; ma i ga tata pirana. * A pakana mamat i ga da ra vinun ma laptikai na gram (a ngungu auns).

Aron i vaninare ra umana lamp

8 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²Una tata pire Aron, ma una biti: Ba u vatur ra umana lamp, a lavurua na lamp diat a birao ta ra luaina mata i ra turtur na birao.

³Ma Aron i ga pait ia damana; i ga vatur kana umana lamp upi diat a birao ta ra luaina mata i ra turtur na birao, da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses. ⁴Ma go ia ra papalum ta ra turtur na birao, di ga pait ia ma ra goled di ga tut ia; papa ta ra vunapaina tuk urama ta ra umana purpur

tana, di ga tut vapar ia ka; da ra malalar nina ra Luluai i ga ve tar ia tai Moses, damana i ga pait ra turtur na birao.

A varvagomgom pire ra tarai Levi

⁵Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ⁶Una varbaiane ra tarai Levi kan ra tarai Israel, ma una vagomgom diat. ⁷Ma una pait ia dari ta diat upi da vagomgom diat: Una apur diat ma ra tava na varvagomgom, ma da ka ra pal a paka i diat parika, ma diat a puk vagomgom kadia lavur mal, ma diat a vagomgom diat iat. ⁸Diat a kap tika na bulumakau, varurung ma kana tinabar na vuai na uma, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi, ma una kap ta tika na enana bulumakau ure ra tinabar na varporong. ⁹Ma una tul tar ra tarai Levi ta ra luaina mata i ra pal na varbarat; ma una oro guve ra kor na tarai Israel par; ¹⁰ma una tul tar ra tarai Levi ta ra luaina mata i ra Luluai; ma ra tarai Israel diat a palagur ra tarai Levi; ¹¹ma Aron na tul tar ra tarai Levi ta ra luaina mata i ra Luluai upi ra tinabar na tutuluai kan ra tarai Israel, upi diat a varvakai ma ra papalum kai ra Luluai.

¹²Ma ra tarai Levi diat a vung ra lima i diat taun ra ulu i ra ura bulumakau; ma una tul tar tikai ure ra tinabar na varporong, ma ta ra tikai ure ra tinabar di tun tar ia tadav ra Luluai, upi da pait ra varporong ure ra tarai Levi. ¹³Ma una vatur ra tarai Levi ta ra luaina mata i Aron ma ra umana natuna, ma una tul tar diat upi ra tinabar na tutuluai tadav ra Luluai. ¹⁴Damana una varbaiane ra tarai Levi kan ra tarai Israel; ma diat ra tarai Levi, diat kaugu. ¹⁵Ma namur ra tarai Levi diat a ruk upi diat a pait ra papalum ta ra pal na varbarat; ma una vagomgom diat, ma una tul tar diat upi ra tinabar na tutuluai.

¹⁶Tago di ga tul vapar tar diat tagu kan ra tarai Israel; iau ga vatur vake diat ure ra umana luaina kinakava, ure ra umana luaina bul kai ra tarai Israel. ¹⁷Tago ra umana luaina kinakava parika pire ra tarai Israel kaugu, a tarai ma ra umana vavaguai; ta nam ra bung ba iau ubu ra lavur luaina kinakava ta ra gunan Aigipto, iau ga wakilang vaire diat upi kaugu. ¹⁸Ma iau ga kia ra lavur luaina pire ra tarai Israel ma ra tarai Levi. ¹⁹Ma iau ga tul tar ra tarai Levi da ra vartabar pire Aron ma ra umana natuna, upi diat a pait ra papalum ure ra tarai Israel ta ra pal na varbarat, ma upi diat a pait ra varporong ure ra tarai Israel; kan ta minait na monong ra tarai Israel, ba dia vana maravai ta ra gomgom na pal.

²⁰Damana Moses, ma Aron, ma ra kor na tarai Israel, dia ga pait ia pire ra tarai Levi; da nam parika ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses ure ra tarai Levi, damana ra tarai Israel dia ga pait ia pire diat. ²¹Ma ra tarai Levi dia ga vagomgom diat mulai, ma dia ga puk kadia lavur mal; ma Aron i ga tul tar diat upi ra tinabar na tutuluai ta ra luaina mata i ra

Luluai; ma Aron i ga pait ra varporong ure diat upi na vagomgom diat. ²²Ma namur ra tarai Levi dia ga ruk upi diat a pait kadia papalum ta ra pal na varbarat, ta ra luaina mata i Aron ma ra umana natuna; da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses ure ra tarai Levi, damana di ga pait ia ta diat.

A kilala na papalum kai ra tarai Levi

²³Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²⁴Go ia ra varkurai ure ra tarai Levi: ba kadia kilala i bolo ra ura vinun ma a ilima, diat a vana upi diat a varvakai ma ra papalum ta ra pal na varbarat; ²⁵ma ba kadia kilala i bolo ra ilima na vinun, diat a lilikun kan ra papalum, ma. koko diat a varvakai mulai tana, ²⁶ia kaka kadia tiniba ba diat a maravut ra tara na tura i diat ta ra pal na varbarat, diat a varbalaurai tana ma pa diat a pait ta dekdek na papalum mulai. Damana una pait ia pire ra tarai Levi ure kadia tiniba.

Di pait ra lukara na bolo lake

9 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra bil Sinai, ta ra luaina gai ta ra vauruana kilala taun kadia nirop kan ra gunan Aigipto, ma i ga biti dari: ²Boina ba ra tarai Israel diat a pait ra lukara na bolo lake ta kana e. ³Ta ra vavinun ma a ivat na bung, ba i mata na marum, avat a pait ia ta kana e; avat a pait ia da ra lavur varkurai ure ma ra lavur togotogo.

⁴Ma Moses i ga vartuluai pire ra tarai Israel upi diat a pait ra lukara na bolo lake. ⁵Ma dia ga pait ra lukara na bolo lake ta ra luaina gai, ta ra vavinun ma a ivat na bung, ta ra mata na marum, ta ra bil Sinai; da nam parika ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses, damana ra tarai Israel dia ga pait ia.

⁶Ma ta umana pa dia ga gomgom tago dia ga bili ra minat, ma pa dia ga pait valar pa ra lukara na bolo lake ta nam ra bung; ma dia ga tadav Moses ma Aron ta nam ra bung, ⁷ma dia ga biti tana: Pa ave gomgom tago ave tar bili ra minat; ta ra ava di tur bat avet, upi koko avet a tul tar ra vartabar na nian kai ra Luluai ta kana e livuan pire ra tarai Israel? ⁸Ma Moses i ga biti ta diat: Tuka boko; ina valongor boko pire ra Luluai ure avat.

⁹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹⁰Una tata pire ra tarai Israel, ma una biti: Gala ta tikai ta vavat ba ta kavava lavur taun tarai pa na gomgom tago i bili ra minat, ba na vanavana aro vailik, na pait ra lukara na bolo lake tadav ra Luluai; ¹¹diat a pait ia ta ra vauruana gai ta ra vavinun ma a ivat na bung, ta ra mata na marum; diat a en ia varurung ma ra gem ba pa i leven ma ra vurigir i mapak; ¹²koko diat a en valili ta na upi ra kubakene, ma koko diat a bubur ta uruna; diat a pait ia da

ra lavur varkurai ure ra bolo lake. ¹³Ma nina i gomgom uka, ma vakir i vana irai vailik, ma pa i pait ra bolo lake, da kutu vue nam kan kana vuna tavai; tago pa i ga tul tar ra vartabar na nian kai ra Luluai ta kana e, nam ra tutana na puak ra vuai kana nirara.

¹⁴Ma gala ta vaira i ki livuan ta vavat, ma i mainge ba na pait ra lukara na bolo lake tadav ra Luluai, na pait ia da ra varkurai ure ra bolo lake ma da ra lavur togotogo tana; avat a mur ra kopono varkurai ure, na topa dir par ra vaira ma ra gunan tuna.

A bakut i ki taun ra Pal na Mal

(Niir 40:34-38)

¹⁵Ma ta nam ra bung ba di ga vatut ra pal a bakut i ga ki taun ra pal, nina ra pal na mal ure ra tinata; ma ta ra marum i ga da ra biro na iap, tuk ta ra malana. ¹⁶I ga damana vatikai; a bakut i ga ki taun ia, ma ra biro na iap ta ra marum.

¹⁷Ma ba di ga kari ra bakut urama kan ra pal na mal, namur tana ra tarai Israel dia ga tur pa ra vinavana; ma ta nam ra pakana ba ra bakut i ga tur tana, a tarai Israel dia ga vatur kadia lavur pal na mal ie. ¹⁸Ta ra vartuluai kai ra Luluai dia ga vanavana, ma ta ra vartuluai kai ra Luluai dia ga vatur kadia lavur pal na mal; ba ra bakut i ga ki taun ra pal na mal dia ga kiki boko abara. ¹⁹Ma ba ra bakut i ga kiki taun ra pal na mal a mangoro na bung, a tarai Israel dia ga torom ta ra vartuluai kai ra Luluai, ma pa dia ga kakari. ²⁰Ma ta umana pakana ra bakut i ga kiki taun ra pal na mal ta paupau bung uka; ma da ra vartuluai kai ra Luluai dia ga kiki boko abara, ma da ra vartuluai kai ra Luluai dia ga vanavana. ²¹Ma ta umana pakana ra bakut i ga tur papa ta ra ravian tuk ta ra malana; ma ba di ga kari ra bakut urama ta ra malana, dia ga vanavana; ma ona i vanavana ta ra bung na keake ma ra bung na marum bula, ba di ga kari ra bakut urama, dia ga vanavana vatikai. ²²Ba ta ura bung, ba tika na gai, ba tika na kilala, ra bakut i ga kiki taun ra pal vatikai, ra tarai Israel dia ga kiki boko abara, ma pa dia ga kakari; ia kaka ba di ga kari ia urama, dia ga tur pa ra vinavana. ²³Ta ra vartuluai kai ra Luluai dia vatur kadia lavur pal na mal, ma ta ra vartuluai kai ra Luluai dia ga vanavana; dia ga toratorom ta ra varkurai kai ra Luluai, ma ta ra vartuluai kai ra Luluai ta ra ngie i Moses.

A vuvu na silva

10 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una mal ta ura vuvu na silva; una pait dir ma ra silva di tutut ia; upi una oro guve ra tarai ma dir, ma upi da vaarike ba da tur pa ra vinavana. ³Ma ba di vu dir, ra tarai par diat a vana varurung piram ta ra matakilalat i ra pal na varbarat. ⁴Ma ba di vu tikai ka, ra umana luluai ka, nina dia lualua ta ra umana vuna tarai Israel, diat a vana varurung piram.

⁵Ma ba ava vuvu na vaninara, a umana gunan ta ra papar a taur diat a tur pa ra vinavana. ⁶Ma ba ava vuvu na vaninara a vauruana pakana, a umana gunan ta ra papar a taubar diat a tur pa ra vinavana; diat a vuvu na vaninara ure kadia vinavana. ⁷Ma ba di oro guve ra kor na tarai, avat a vuvu, ma koko avat a vuvu na vaninara. ⁸Ma ra umana natu i Aron, ra umana tena tinabar, diat a vu ra ura vuvu; ma na da ra varkurai vatikai pire vavat ta kavava lavur taun tarai.

⁹Ma ba ava tut na vinarubu ta kavava gunan ure ra ebar nina i arung bat avat, avat a vuvu na vaninara ma ra ura vuvu; ma da nuk pa avat ta ra luaina mata i ra Luluai kavava God, ma da valaun avat kan kavava lavur ebar. ¹⁰Ma ta ra bung na gugu bula, ma ta kavava lavur lukara na lotu, ma ta ra lavur kalamana gai, avat a vu ra ura vuvu taun kavava lavur tinabar di tun tar diat, ma taun kavava lavur tinabar na varmaram; ma na da ra magit na varvanuknuk pire vavat ta ra luaina mata i kavava God; iau ra Luluai kavava God.

A tarai Israel dia vana kan ra bil Sinai

¹¹Ta ra vauruana kilala, ta ra vauruana gai ma ta ra ura vinun na bung, di ga kari ra bakut urama kan ra pal ure ra tinata. ¹²Ma ra tarai Israel dia ga tur pa kadia vinavana kan ra bil Sinai; ma ra bakut i ga tur ta ra bil Paran.

¹³Ma dia ga tur pa kadia vinavana da ra vartuluai kai ra Luluai ta ra ngie i Moses. ¹⁴Ma ra vakilang i ra gunan kai ra vuna tarai Iuda i ga tur value pa ra vinavana da kadia lavur kor; ma Nason natu i Aminadab i ga lue nam ra kor. ¹⁵Ma Netanel natu i Suar i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Isakar. ¹⁶Ma Eliab natu i Elon i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Sebulun.

¹⁷Ma di ga pala pa ra pal na mal; ma ra umana natu i Gerson, ma ra umana natu i Merari, nina dia ga puak ra pal na mal, dia ga tur pa ra vinavana.

¹⁸Ma ra vakilang i ra gunan kai Ruben i ga tur pa ra vinavana da kadia lavur kor; ma Elisur natu i Sedeur i ga lue nam ra kor. ¹⁹Ma Selumiel natu i Surisadai i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Simeon. ²⁰Ma Eliasap natu i Deuel i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Gad.

²¹Ma ra apik na tarai Koat dia ga tur pa ra vinavana, ma dia ga puak ra lavur magit i gomgom; ma dia ga vatut ra pal na mal ba pa dia ga ti pot.

²²Ma ra vakilang i ra gunan kai ra vuna tarai Epraim i ga tur pa ra vinavana da kadia lavur kor; ma Elisama natu i Amiud i ga lue nam ra kor. ²³Ma Gamaliel natu i Pedasur i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Manase. ²⁴Ma Abidan natu i Gideon i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Benjamin.

²⁵Ma ra vakilang i ra gunan kai ra vuna tarai Dan, nina i ga murmur bat ra lavur kor, i ga tur pa ra vinavana, da kadia lavur kor; ma Akieser

natu i Amisadai i ga lue nam ra kor. ²⁶Ma Pagiél natu i Okram i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Aser. ²⁷Ma Akira natu i Enan i ga lue ra kor kai ra vuna tarai Naptali.

²⁸Damana ra tarai Israel dia ga vanavana da kadia lavur kor; ma dia ga tur pa ra vinavana.

²⁹Ma Moses i ga biti tai Kobab, natu i Reuel a te Midian, nimu i Moses, dari: Ave vanavana upi ra gunan nina ra Luluai i ga biti ba na tabar avet me; dat a varagur, ma avet a pait ra boina piram; tago ra Luluai i ga biti ba na pait ra boina pire Israel. ³⁰Ma i ga biti tana: Pa ina vana, ia kaka ina talil mulai ta kaugu gunan, tadav ra umana niurugu. ³¹Ma i ga biti: Iau lul u, ba koko una vana kan avet; tago u nunure ba avet a vatur kaveve umana pal na mal ta ra bil, ma una da ra kiau na mata ure avet. ³²Ma na dari, ona da varagur; maia pa, na dari, ba ra lavur bo na magit ra Luluai na pait ia ta vevet, avet bula avet a pait ia tam.

³³Ma dia ga tur pa ra vinavana kan ra luana kai ra Luluai a utul a bung; ma ra bok na kunubu kai ra Luluai i ga lua ta diat a utul a bung upi na tikan ta pakana ba diat a ngo tana. ³⁴Ma ra bakut kai ra Luluai i ga vanavana taun diat, ba dia ga tur pa ra vinavana kan ra gunan.

³⁵Ma ba ra bok na kunubu i ga tur pa ra vinavana, Moses i ga biti: Una tut, Luluai, ma una korot varbaiane kaum lavur ebar; boina ba diat dia milikuane u, diat a takap ta ra luaina matam.

³⁶Ma ba i ga ngo kan ra vinavana, i ga biti: Una lilikun, Luluai, tadav ra umana arip na marmar kai Israel.

A Luluai i vavalima ure ra kirip

11 ¹Ma ra tarai dia ga tata mukumuk, ma i ga kaina ta ra talinga i ra Luluai; ma ba ra Luluai i ga valongore, i ga karangap kana kankan, ma ra iap kai ra Luluai i ga birao livuan ta diat, ma i ga vaimur vue ta umana pakana ta ra langun ta kadia gunan. ²Ma ra tarai dia ga tangi tadav Moses; ma Moses i ga araring tadav ra Luluai, ma ra iap i ga ngo. ³Ma di ga vatang ra iang i nam ra pakana ba Tabera (“Birao”), tago ra iap kai ra Luluai i ga birao livuan ta diat.

⁴Ma ra tarai vakuku nina dia ga ki livuan ta diat, dia ga manga anan mulai upi ta kirip; ma ra tarai Israel bula dia ga tangi mulai, ma dia ga biti: Gala adat ta ik a kirip! ⁵Mari ka ra en da ga en vakuku ia aro Aigipto, ma ra kukaba, ma ra melen, ma ra pit, ma ra anion, ma ra kavavar; ⁶ma go ra dekdek i dat i panie; ma pa da gire mule ta magit, ia kaka ra mana.

⁷Ma ra mana i da ra pat na davai ik, i pua, ma ra matana i da ra bulit na davai. ⁸A tarai dia ga vana vurvurbit, ma dia ga varurue, ma dia ga gigie ta ra vat na uduudu, ba dia ga rigi ia ta ra la na riririgi, ba dia ga kabalane, ma dia ga tun ia; ma ra kalamina i da ra kalami ra gem di tun

ia ma ra dangi. ⁹Ma ba ra mavoko i ga bura taun ra gunan ta ra marum, a mana bula i ga bura.

¹⁰Ma Moses i ga valongore ra tinangi kai ra tarai, ta kadia lavur apik na tarai, tikatikai ta ra matakilalat i kana pal na mal; ma i ga manga karangap ra kankan kai ra Luluai; ma i ga kaina ta ra luaina mata i Moses. ¹¹Ma Moses i ga biti tai ra Luluai: Dave u vakaina kaum tultul? Ma ta ra ava pa u mari iau, tago u vakakap iau ma go ra tarai? ¹²Dave, iau ga lalau pa go ra tarai? Dave, iau ga kava diat? Upi una biti tagu dari: Una puak diat ta ra bongobongom, da tama i ra kuramana i puak ia, tar ta ra gunan ba u ga vavalima tar ia pire ra umana tama i diat? ¹³Akave ra kirip, upi ina tabar go ra tarai par me? Tago dia tangi piragu dari: Tabar avet ma ra kirip upi avet a en ia. ¹⁴Iau mama puak varkolono pa go ra tarai, tago ra kinakap i manga mamat piragu. ¹⁵Ma ona u pait ia damana piragu, una doko iau ta kaum varmari, upi koko ina gire kaugu kini na malari.

¹⁶Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una varurue lavurua na vinun na patuana kai ra tarai Israel piragu, nina u nunure ba diat a umana patuana kai ra tarai, ma kadia umana tena varkurai; ma una agure diat ta ra pal na varbarat, upi diat a tur varurung ma u abara. ¹⁷Ma ina vana ba ma dor a pirpir abara; ma ina tatak pa ta ra tulungen i ki tam, ma ina vung tar ia ta diat; ma dat a pupuak maravut u ure ra kinakap kai ra tarai, upi koko u puak varkolono pa ia.

¹⁸Ma una biti tai ra tarai: Avat a vagomgom mule avat ure ningene, ma avat a en ra kirip; tago ava ga tangi ta ra talinga i ra Luluai dari, Gala avevet ta ik a kirip! tago i ga boina pire vevet aro Aigipto; kari ra Luluai na tabar avat ma ra kirip, ma avat a ian. ¹⁹Pa avat a ian ta tika na bung uka, ba ta urua, ba ta ilima, ba ta vinun, ba ta ura vinun; ²⁰a kidoloina gai parika avat a ian, tuk na vuvut rikai ta ra bilau i vavat, ma na buabua pire vavat; tago ava ga pilak vue ra Luluai nina i ki livuan ta vavat, ma ava ga tangi ta ra luaina matana dari: Upi ra ava ave ga irop kan ra gunan Aigipto?

²¹Ma Moses i ga biti: A tarai nina iau ki livuan ta diat, laptikai na mar na arip na tena vinavana diat; ma u ga biti, Ina tabar diat ma ra kirip, upi diat a ian tana a.kidoloina gai. ²²Dave, da doko ra umana kikil na sip ma ra umana kikil na bulumakau upi na topa diat? Ba da al varurue ra lavur en ta ra ta upi na topa diat bar?

²³Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Dave ra lima i ra Luluai pa i lolovina? Go una gire ba da pait ot pa kaugu tinata pira ba pata.

A amana patuana dia tata na propet

²⁴Ma Moses i ga irop, ma i ga ve ra tarai ta ra lavur tinata kai ra Luluai; ma i ga varurue a lavurua na vinun na patuana kai ra tarai, ma i

ga vaki diat kikil ra pal na mal. ²⁵Ma ra Luluai i ga vana ba ta ra bakut, ma i ga tata pirana, ma i ga tatak pa ta ra tulungen i ga ki tana, ma i ga vung tar ia ta ra lavurua na vinun na patuana; ma ba ra tulungeana i ga ki taun diat, dia ga tata na propet, ia kaka namur pa dia ga pait mule.

²⁶Ma a ura tutana dir ga ki boko ta ra gunan, a iang i tikai Eldad, ma ra iang i ta ra tikai Medad; ma ra tulungen i ga ki taun dir; di ga tumu ra iang i dir ma pa dir ga irop tadav ra pal na mal, ma dir ga tata na propet ta ra gunan. ²⁷Ma tika na barmana i ga vutvut, ma i ga ve Moses, ma i ga biti: Eldad ma Medad dir tatata na propet ta ra gunan. ²⁸Ma Iosua natu i Nun, a tultul kai Moses, tikai ta diat i ga pilak pa diat, i ga biti: Kaugu luluai Moses, una tur bat dir. ²⁹Ma Moses i ga biti tana: Dave u varngu ure iau? Gala ra tarai par kai ra Luluai dia a tata na propet, ma gala ra Luluai na vung tar ra Tulungeana ta diat par! ³⁰Ma Moses, diat ma ra umana patuana kai ra tarai Israel, dia ga lilikun ta ra gunan.

A Luluai i tulue ra umana voro

³¹Ma ra vuvu kai ra Luluai i ga arikai, ma i ga kap vaarike ra umana voro mara na ta, ma i ga vabura diat taun ra gunan; ma dia ga va kikil ra gunan i da ra vinavana ta ra kopono bung ta go ra papar, ma i da ra vinavana ta ra kopono bung ta ra papar maro, ma ra vuvungaina i da ra ura malmalikun ta ra pia. ³²Ma ra tarai dia ga tut ta nam ra bung, ma ta ra marum, ma ta ra bung namur bula, ma dia ga varurue ra umana voro; nina i ga varurue ra ikilik ta diat i varurue tika na mar na epa^a tana; ma dia ga vuare diat vurvurbit ta ra gunan. ³³Ma ba ra viono i ga ki boko ta ra ngie i diat, ma pa dia ga en vapar ia, ra kankan kai ra Luluai i ga karangap ure ra tarai, ma ra Luluai i ga ubu ra tarai ma ra kaina minait. ³⁴Ma di ga vatang ra iang i nam ra pakana ba Kibrot-Atava (“Punang ra Mamainga”): tago dia ga punang ra tarai nina dia ga mamainga vakuku abara.

³⁵Ma ra tarai dia ga vanavana papa Kibrot-Atava upi uro Kaserot; ma dia ga ki aro Kaserot.

Miriam dir ma Aron dir tata bat Moses

12 ¹Ma Miriam ma Aron dir ga tata bat Moses ure ra vavina Kus nina i ga taule; tago i ga taule ra vavina Kus. ²Ma dir ga biti: Dave, ra Luluai i ga tata ka tai Moses? Pa i ga tata ta mimir bula vang? Ma ra Luluai i ga valongore. ³Ma ra tutana Moses i ga madu tuna ra maukuana, ta diat ra tarai par ta ra rakarakan a gunagunan.

⁴Ma ra Luluai i ga vakaian dital Moses ma Aron ma Miriam, ma i ga biti: Amutal a vana uti ta ra pal na varbarat. Ma dital ga irop. ⁵Ma ra

^a 11.32 A epa ia ra valavalar di mal ia ure ra mangana nian. Dir papait na varogop ina tika na beg na rais pua, 25 kilogram ba 56 lbs.

Luluai i ga vana ba ta ra bakut ma i ga tur ta ra matakilalat i ra pal na varbarat, ma i ga oro pa Aron ma Miriam; ma dir ga vana rikai. ⁶Ma i ga biti: Amur a valongore kaugu tinata: gala ta propet i ki livuan ta vavat, iau ra Luluai ina vaarike tar iau mulai pirana ta ra ninana, ma ina tata pirana ta ra ririvon. ⁷Kaugu tultul Moses pa i damana; ia iat i dovot ta ra kubagu parika; ⁸amir tata vargil ma ra ngie i mimir, i kapa ma vakir i pidik; ma ia iat na gire ra malalar i ra Luluai; dave pa amur ga burut upi amur a tata bat kaugu tultul Moses?

⁹Ma ra kankan kai ra Luluai i ga karangap ure dir. Ma i ga vana ka. ¹⁰Ma ra bakut i ga kakari kan ra ul a pal na mal, ma ea, Miriam i ga vukavuka, i pua da ra kabang; ma Aron i ga bobo Miriam, ma ea, i ga vukavuka.

¹¹Ma Aron i ga biti tai Moses: Kaugu luluai, koko una bali kamimir varpam, iau lul u, tago amir ga papait na papaua, ma amir ga pait ra varpam. ¹²Iau lul u, koko da nur vue upi na da ra minat, nina ra viono i papar a iba ba di kava vue.

¹³Ma Moses i ga kail tadav ra Luluai, ma i ga biti; Una valagar ia, God, iau lul u. ¹⁴Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Gala tamana i ga nami ka ra matana, na ga vavirvir lavurua na bung, laka? Da banu bat ia ta ra papar a gunan irai lavurua na bung, ma namur da varuk mule.

¹⁵Ma di ga banu bat Miriam ta ra papar a gunan irai lavurua na bung; ma ra tarai pa dia ga vanavana tuk ba di ga varuk mule Miriam. ¹⁶Ma namur ra tarai dia ga vanavana papa Kaserot, ma dia ga vatur kadia lavur pal na mal ta ra bil Paran.

Di tulue ra vinun ma a urua na kilao uro Kanaan

(Vart 1:19-33)

13 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²Una tulue ta umana tutana, upi diat a matoto lua ta ra gunan Kanaan, nina iau ga tul tar ia pire ra tarai Israel; avat a tulue tikai ta ra lavur vuna tarai tikatikai, da pilak pa ka nina dia lualua pire ra tarai.

³Ma Moses i ga tulue diat maro ra bil Paran da ra vartuluai kai ra Luluai; ma diat par a umana lualua pire ra tarai Israel. ⁴Ma go ia ra iang i diat: Samua natu i Sakur ta ra vuna tarai Ruben, ⁵Sapat natu i Kori ta ra vuna tarai Simeon, ⁶Kaleb natu i Iepune ta ra vuna tarai Iuda, ⁷Igal natu i Iosep ta ra vuna tarai Isakar, ⁸Osea natu i Nun ta ra vuna tarai Ephraim, ⁹Palti natu i Rapu ta ra vuna tarai Benjamin, ¹⁰Gadiel natu i Sodi ta ra vuna tarai Sebulun, ¹¹Gadi natu i Susi ta ra vuna tarai Iosep (a vuna tarai Manase nam), ¹²Amiel natu i Gemali ta ra vuna tarai Dan, ¹³Setur natu i Mikael ta ra vuna tarai Aser, ¹⁴Nakbi natu i Vopsi ta ra vuna tarai Naptali, ¹⁵Geuel natu i Maki ta ra vuna tarai Gad.

¹⁶Go ia ra iang i diat nina Moses i tulue diat upi diat a matoto lua ta ra gunan. Ma Moses i ga vaiang Osea natu i Nun ba Iosua. ¹⁷Ma Moses

i ga tulue diat upi diat a matoto lua ta ra gunan Kanaan ma i ga biti ta diat: Avat a vana ta ra nga urama Negeb, ma avat a tutua ta ra lualuana; ¹⁸ma avat a gire ra gunan, ba i dave; ma ra tarai bula, ba dia dekdek ba pa dia dekdek, ba dia paupau ka ba dia mangoro; ¹⁹ma ra gunan nina dia ki tana, ba i boina ba i kaina, ma kadia lavur pia na pal ba dia tur vakuku ka ba di ga liplip bat diat; ²⁰ma ra pia, ba i boina ba i kaina, ba ta davai tana ba pata. Ma avat a tur padikat ma avat a kap ta umana vuai ra gunan. Nam ra e, a turpai ra minatuka ure ra vuai na vain.

²¹Damana dia ga vana urama, ma dia ga matoto ta ra gunan papa ra bil Sin ma tuk uro Rekob, ta ra langun Kamat. ²²Ma dia ga vana urama Negeb ma dia ga bolo vanavana Kebron ma Akiman, Sesai ma Talmi nina ra tarai Anak dia ki tana. (Di ga vatut Kebron lavurua na kilala lua ta ra pia na pal Soan ta ra gunan Aigipto.) ²³Ma dia ga tadav ra male Eskol, ma dia ga mut vue ra ingar i ra davai na vain nina ra kopono kurene tana, ma a urua dir ga kip ia; ma dia ga kap ra vuai na goava ma ra vuai na lovo bula. ²⁴Di ga vatang nam ra pakana ba ra male Eskol (“Kurene”), ure ra kura vain nina ra tarai Israel dia ga mut vue abara.

²⁵Ma ba i par a ivat na vinun na bung, dia ga lilikun kan ra ginigira ta ra gunan. ²⁶Ma dia ga vana ma dia ga tadav Moses ma Aron ma ra kor na tarai Israel ta ra bil Paran aro Kades; ma dia ga kap ra varvai pire diat ma ra kor na tarai, ma dia ga ve tar ra vuai ra gunan ta diat.

²⁷Ma dia ga varvai pirana, ma dia ga biti: Ave ga tadav ra gunan nina u ga tulue avet upi ia, ma a dovotina i alir ma ra polo na u ma ra polo na livur; ma go ia ra vuaina. ²⁸la kaka ra tarai nina dia ki ta ra gunan dia dekdek, ma ra umana pia na pal di liplip bat diat ma dia ngala; ma tikai bula, ave ga gire ra tarai Anak akamana. ²⁹A tarai Amalek dia ki aro Negeb; ma ra tarai Ket, ma ra tarai Iebus, ma ra tarai Amor dia ki ta ra lualuana; ma ra tarai Kanaan dia ki ra valvalian ma ta ra papar a Jordan bula.

³⁰Ma Kaleb i ga vango ra tarai ta ra luaina mata i Moses, ma i ga biti: Dat a vana lulut urama, ma dat a kale; tago i tale dat upi dat a uvua pa ia. ³¹Ma ra tarai nina dia ga vana varurung me, dia ga biti: Pa i tale dat upi dat a varubu ma ra tarai; tago dia ongor ta dat. ³²Ma dia ga kap ra kaina varvai tadav ra tarai Israel ure ra gunan ba dia ga matoto lua tana, ma dia ga biti: Go ra gunan i en vue diat dia ki tana, ra gunan ave ga vana tana ma ave ga matoto lua tana; ma ave ga gire ba ra tarai par a umana lololovina diat. ³³Ma ave ga gire ra umana lolovina tutana tuna, ra umana natu i Anak, ta ra vuna tarai Nepilim; ma ta kaveve ginigira ave ga da ra umana kubau, ma damana bula ta kadia ginigira.

A tarai dia piam vue ra Luluai

14 ¹Ma ra kor na tarai dia ga kukukula ma ra nilai diat; ma ra tarai dia ga tangtangi ta nam ra marum. ²Ma ra tarai Israel par dia ga

tata mukumuk ure Moses ma ure Aron; ma ra kor na tarai par dia ga biti ta dir: Gala ave ga mat ta ra gunan Aigipto! ba gala ave ga mat ta go ra bil! ³Upi ra ava ra Luluai i agure avet tadav go ra gunan, upi avet a virua ta ra pakat na vinarubu? Diat a al pa kaveve umana taulai ma ra umana natu i vevet; gala na boina upi dat a lilikun mulai uro Aigipto! ⁴Ma dia ga biti vargil dari: Dat a pilak pa tika na lualua, ma dat a lilikun mulai uro Aigipto.

⁵Ma Moses ma Aron dir ga bura palar ta ra luaina mata i ra kivung kai ra kor na tarai Israel; ⁶ma Iosua natu i Nun ma Kaleb natu i Iepune, nina dir ta diat dia ga matoto lua ta ra gunan, dir ga rada kadir umana mal; ⁷ma dir ga tata pire ra kor na tarai Israel dari: Ra gunan nina ave ga vanavana tana upi avet a matoto lua tana, ia ra bo na gunan tuna. ⁸Gala ra Luluai i manane dat, na agure vaolo dat ta go ra gunan, ma na tabar dat me, a gunan nina i alir ra polo na u ma ra polo na livur tana. ⁹Ia kaka koko avat a tut na varpam ure ra Luluai, ma koko avat a burutue ra tarai ta ra gunan; tago ada nian diat, di ga tak vue kadia bakbakit, ma ra Luluai i ki pire dat; koko avat a burutue diat.

¹⁰Ma ra kor na tarai dia ga biti ba da tupar dir ma ra vat. Ma ra minamar i ra Luluai i ga vana rikai ta ra pal na varbarat pire ra tarai Israel.

¹¹Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Aivia ra bung boko go ra tarai diat a pidimuane iau? ma aivia ra bung pa diat a nurnur tagu, ure ra lavur vakilang ba iau ga pait ia livuan ta diat? ¹²Ina ubu diat ma ra kaina minait, ma ina okole vue diat, ma ina vatut ra tarai tam ba na ngala ma na dekdek ta diat.

¹³Ma Moses i ga biti tai ra Luluai: A tarai Aigipto diat a valongore; tago u ga ben vairop go ra tarai kan diat ma ra dekdekim; ¹⁴ma diat a varvai tana pire ra tarai nina dia ki ta go ra gunan; dia ga valongore ba u ra Luluai u ki livuan ta go ra tarai; tago dia varboboi ma u ra Luluai, ma kaum bakut i tur taun diat, ma u lualua ta diat ta ra bakut ta ra bung na keake, ma ta ra biro na iap ta ra marum. ¹⁵Ma ona una doko go ra tarai par, a umana vuna tarai nina dia ga valongore ra ngala na varvai ure u diat a biti dari: ¹⁶Ra Luluai i ga doko go ra tarai ta ra bil tago i mama agure vaolo diat ta ra gunan ba i ga vavalima tar ia ta diat. ¹⁷Ma go, iau lul u, boina ba na ngala ra dekdek i ra Luluai, da u ga tatike: ¹⁸Ra Luluai i vavabing ma ra kankan, ma i buka ma ra varmari, i pun vue ra bilak na mangamangana ma ra varpam, ma pa na valangalanga muka ra tena varpam; na bali ka ra bilak na varpam kai ra tarai pire ra umana natu i diat ma pire ra umana bul mur ta diat tuk tar ta ra vautuluna ma ra vaivatina taun tarai. ¹⁹Iau lul u ba una nur vue ra varpam kai go ra tarai ure kaum ngala na varmari, ma da u ga puak pa diat papa aro Aigipto ma tuk tar gori.

A balbali kai God pire Israel

(Vart 1:34-40)

²⁰Ma ra Luluai i ga biti: Iau ga nur vue da kaum tinata; ²¹ma a dovotina, da iau laun, ma da ra rakarakan a gunagunan na kor ma ra minamar i ra Luluai; ²²tago nam ra tarai nina dia gire kaugu minamar, ma kaugu lavur vakilang nina iau ga pait diat aro Aigipto ma ta ra bil, dia ga valar iau go ra vinun na pakana, ma pa dia ga torom ta ra nilaigu; ²³a dovotina pa diat a gire ra gunan nina iau ga vavalima tar ia ta ra umana tama i diat, ma pa ta tikai ta diat dia ga pidimuane iau na gire; ²⁴ia kaka Kaleb kaugu tultul, tago a enana ninunuk pirana, ina ben vaola ta ra gunan nina i ga vanavana tana; ma ra umana bul mur tana diat a kale. ²⁵Ma go ra tarai Amalek ma ra tarai Kanaan dia ki ta ra male; ningene avat a lilikun uro ta ra bil ta ra nga uro ta ra Ta Meme.

²⁶Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron dari: ²⁷Aivia ra bung boko go ra kaina tarai diat a tata mukumuk ure iau? Iau ga valongore ra tinata na urur kai ra tarai Israel, nina dia tatike ure iau. ²⁸Una biti ta diat: Da iau laun, ra Luluai i biti, da ava ga tatike ta ra talingagu, a dovotina ina pait ia damana ta vavat; ²⁹a umana minat i vavat diat a mareng ta go ra bil; ma avat par di ga luk avat, da ra niluluk i vavat par ba i bolo ra ura vinun kavava kilala, nina ava ga tata mukumuk ure iau, ³⁰a dovotina pa avat a olo ta ra gunan nina iau ga tulue ra limagu ure upi ina vaki avat i tana, ia kaka Kaleb natu i Iepune, ma Iosua natu i Nun, ³¹ma ra umana natu i vavat nina ava ga biti ba da al pa diat, ina agure vaolo diat, ma diat a nunure ra gunan nina ava ga pidimuane. ³²Ma ga avat, a umana minat i vavat diat a mareng ta go ra bil. ³³Ma ra umana natu i vavat diat a balabalaure vavaguai ta ra bil a ivat na vinun na kilala, ma diat a kairane kavava lavur varpam, tuk tar ra umana minat i vavat diat a mareng ta ra bil. ³⁴Avat a puak pa kavava lavur varpam a ivat na vinun na kilala, da ra ivat na vinun na bung ava ga matoto lua ure ra gunan tana, ma avat a nunure ba iau ki irai kan avat. ³⁵Iau ra Luluai iau ga tata, a dovotina ina pait go pire go ra kaina tarai nina dia tut varurung ure iau; ta go ra bil diat a panie, ma diat a mat abara.

A vinun na kaina kilao dia mat

³⁶Ma ra umana tutana, nina Moses i ga tulue diat upi diat a matoto lua ta ra gunan, ma nina dia ga lilikun ma dia vangangap ra tarai ure, tago dia ga kap ra kaina varvai ure ra gunan, ³⁷nam ra umana tutana ba dia ga kap ra kaina varvai ure ra gunan, dia ga mat ta ra luaina mata i ra Luluai, ma ra kaina minait. ³⁸Ma Iosua natu i Nun, ma Kaleb natu i Iepune, dir ga mat valili ta diat dia ga matoto lua ure ra gunan.

A binilua kai ra tarai Israel ta ra vinarubu aro Korma
(Vart 1:4-46)

³⁹Ma Moses i ga ve ra tarai Israel ta go ra lavur tinata; ma ra tarai dia ga manga tabun. ⁴⁰Ma dia ga tut ta ra malana ikilik, ma dia ga tutua ta ra ul a luana, ma dia ga biti: Io, avet go kari, avet a vana urama ta ra pakana nina ra Luluai i ga vavalima ure; tago ave ga pait ra kaina. ⁴¹Ma Moses i ga biti: Upi ra ava ava piam vue ra vartuluai kai ra Luluai, tag) pa avat a burat? ⁴²Koko avat a vana urama, tago ra Luluai pa i ki livuan ta vavat; upi koko kavava lavur ebar diat a ubu avat. ⁴³Tago ra tarai Amalek ma ra tarai Kanaan dia ki aro na lua ta vavat, ma avat a virua ta ra pakat na vinarubu; ra Luluai pa na ki maravut avat, tago ava ga vana irai kan ra nimur pire ra Luluai. ⁴⁴Ia kaka dia ga valar ra vinavana urama ta ra langun na lualuana; ma ra bok na kunubu kai ra Luluai, ma. Moses bula, pa dir ga irop kan ra gunan. ⁴⁵Ma ra tarai Amalek dia ga vana ba, ma ra tarai Kanaan nina dia ki ta ra lualuana, ma dia ga ubu diat ma dia ga korot diat tuk uro Korma.

A varkurai ure ra tinabar

15 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una tata pire ra tarai Israel ma una biti ta diat: Ba avat a olo ta ra gunan ba avat a ki tana, nina iau tabar avat me, ³ma ava mainge ba avat a pait ta tinabar ta ra iap tadav ra Luluai, a tinabar di tun tar ia, ba ra vartabar upi da pait ot pa ra vavalima, ba ra tamarigat na vartabar, ba ta ra e na lukara, upi ra magit i ang na katkat tadav ra Luluai, ta ra kikil na bulumakau ba ra kikil na sip: ⁴nina i tul tar kana vartabar na nian tadav ra Luluai na tul tar ra tinabar na vuai na uma tika na vavinun na pakana valavalar na bo na plaua, di ga pota ma tika na vaivatina pakana valavalar na dangi; ⁵ma una vaninare tika na vaivatina pakana valavalar na polo na vain ure ra tinabar na nimomo varurung ma ra tinabar di tun tar ia, ba ure ra tinabar ure tikatika na nat na Sip. ⁶Ma ure ra sip, a tomotoina, una vaninare tika na vailimana pakana valavalar na bo na plaua, di pota ma tika na vautuluna pakana valavalar na dangi, ure ra tinabar na vuai na uma, ⁷ma ure ra tinabar na nimomo, una tul tar tika na vautuluna pakana valavalar na polo na vain, upi ra magit i ang na katkat tadav ra Luluai. ⁸Ma ba u vaninare ta bulumakau ure ra tinabar di tun tar ia, ba ure ra tinabar upi da pait ot pa ra vavalima, ba ure ra tinabar na varmaram tadav ra Luluai; ⁹da tul tar ra tinabar na vuai na uma varurung ma ra bulumakau, tika na vautuluna pakana valavalar na bo na plaua di pota ma ra ngungu valavalar na dangi. ¹⁰Ma una tul tar ta ngungu valavalar na polo na vain ure ra tinabar na nimomo, upi ra tinabar di tun tar ia ta ra iap i ang na katkat tadav ra Luluai. ¹¹Damana

da pait ia ure tikatika na sip, ba ure tikatika na nat na sip, ba ure ra umana nat na me. ¹²Da ra niluluk i diat avat a vaninare diat, damana avat a pait ia ure tikatikai ta diat.

¹³A umana gunan tuna diat a pait ra lavur magit dari, ba dia tul tar ra tinabar di tun tar ia ta ra iap, i ang na katkat tadav ra Luluai. ¹⁴Ma gala ta vaira i ki pire vavat, ba to ia bar nina na ki pire vavat ta kavava lavur taun tarai, ma i mainge ba na tul tar ra tinabar di tun tar ia ta ra iap, i ang na katkat tadav ra Luluai; da ava pait ia, ia bula na pait ia damana. ¹⁵Ma ure ra kivung, na kopono ko ra varkurai ure avat ma ure ra vaira nina i ki pire vavat, ia ra varkurai ba na tur vatikai ta kavava lavur taun tarai; avat ma ra vaira avat a varogop uka ta ra luaina mata i ra Luluai. ¹⁶Na kopono ko ra varkurai ma na kopono ko ra togotogo ure avat ma ure ra vaira nina i ki pire vavat.

¹⁷Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹⁸Una tata pire ra tarai Israel, ma una biti ta diat: Ba ava olo ta ra gunan nina iau agure tar avat i tana, ¹⁹na dari: ba ava en ra gem ta ra gunan, avat a tul tar ta vartabar pire ra Luluai. ²⁰Avat a tul tar tika na kek ure ra vartabar, ta ra plaua ba avat a udu value; avat a tul tar ia ure ra tinabar na tavul a rararama vuai. ²¹Avat a tul tar ra vartabar pire ra Luluai, ta ra plaua ba avat a udu value, ta kavava lavur taun tarai.

²²Ma ona ava rara, ma pa ava pait ot pa go ra lavur vartuluai nina ra Luluai i ga tatike tai Moses, ²³a lavur magit ra Luluai i ga vartuluai tana pire vavat ta ra ngie i Moses, papa ra bung ba ra Luluai i ga tul tar ra vartuluai tana, ma tuk tar ta kavava lavur taun tarai; ²⁴na dari, ona di ga pait vatuptup ia, ma ra tarai pa dia kapa ure, a tarai diat a tul tar tika na bulumakau ure ra tinabar di tun tar ia, upi ra magit i ang na katkat tadav ra Luluai, varurung ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, da ra togotogo ure, ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong. ²⁵Ma ra tena tinabar na pait ra varporong ure ra kor na tarai Israel par, ma da nur vue; tago ia ra nirara, ma dia ga kap kadia vartabar na nian, a tinabar di tun tar ia ta ra iap tadav ra Luluai, ma kadia tinabar na varporong ta ra luaina mata i ra Luluai, ure kadia nirara; ²⁶ma da nur vue ra nirara kai ra kor na tarai Israel par, ma kai ra vaira i ki pire diat; tago ra tarai par dia ga pait vatuptup ia.

²⁷Ma gala ta tikai i pait vatuptup ra kaina, na tul tar ra me, a tana ba i kopono ko kana kilala, ure ra tinabar na varporong. ²⁸Ma ra tena tinabar na pait ra varporong ure nina i ga rara, ba i ga pait vatuptup ra kaina, ta ra luaina mata i ra Luluai; ma da nur vue. ²⁹Na kopono ko ra varkurai ure nina i pait vatuptup ta magit, ure ra gunan tuna pire ra tarai Israel, ma ure ra vaira i ki livuan ta diat.

³⁰Ma nina i nunure ba i kaina ma i pait ia ka, ba ta gunan tuna ba ta vaira, i vul vakaina ra Luluai; da kutu vue nam kan kana vuna tarai.

³¹Tago i ga pidimuane ra tinata kai ra Luluai, ma i ga piam vue kana vartuluai; da kutu vatukum vue nam, ma na puak kana varpiam.

Di tupar ra tena varpiam ure ra Bung Sabat

³²Ma ba ra tarai Israel dia ga ki ta ra bil, di ga tadav ra tutana ba i varurue ra davai ta ra Bung Sabat. ³³Ma nina dia ga tadav ia ba i varurue ra davai dia ga ben ia pire Moses ma Aron, ma pire ra tarai par. ³⁴Ma dia ga banu bat ia, tago pa di ga vaarike ba da pait ra ava tana. ³⁵Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: A dovotina da doko nam ra tutana; ra tarai par diat a tupar ia ma ra vat ta ra papar a gunan irai. ³⁶Ma ra tarai par dia ga ben vairop ia ta ra paparai ra gunan, ma dia ga tupar ia ma ra vat, ma i ga mat, da ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses.

A marmar na kuara ta ra mal

³⁷Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ³⁸Una tata pire ra tarai Israel, ma una ve diat upi diat a mal tar ra umana marmar na kuara ta ra ngu i kadia lavur mal, ta kadia lavur taun tarai, ma diat a vung ra kuara i blu marut ta ra marmar na kuara ta ra lavur ngu na mal; ³⁹ma na da ra marmar na kuara ure avat, upi avat a gire, ma avat a nuk vake ra lavur vartuluai kai ra Luluai, ma avat a pait ot pa diat; upi koko avat a mur ra nuknuk i ra bala i vavat ma ra ginigira na mata i vavat, nina ava ling na vana irai vakuku tana; ⁴⁰upi avat a nuk vake kaugu lavur vartuluai ma avat a pait ot pa diat, ma avat a gomgom ure kavava God. ⁴¹Iau ra Luluai kavava God, nina iau ga agure vairop avat kan ra gunan Aigipto, upi ina God pire vavat; iau ra Luluai kavava God.

A varpiam kai Kora, Datan, ma Abiram

16 ¹Ma Kora, natu i Isar, natu i Koat, natu i Levi, ma Datan ma Abiram, a ura natu i Eliab, ma On natu i Pelet, ta ra vuna tarai Ruben, dia ga varurue ra tarai, ²ma dia ga tut ta ra luaina mata i Moses, diat ma ta umana ta ra tarai Israel, a ura mar ma a ilima na vinun na lualua kai ra tarai, a umana tena kivung diat, ma ra umana rangrang na tutana; ³ma dia ga tur guvai varurung ure Moses ma ure Aron, ma dia ga biti ta dir: Amur tar manga enana; tago di tar vakilang vaire ra tarai par tikatikai, ma ra Luluai i ki livuan ta diat; ta ra ava amur tar vangala pa mule amur taun ra kor na tarai kai ra Luluai?

⁴Ma ba Moses i ga valongore i ga bura timtibum; ⁵ma i ga tata pire Kora ma ra taraina, ma i ga biti: Ta ra malana ra Luluai na vaarike nina ba kana, ma nina i ga vakilang vaire, ma na vamarave pirana; na vamarave nina i ga pilak pa ia pirana. ⁶Avat a pait go: Kora ma ra taraina, avat a vatur ra umana la na mi, ⁷ma avat a vung ra iap ta diat ma ra bulit i ang na katkat bula tana ta ra luaina mata i ra Luluai

ningene; ma nina ra Luluai na pilak pa ia, da vakilang vaire nam; ava tar manga enana, avat a umana natu i Levi.

⁸Ma Moses i ga biti tai Kora: Avat a umana natu i Levi, avat a valongore: ⁹dave, ia ra magit vakuku pire vavat, ba ra God kai Israel i ga tibe vaire avat kan ra kor na tarai Israel, ma i ga vamarave avat pirana, upi avat a varvakai ta ra pal kai ra Luluai, ma upi avat a tur ta ra luaina mata i ra kor na tarai upi avat a lue diat ta ra lotu; ¹⁰ma ba i ga vamarave u, ma ra tara na turam a umana natu i Levi bula, avat? Dave ava anan upi avat a tena tinabar bula? ¹¹Damana avat ma ra taraim ava ga tut varurung ure ra Luluai; ma to ia Aron upi ava tata mukumuk ure?

¹²Ma Moses i ga vartuluai upi Datan ma Abiram a ura natu i Eliab; ma dir ga biti: Pa amir a vana ubarama; ¹³dave, ia ra magit vakuku ba u ga agure vairop avet kan ra gunan i alir ra polo na u ma ra polo na livur tana, upi una doko avet ta ra bil; upi una malamala king ta vevet? ¹⁴Ma tikai bula, pa u ga agure tar avet ta ra gunan i alir ra polo na u ma ra polo na livur tana, ma pa u tabar avet ma ta pia ba ta uma na vain; dave, una luak vue ra kiau na mata i go ra tarai? Pa amir a vana ubarama. ¹⁵Ma Moses i ga manga kulot, ma i ga biti tai ra Luluai: Koko una manane kadia tinabar; pa iau ga ra pa ta as ta diat, ma pa iau ga vakaina ta tikai ta diat.

¹⁶Ma Moses i ga biti tai Kora: Ningene avat ma ra taraim par avat a tur ta ra luaina mata i ra Luluai, u ma diat ma Aron; ¹⁷ma titatikai ta vavat na vatur kana la na mi, ma na vung ra bulit i ang na katkat tana, ma titatikai na kap kana la na mi ta ra luaina mata i ra Luluai, a ura mar ma a ilima na vinun na la na mi; u bula ma Aron titatikai na kap kana la na mi. ¹⁸Ma titatikai ta diat i ga vatur kana la na mi, ma i ga vung ra iap tana, ma ra bulit i ang na katkat bula, ma dia ga tur ta ra matakilalat i ra pal na varbarat varurung ma Moses ma Aron. ¹⁹Ma Kora i ga varurue ra kor na tarai pire diat ta ra matakilalat i ra pal na varbarat; ma ra minamar i ra Luluai i ga arikai pire ra kor na tarai.

²⁰Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron dari: ²¹Amur a tur irai kan go ra tarai, upi ina vapanie lulut vue diat. ²²Ma dir ga bura timtimum ma dir ga biti: God, a God kai ra lavur launa, dave una kankanuane ra tarai par ure ra varpam kai tikai ka? ²³Ma ra Luluai i ga tata pire Moses. dari: ²⁴Una tata pire ra tarai ma una biti: Avat a vana irai kan ra kuba i Kora, Datan ma Abiram.

²⁵Ma Moses i ga tut ma i ga vana tadav Datan ma Abiram; ma ra umana patuana kai ra tarai Israel dia ga mur ia. ²⁶Ma i ga tata pire ra tarai ma i ga biti: Iau lul avat, ba avat a vana irai kan ra kubakuba i ra kaina tarai, ma koko avat a bili kadia ta magit, kan da vapanie vue avat ure kadia varpam. ²⁷Damana dia ga vana irai kan ra kuba i Kora, Datan ma Abiram; ma Datan ma Abiram dir ga irop, ma dir ga tur ta ra

matakilalat i kadir pal na mal, varurung ma kadir umana taulai ma.ra umana natu i dir.

²⁸Ma Moses i ga biti: Avat a nunure dari ba ra Luluai i ga tulue iau upi ina pait go ra lavur papalum, ma pa dia vuna ta ra nuknukigu vakuku: ²⁹gala go ra tarai dia mat da ra tarai dia matmat, ba gala ta mangana varmonong nina ra tarai dia nunure i tadav diat, ra Luluai pa i ga tulue iau. ³⁰Ma gala ra Luluai na pait ta kalamana magit, ma ra pia na panganga ma na konom pa diat ma ra tarai diat, ma dia vana ba ta ra ruarua na tulungen, a umana launana; avat a matoto tana ba go ra tarai dia ga pidimuane ra Luluai.

³¹Ma ba i ga tatike vapar go ra lavur tinata, a pia ta ra vavai diat i ga panganga varbaiai; ³²a pia i ga panganga ma i ga konom pa diat ma ra tarai ta ra kuba i diat, ma ra tarai kai Kora, ma kadia lavur tabarikik.

³³Damana diat ma kadia tarai dia ga vana ba ta ra ruarua na tulungen, a umana launana; ma ra pia i ga paum bat diat ma dia ga virua kan ra kor na tarai. ³⁴Ma ra tarai Israel ba dia tur kikil diat, dia ga vilau ta kadia kunukula; tago dia ga biti: Kan ra pia na konom pa dat bula. ³⁵Ma ra iap i ga vana rikai tai ra Luluai, ma i ga vaimur vue ra ura mar ma a ilima na vinun na tarai nina dia ga pait ra tinabar na mi.

³⁶Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ³⁷Una tata pire Eleasar, natu i Aron, ra tena tinabar, upi na kap ra umana la na mi kan ra iap, ma una imire varbaiane ra iap abara; tago dia tabu; ³⁸a umana la na mi kai go ra tarai nina dia ga pait ra kaina ma dia ga virua ure, da tut vapalar diat upi da vung vapedep tar diat ta ra uguugu na vartabar; tago dia ga tul tar diat ta ra luaina mata i ra Luluai, damana diat a tabu; ma diat a da ra vakilang pire ra tarai Israel.

³⁹Ma Eleasar ra tena tinabar i ga kap ra umana la na mi na palariam gobol, nina diat dia ga virua dia ga tul tar diat; ma di ga tut vapalar diat upi da vung vapedep tar diat ta ra uguugu na vartabar; ⁴⁰upi ra magit na varvanuknuk pire ra tarai Israel dari, ba pa ta tutana vakuku, nina vakir a bul mur tai Aron, na vana maravai upi na tul tar ra tinabar na mi ta ra luaina mata i ra Luluai, kan na da Kora ma ra taraina; da ra Luluai i ga tatike ta ra ngie i Moses.

⁴¹Ma ta ra kubakene ra kor na tarai Israel par dia ga tata mukumuk ure Moses ma ure Aron, ma dia ga biti: Amur ga doko ra tarai kai ra Luluai. ⁴²Ma ba ra kor, na tarai dia ga tut varurung ure Moses ma ure Aron, dia ga gigira uro ta ra pal na varbarat; ma gire, a bakut i ga pulu ia, ma ra minamar i ra Luluai i ga vana rikai. ⁴³Ma Moses ma Aron dir ga vana ta ra mata na pal na varbarat.

⁴⁴Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ⁴⁵Amur a tur irai kan go ra tarai upi ina vapaine lutut vue diat. Ma dir ga bura timtimum. ⁴⁶Ma Moses i ga biti tai Aron: Una kap kaum la na mi, ma una vung ra iap tana kan ra uguugu na

vartabar, ma una vung ra bulit i ang na katkat tana, ma una kap lolole tadav ra kor na tarai, ma una pait ra varporong ure diat; tago ra kankan kai ra Luluai i ga vana rikai ma ra kaina minait i tar vut. ⁴⁷Ma Aron i ga kakap da Moses i ga vatang ia ma i ga vutvut pire ra kor na tarai; io, ra kaina minait i ga tar tur pa ia upi na monong diat, ma i ga vung tar ra bulit i ang na katkat, ma i ga pait ra varporong ure ra tarai. ⁴⁸Ma i ga tur livuan ta ra umana minat ma ra umana launa; ma ra kaina minait i ga par. ⁴⁹A vinun ma a ivat na arip ma lavurua na mar dia ga mat ta ra kaina minait, (ma ta ra umana mulai dia ga mat ta ra mangamangana kai Kora). ⁵⁰Ma Aron i ga. lilikun pire Moses ta ra matakilat i ra pal na varbarat; ma ra kaina minait i ga par.

A buka kai Aron

17 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una tata pire ra tarai Israel, ma una vatur vake ta ra umana lualua kai ra umana vuna tarai a vinun ma a ura buka, ure ra umana vuna tarai tikitikai; ma una tumu ra iang i tikitikai ta kana buka. ³Ma una tumu ra iang i Aron ta ra buka ure ra vuna tarai Levi; ma tikitika na lualua na vuna tarai na vung tika na buka. ⁴Ma una vung diat ta ra pal na varbarat ta ra luaina mata i ra tinata, aina dor varvarbarat tana. ⁵Ma na dari: ra buka kai nina iau pilak pa ia na gol; ma ina vango ra umana tinata mukumuk kai ra tarai Israel kan iau, nina dia tata mukumuk me ure amur.

⁶Ma Moses i ga tata pire ra tarai Israel, ma kadia lavur lualua dia ga tul tar ra vinun ma a ura buka tana, ure tikitika na lualua da kadia umana vuna tarai; ma ra buka kai Aron i ga ki livuan ta diat. ⁷Ma Moses i ga vung ra umana buka ta ra luaina mata i ra Luluai ta ra pal ure ra tinata. ⁸Ma i ga ningene, ma Moses i ga ruk ta ra pal ure ra tinata; ma gire, a buka kai Aron ure ra vuna tarai Levi i tar gol; ma i buk rikai, ma i pupu, ma i vuai ra vuaina. ⁹Ma Moses i ga kap vaarike ra umana buka kan ra mata i ra Luluai pire ra tarai Israel par; ma dia ga gigira, ma tikitikai i ga vatur vake kana buka.

¹⁰Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una vung mule ra buka kai Aron ta ra luaina mata i ra tinata, ma da vung vake upi ra vakilang ure ra tarai na varpiam; upi una vamutue kadia lavur tinata mukumuk ure iau, upi koko diat a mat. ¹¹Moses i ga pait ia damana; i ga pait ia da ra Luluai i ga vartuluai pirana.

¹²Ma ra tarai Israel dia ga tata pire Moses, ma dia ga biti: Ea, ave to na virua, ave tar rara, ave tar rara parika. ¹³Nina i vana maravai, i vana maravai tadav ra pal kai ra Luluai, na mat; dave avet a virua par?

A tiniba na nian ki ra tena tinabar ma ra tarai Levi

18 ¹Ma ra Luluai i ga biti tai Aron: Avat ma ra umana natum ma kaum apik na tarai avat a puak ra varpiam ure ra gomgom na

pal; ma avat ma ra umana natum avat a puak ra varpian ure kavava kini na tena tinabar. ²Ma ra tara na turam ta ra vuna tarai Levi, a vuna tarai kai tamam, una ben vamarave diat, upi diat a tur maravut u, ma diat a toratorom tam; ma avat ma ra umana natum avat a ki ta ra luaina mata i ra pal ure ra tinata. ³Ma diat a torom ta kaum vartuluai, ma ra vartuluai ure ra pal na mal; ia kaka, koko diat a vana maravai tadav ra umana gomgom na la ma tadav ra uguugu na vartabar, upi koko diat a mat, diat ba avat. ⁴Ma diat a tur maravut u, ma diat a torom ta ra vartuluai ure ra pal na varbarat, ure ra lavur varvakai tana; ma ra tutana vakuku pa na vana maravai pire vavat. ⁵Ma avat a pait ra lavur papalum ta ra gomgom na pal ma ta ra uguugu na vartabar; upi koko ta kankan mulai na vana rikai taun ra tarai Israel. ⁶Gire, iau ga tibe ra tara na tura i vavat ra vuna tarai Levi ta diat ra tarai Israel; iau tabar avat ma diat, a vartabar tadav ra Luluai, upi diat a varvakai ta ra pal na varbarat. ⁷Ma avat ma ra umana natum avat a pait ra tiniba na tena tinabar, ure ra lavur magit ta ra uguugu na vartabar, ma ta ra bala na pal; avat a kudakudar vatikai; iau tabar avat ma ra tiniba na tena tinabar; ma nina ra tutana vakuku ba na vana maravai, da doka.

⁸Ma ra Luluai i ga biti tai Aron: Gire, iau ga tabar u ma ra tiniba ta kaugu lavur tinabar, maia, iau ga tabar u ma ra lavur magit ba ra tarai Israel dia vatabue diat; kaum tiniba diat, ma ra tiniba kai ra umana natum vatikai. ⁹Kaum tiniba ta ra magit i gomgom kakit ta ra iap na dari: kadia lavur vartabar na nian: kadia lavur tinabar na vuai na uma, kadia lavur tinabar na varporong, kadia lavur tinabar na nirara, nina dia tul tar ia tagu, na gomgom kakit piam ma pire ra umana natum. ¹⁰Una ian tana da ra magit i gomgom kakit; a lavur tutana diat a ian tana; na gomgom piam.

¹¹Ma go bula kaum: ra tinabar di tul tar ia, a lavur tinabar na tutuluai kai ra tarai Israel; iau ga tul tar diat tam, ma tai ra umana natum, a umana tutana ma ra umana vavina, kavava tiniba vatikai; diat par dia gomgom ta ra kubam diat a ian tana. ¹²Iau ga tabar u ma ra bo na dangi, ma ra bo na vuai na vain, ma ra kon, ra lavur luaina vuai e ba dia tul tar ia tai ra Luluai. ¹³A luaina vuai e ta ra lavur vunuanai ba dia kap ia pire ra Luluai, kaum; diat par dia gomgom ta ra kubam diat a ian tana. ¹⁴Kaum ra lavur magit di ga vatabue ta ra gunan Israel. ¹⁵Kaum ra lavur luaina kinakava, ba di tul tar ia tai ra Luluai, a tarai ma ra lavur vavaguai; ia kaka una kia valaun ra lavur luaina natu i ra tarai, ma una kia valaun ra lavur luaina nat na vavaguai nina pa dia gomgom. ¹⁶Una kia valaun diat ba dia laun vue tika na gai, ma una vatang ra matai diat ba ra ilima na mamat na silva, da ra mamat kai ra gomgom na pal, nina a vinun ma laptikai na gram (a ngungu auns) tana. ¹⁷Ma ra luaina nat na bulumakau, ma ra luaina nat na sip, ma ra luaina nat na me, koko

una kia valaun diat; diat a gomgom; una apur ra uguugu na vartabar ma ra gapu i diat, ma una tun ra bira i diat ure ra tinabar di tun tar ia, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai. ¹⁸Ma ra vio i diat kaum, da kaum ra bongobongo di tulue ma ra kelakelegi ta ra lima tuna. ¹⁹Iau ga tul tar ra lavur tinabar i gomgom tam, nina ra tarai Israel dia tabar ra Luluai me, tam ma tai ra umana natum, a umana tutana ma ra umana vavina, kavava tiniba vatikai; ia ra kunubu na solt vatikai ta ra luaina mata i ra Luluai piram ma pire ra lavur bul mur tam.

²⁰Ma ra Luluai i ga biti tai Aron: Pa una kakalai ta kadia gunan ma pa kaum ta tiniba livuan ta diat; iau kaum tiniba ma kaum kakalai livuan pire ra tarai Israel.

²¹Ma gire, iau ga tul tar ra vavinununa ta ra lavur magit tai Israel pire ra tarai Levi upi kadia tiniba, ure ra papalum ba dia pait ia, kadia varvakai ta ra pal na varbarat. ²²Ma papa go koko ra tarai Israel diat a vana maravai ta ra pal na varbarat kan diat a kap tar ra varpiam ma diat a mat. ²³Ma ra tarai Levi diat a varvakai ta ra pal na varbarat, ma diat iat diat a kap tar kadia mangana varpiam; na da ra varkurai vatvatikai ta kavava lavur taun tarai, ma pa diat a kakalai livuan pire ra tarai Israel. ²⁴Tago ra vavinununa ta ra lavur magit kai ra tarai Israel, nina dia kap tabar ra Luluai me, iau ga tul tar ia pire ra tarai Levi upi kadia tiniba; kari iau ga biti ta diat: Pa avat a kakalai livuan pire ra tarai Israel.

²⁵Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²⁶Tikai bula, una tata pire ra tarai Levi, ma una biti ta diat: Ba ava vatur vake ta vavinununa tai ra tarai Israel, nina iau ga tul tar ia ta vavat upi kavava tiniba, avat a kabila tul tar ra tinabar tana pire ra Luluai, ta vavinununa tana. ²⁷Ma kavava tinabar na da ra kon ta ra pal na rararama vuai ma ra polo na vain ta ra tung na bingbing vain pire vavat. ²⁸Damana avat a kabila tul tar ra tinabar tadav ra Luluai ta ra vavinununa nina ava vatur vake tai ra tarai Israel; ma avat a tul tar ra tinabar kai ra Luluai tana pire Aron ra tena tinabar. ²⁹Ta kavava lavur vartabar avat a tul tar ra lavur tinabar kai ra Luluai ta ra magit i boina kakit, nam ra pakana tana na gomgom.

³⁰Damana una biti ta diat: Ba ava tar tul tar ra magit i boina kakit tana, na da ra magit ta ra pal na rararama vuai, ma ra magit ta ra tung na bingbing vain pire ra tarai Levi. ³¹Ma avat a ian tana ta kavava lavur pakana, avat ma diat ta ra kubakuba i vavat; ia kavava vapuak ure kavava varvakai ta ra pal na varbarat. ³²Ma pa avat a puak ra varpiam ure, ba ava tar tul tar ra magit i boina kakit tana; ma koko avat a papait vakuku ma ra magit ba ra tarai Israel dia vagomgom ia, kan avat a mat.

A varvagomgom ure diat pa dia gomgom

19 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Aron dari: ²Go ia ra varkurai na varvateten nina ra Luluai i ga vartuluai tana dari:

Una tata pire ra tarai Israel upi diat a kap ta kubar na bulumakau piam, a tana nina i ko kakit ma pa di ga vung ra kip tana. ³Ma avat a tul tar ia tai Eleasar ra tena tinabar, ma na ben vaire ta ra papar a gunan, ma da doka ta ra luaina matana; ⁴ma Eleasar ra tena tinabar na vadudu ra kaka na limana ta ra gapuna, ma na pikire tar ra gapuna ta ra mata na pal na varbarat lavurua na pakana; ⁵ma da tun vue ra bulumakau ta ra luaina matana; da tun vue ra palina ma ra viono ma ra gapuna ma ra puta tana; ⁶ma ra tena tinabar na vatur ra davai na tagatagal, ma ra isop, ma ra mal meme, ma na vue tarie diat ta ra ul a iap na bulumakau. ⁷Ma ra tena tinabar na puk kana lavur mal, ma na gumu ta ra tava, ma namur na ruk ta ra gunan, ma ra tena tinabar pa na gomgom tuk na ravian. ⁸Ma nina i ga tun vue na puk kana lavur mal, ma na gumu ta ra tava, ma pa na gomgom tuk na ravian. ⁹Ma tikai ba i gomgom na varurue ra kabu i ra bulumakau, ma na vung ia ta ra pakana i gomgom ta ra papar a gunan, ma da vung vake ure ra kor na tarai Israel ure ra tava ba na tak vue ra varpam. ¹⁰Ma nina i ga varurue ra kabu i ra bulumakau na puk kana lavur mal ma pa na gomgom tuk na ravian; na da ra varkurai vatvatikai pire ra tarai Israel ma pire ra vaira nina i ki livuan ta diat.

¹¹Nina i bili ra minat i ta tikai pa na gomgom a lavurua na bung; ¹²na vagomgom ia iat mulai ma ra tava ta ra vautuluna bung ma ta ra valavuruana bung bula ma damana na gomgom; ma gala pa i vagomgom ia iat mulai ta ra vautuluna bung, pa na gomgom ta ra valavuruana bung. ¹³Nina i bili ra minat i ta tikai ma pa i vagomgom ia iat mulai, i vadur ra pal tabu kai ra Luluai; pa na gomgom tago pa di ga apur ia ma ra tava ure ra dur; a duruna i ki boko.

¹⁴Go ia ra varkurai ba ta tikai i mat ta ra pal na mal; diat par dia ruk ta ra pal na mal, ma diat par dia ki tana, pa diat a gomgom ure lavurua na bung. ¹⁵Ma ra lavur la nina pa di vi ta tubatuba tana pa diat a gomgom.

¹⁶Ma nina i vanavana ara ra pia ma i bili ta tikai ba di ga doka ta ra vinarubu, ba ta minat, ba ta ur na tutana, ba ta pia na pupunang, pa na gomgom a lavurua na bung.

¹⁷Ma ure nina pa i gomgom da tak pa ra kabu i ra tinabar na varporong ba di ga tun ia, ma da vung ra gomgom na tava varurung me ta ra la; ¹⁸ma ta tikai nina i gomgom na vatur ra isop, ma na vadudu ia ta ra tava, ma na apur ra pal na mal, ma ra lavur la tana, ma ra tarai ba dia ki tana, ba nina i bili ra ur, ba ta tikai di ga doka, ba ta minat, ba ta pia na pupunang; ¹⁹ma nina i gomgom na apur nina pa i gomgom ta ra vautuluna bung, ma ta ra valavuruana bung bula; ma ta ra valavuruana bung na vagomgom ia; na puk kana lavur mal, ma na gumu ta ra tava, ma na gomgom ta ra ravian. ²⁰Ma nina pa i gomgom, ma pa i vagomgom ia iat mulai, da kutu vue nam kan ra kor na tarai, tago i ga vadur ra

gomgom na pal kai ra Luluai; pa di ga apur ia ma ra tava ure ra dur; pa i gomgom.

²¹Na da ra varkurai vatvatikai pire diat; ma nina i apure ra tava ure ra dur; na puk kana lavur mal; ma nina i bili ra tava ure ra dur pa na gomgom tuk na ravian. ²²Ma ra magit ba nina pa i gomgom i bili ia pa na gomgom; ma ona ta tikai i bili ia pa na gomgom tuk na ravian.

A tava ta ra vat ki

(Niir 17:1-7)

20 ¹Ma ra tarai Israel, a kor na tarai par, dia ga tadav ra bil Sin ta ra luaina gai; ma ra tarai dia ga ki aro Kades; ma Miriam i ga mat abara, ma di ga punang ia ie.

²Ma pa ta tava abara pi ure ra kor na tarai; ma dia ga tut varurung ure Moses ma ure Aron. ³Ma ra tarai dia ga varngangar ma Moses, ma dia ga biti dari: Gala na boina, gala ave ga mat ta ra bung ba ra tara na tura i vevet dia ga mat ta ra luaina mata i ra Luluai! ⁴Upi ra ava amur ga agure ra kor na tarai kai ra Luluai tadav go ra bil, upi avet a mat ati, avet ma kaveve lavur vavaguai? ⁵Ma ta ra ava amur ga ben vairop avet kan aro Aigipto, upi avet a tadav go ra kaina pakana? Vakir ia ra gunan ba ta kon tana, ba ta vuai na lovo, ba ta vuai na vain, ba ta vuai na goava; ma tikai bula, pa ta tava na nimomo tana.

⁶Ma Moses ma Aron dir ga vana kan ra kor na tarai tadav ra matakilalat i ra pal na varbarat, ma dir ga bura timtibum; ma ra minamar i ra Luluai i ga vana rikai pire dir. ⁷Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ⁸Una vatur ra buka, ma una varurue ra kor na tarai, amur ma turam Aron, ma amur a tata pire ra vat ki ta ra luaina mata i diat, upi ra tava na ninim rikai tana; ma una pait vaarike ra tava ta ra vat ki ure diat; damana una vamomo ra kor na tarai ma kadia lavur vavaguai.

⁹Ma Moses i ga vatur ra buka ta ra luaina mata i ra Luluai da i ga vartuluai pirana. ¹⁰Ma Moses ma Aron dir ga varurue ra kor na tarai pire ra vat ki, ma i ga biti ta diat: Go avat a valongore, avat a tarai na varpam; amir a pait vaarike, laka, ta tava ta go ra vat ki ure avat? ¹¹Ma Moses i ga tulue ra limana, ma i ga kita ra vat ki ma kana buka a ura pakana; ma ra ngala na tava i ga ninim rikai, ma ra tarai dia ga momo, ma kadia lavur vavaguai bula.

¹²Ma ra Luluai i ga biti tai Moses ma Aron: Tago pa amur ga nurnur tagu, upi amur a vaarike kaugu lia na kini ta ra mata i ra tarai Israel, pa amur a agure vaolo go ra kor na tarai tar ta ra gunan ba iau ga tabar diat me.

¹³Go ia ra tava Meriba (“Varngangar”); tago ra tarai Israel dia ga varngangar ma ra Luluai, ma i ga vaarike kana lia na kiki pire diat.

Edom i tur bat ra tarai Israel

¹⁴Ma Moses i ga tulue ta umana tultul maro Kades tadav ra king Edom: Turam Israel i biti dari: U nunure ra lavur magit ba dia ga monong avet; ¹⁵a

umana tama i vevet dia ga vana ur uro Aigipto, ma ave ga ki vavuan aro Aigipto; ma ra tarai Aigipto dia ga vakavakaina avet ma ra umana tama i vevet; ¹⁶ma ba ave ga kail tadav ra Luluai, i ga valongore ra nilai vevet, ma i ga tulue ra angelo, ma i ga agure vairop avet kan aro Aigipto; io, ave ki Kades, a pia na pal ta kaum langun; ¹⁷iau lul u ba avet a vana vurbolo ta kaum gunan; pa avet a rua ta uma ba ta uma na vain, ma pa avet a mome ra tava ta ra umana kivu; avet a vanavana alalu ka ta ra nga tur kai ra king, pa avet a vana irai ta ra papar a lima tuna ba ta ra maira, tuk ave tar bolo vurakit kan kaum langun. ¹⁸Ma Edom i ga biti tana: Koko avat a bolo iau, kan ina tut ma ra pakat na vinarubu ure avat. ¹⁹Ma ra tarai Israel dia ga biti tana: Avet a vana ka urama ta go ra nga tur; ma gala ave momo ta kaum tava, avet ma kaveve lavur vavaguai, avet a kul ia piram; una nur vue avet upi avet a vanavana vurbolo ko, ma pa ta magit mulai. ²⁰Ma i ga biti: Pa avat a bolo. Ma Edom i ga tut ure ma ra ngala na kor ma ra dekdek na loko na tarai na vinarubu. ²¹Damana Edom pa i ga mulaot ba Israel na vana vurbolo ta kana langun; ma Israel i ga vana irai kan ia.

Aron i mat ta ra ul a luana Or

²²Ma dia ga vanavana papa aro Kades; ma ra kor na tarai Israel par dia ga tadav ra luana Or. ²³Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ma Aron ta ra luana Or pire ra langun ta ra gunan Edom, dari: ²⁴Aron na mat; tago pa na olo ta ra gunan ba iau ga tul tar ia pire ra tarai Israel, tago amur ga piam vue kaugu tinata ta ra tava Meriba. ²⁵Una agure Aron ma Eleasar natuna, ma una ben dir urama ra ul a luana Or; ²⁶Ma una ule vue ra umana mal kai Aron, ma una ule tar diat tai Eleasar natuna; ma Aron na tapula ma na mat abara.

²⁷Ma Moses i ga pait ia da ra vartuluai kai ra Luluai pirana; ma dital ga tutua ta ra ul a luana Or ta ra mata i ra tarai. ²⁸Ma Moses i ga ule vue ra umana mal kai Aron, ma i ga ule tar diat tai Eleasar natuna; ma Aron i ga mat arama ra ul a luana; ma Moses ma Eleasar dir ga vana ba kan ra luana. ²⁹Ma ba ra tarai par ta ra kuba i Israel dia ga gire ba Aron i ga mat, dia ga tangie Aron a utul a vinun na bung.

A tarai Kanaan dia vakaian ra tara Israel

21 ¹Ba ra king Arad, a te Kanaan, nina i ga ki aro Negeb, i ga valongore ra varvai ba ra tarai Israel dia vanavana ta ra nga Atarim, dia ga varubu ma ra tarai Israel, ma i ga kinim pa ta umana ta diat. ²Ma Israel i ga vavalima ta ra luaina mata i ra Luluai ma i ga biti: Ona una tul tar go ra tarai ta ra limagu, ina nila vakakit vue kadia lavur pia na pal. ³Ma ra Luluai i ga torom ta ra nilai Israel, ma i ga tul tar ra tarai Kanaan; ma dia ga nila vakakit vue diat ma kadia lavur pia na pal; ma di ga vatang ra iang i nam ra pakana ba Korma.

A umana varkarat na vui

⁴Ma dia ga vanavana papa aro ra luana Or ta ra nga uro ra Ta Meme, upi diat a vana liliai kan ra gunan Edom; ma ra nuknuk i ra tarai i ga bilua ta ra nga. ⁵Ma ra tarai dia ga tata na urur ure God ma ure Moses: Upi ra ava amur ga ben vairop avet kan aro Aigipto upi avet a mat ta ra bil? Tago pa ta nian ma pa ta tava; ma ave milamila ta go ra nian vakuku.

⁶Ma ra Luluai i ga tulue ra umana varkarat na vui livuan pire ra tarai, ma dia ga karat diat; ma mangoro ta ra tarai Israel dia ga mat. ⁷Ma ra tarai dia ga tadav Moses ma dia ga biti: Ave ga pait ra kaina, tago ave ga tata na urur ure ra Luluai ma ure u; una araring tadav ra Luluai, upi na tak vue ra umana vui kan avet. Ma Moses i ga araring ure ra tarai. ⁸Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una pait ta varkarat na vui ma una vatur ia tai ta davai; ma na dari, ba nina ba ra vui i ga karat ia na gire, na laun. ⁹Ma Moses i ga pait ra vui ma ra palariam gobol, ma i ga vatur ia tai ta davai; ma i ga dari: ona ta vui i ga karat ta tikai, ba i lingan upi ra vui na palariam, na laun.

A tarai Israel dia vanavana kikil Moab

¹⁰Ma ra tarai Israel dia ga vanavana, ma dia ga vavatur aro Obot. ¹¹Ma dia ga vanavana papa aro Obot, ina dia ga vavatur aro Ieabarim, ta ra bil pire ra langun Moab, ta ra papar ba ra keake i vana rikai tana. ¹²Dia ga vanavana papa aro, ma dia ga vavatur ta ra male Sered.

¹³Dia ga vanavana papa aro, ma dia ga vavatur ta ra papar a Amon maro, nina i ki ta ra bil pire ra langun kai ra tarai Amor; tago Amon ia ra langun kai Moab, livuan Moab ma ra tarai Amor. ¹⁴Damana ra tinata ta ra Buk ure ra umana Vinarubu kai ra Luluai:

Vaeb aro Supa,
Ma ra malamale Amon,

¹⁵Ma ra papar a male,
Nina i tadav ra kiki kai Ar,
Ma i lingan upi ra langun kai Moab. ¹⁶Ma papa aro dia ga vanavana tuk uro Ber, nina ra kivu ba ra Luluai i ga biti tai Moses ure: Una varurue ra tarai, ma ina vamomo diat ma ra tava.

¹⁷Ma ra tarai Israel dia ga kaile go ra kakailai:
U a kivu una ninim rikai; avat a kakailai pirana:

¹⁸A kivu, nina ra umana luluai dia ga tikan tadav ia,
Ma ra umana ngalangala kai ra tarai dia ga kal ia,
Ma ra buka na varkurai, ma kadia umana buka. Ma dia ga vanavana papa aro ta ra bil tuk uro Matana;

¹⁹ma papa aro Matana tuk uro Nakaliel, ma papa aro Nakaliel tuk uro Bamot; ²⁰ma papa aro Bamot tuk uro ra male ta ra langun kai Moab pire ra ul a luana Pisga, nina i gigira ba ura ra bil.

Israel i uvia pa Sikon

(Vart 2:26-37)

²¹Ma Israel i ga tulue ta umana tultul tadav Sikon, a king kai ra tarai Amor, ma i ga biti: ²²Iau lul u ba ina vana vurbolo ta kaum gunan; pa avet a vana irai tadav ta uma, ba tadav ta uma na vain; pa avet a momo ta ra tava ta ra umana kivu; avet a vanavana ka ta ra nga tur kai ra king, tuk ave tar bolo vurakit kan kaum langun.

²³Ma Sikon pa i ga mulaot ba Israel na bolo ta kana langun; ma Sikon i ga varurue kana loko na tarai, ma i ga tut ure Israel uro ta ra bil, ma i ga vana tadav Iasa; ma dia ga varubu ma Israel. ²⁴Ma Israel i ga ub ia ma ra pakat na vinarubu, ma i ga kale kana gunan papa Amon tuk uro Iabok ta ra langun kai ra tarai Amon, tago ra langun kai ra tarai Amon i ga dekdek.

²⁵Ma Israel i ga kale go ra lavur pia na pal; ma Israel i ga ki ta ra lavur pia na pal kai ra tarai Amor, tai Kesbon, ma ta kana lavur pia na pal.

²⁶Tago Kesbon ia ra pia na pal kai Sikon, a king kai ra tarai Amor, nina dir ga varubu ma ra king Moab lua, ma i ga kap pa kana pia parika kan ra limana, tuk uro Amon. ²⁷Damana ra umana tena pit kakailai dia biti:

Avat a vana Kesbon,

Boina ba da pait ra pia na pal kai Sikon ma da vatut ia;

²⁸Tago ra iap i ga vana rikai tai Kesbon,

Ma ra birao ta ra pia na pal kai Sikon;

I ga vaimur vue Ar-Moab,

Ma ra umana luluai ta ra lualuana Amon.

²⁹Na kaina tam, Moab!

Avat a malari, avat a tarai kai Kemos;

I ga tul tar kana umana bul tutana upi diat a puiap,

Ma kana umana bul vavina upi ra kini na vilavilau,

Pire Sikon, a king kai ra tarai Amor.

³⁰Damana ra umana bul mur ta diat dia ga virua,

Papa Kesbon tuk uro Dibon,

Ave ga varli

Tuk ra iap i ga tadav ra gunan Medeba.

Israel i uvia pa Og maro Basan

(Vart 3:1-11)

³¹Damana ra tarai Israel dia ga ki ta ra gunan kai ra tarai Amor. ³²Ma Moses i ga vartuluai upi diat a makila lua ure Iaser, ma dia ga kale ra umana pia na pal tana, ma dia ga korot vue ra tarai Amor nina dia ga ki tana.

³³Ma dia ga vana likun ta ra nga uro Basan; ma Og, a king Basan, i ga tut ure diat, diat ma kana loko na tarai, upi diat a varubu aro Edrei. ³⁴Ma

ra Luluai i ga biti tai Moses: Koko una burutue; tago iau ga tul tar ia ta ra limam, diat ma kana tarai ma kana gunan bula; ma una pait ia pirana da u ga pait ia pire Sikon a king kai ra tarai Amor, nina i ga ki Kesbon. ³⁵Damana dia ga ubu diat ma ra umana natuna, ma kana tarai, tuk tar pa ta tikai i ga laun valili; ma dia ga kale kana gunan.

Balak i vartuluai pire Balam

22 ¹Ma ra tarai Israel dia ga vanavana, ma dia ga vatur kadia lavur pal na mal ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan maro tai Ieriko.

²Ma Balak natu i Sipor i ga gire ra lavur magit Israel i ga pait ia pire ra tarai Amor. ³Ma Moab i ga burutue ra tarai, tago dia ga mangoro; ma Moab i ga ururian ure ra tarai Israel. ⁴Ma Moab i ga biti tai ra umana patuana kai ra tarai Midian: Go ra ngala na kor na en vue ra lavur magit kikil dat, da ra bulumakau i en vue ra vura. Ma Balak natu i Sipor i ga ki na king aro Moab ta nam ra e. ⁵Ma i ga tulue ta umana tultul tadav Balam natu i Beor, uro Petor ta ra papar a tava alir ta ra gunan Amau, upi da ting pa ia, ma i ga biti: Gire, tika na vuna tarai i tar vana kan Aigipto; io, go dia kor ta ra gunagunan, ma dia ki marave iau; ⁶damana iau lul u ba una mai ma una tata vakaina go ra tarai; (tago dia manga ongor tagu); upi kan ina uvia pa diat ma dor a ubu diat, ma ina korot vue diat kan ra gunan; tago iau nunure ba aina u tata vadoane na ti doan, ma nina u tata vakaina na kaina iat.

⁷Ma ra umana patuana Moab ma ra umana patuana Midian dia ga vana ma ra varkul ta ra lima i diat; ma dia ga tadav Balam, ma dia ga vaarike ra tinata kai Balak pirana. ⁸Ma i ga biti ta diat: Avat a ki ati go i marum, ma ina ga ve mule avat da ra Luluai na tata piragu; ma ra umana luluai Moab dia ga ki pire Balam. ⁹Ma God i ga tadav Balam ma i ga biti: la go ra tarai piram? ¹⁰Ma Balam i ga biti tai God: Balak, natu i Sipor, a king Moab, i ga vartuluai piragu, ma i ga biti: ¹¹Gire, ra tarai nina dia ga vana kan Aigipto, dia kor ta ra gunagunan; una mai, una tata vakaina diat; upi kan ina uvia pa diat, ma ina korot vue diat. ¹²Ma God i ga biti tai Balam: Koko avat a varagur ma diat; koko una tata vakaina ra tarai; tago dia ti doan. ¹³Ma Balam i ga tut ta ra malana, ma i ga biti ta ra umana luluai kai Balak: Avat a vana ta kavava gunan; tago ra Luluai pa i mulaot ba dat a varagur. ¹⁴Ma ra umana luluai Moab dia ga tut ma dia ga vana tadav Balak ma dia ga biti: Balam pa i mulaot ba avet a varagur.

¹⁵Ma Balak i ga tulue ta mangoro na luluai mulai, ma diat a umana vatang na tutana ta diat lua. ¹⁶Ma dia ga tadav Balam, ma dia ga biti tana: Balak natu i Sipor i biti dari, Iau lul u ba koko ta magit na tur bat u kan ra vinavana uti piragu; ¹⁷tago ina pait ra ngala na magit na varirur piram, ma nam ba una vatang upi ia piragu ina pait ia; kari iau lul u

ba una mai, una tata vakaina go ra tarai. ¹⁸Ma Balam i ga tata bali ra umana tultul kai Balak dari: Gala Balak na tabar iau ma ra kubana i buka ma ra silva ma ra goled, pa iau pait valar pa ia ba ina lake ra tinata kai ra Luluai kaugu God, ba ta magit i ikilik, ba ta magit i ngala. ¹⁹Damana iau lul avat ba avat a ki boko ati go i marum mulai, upi ina nunure ba ava mulai ra Luluai na tatike piragu. ²⁰Ma God i ga tadav Balam ta ra marum, ma i ga biti tana: Ba ra tarai dia tar pot upi diat a ting pa u, una tut ma avat a varagur; ma una pait ika nam ra tinata ba ina tatike piram.

Ra angelo ma ra as kai Balam

²¹Ma Balam i ga tut ta ra malana, ma i ga vaninare kana as, ma dia ga varagur ma ra umana luluai Moab. ²²Ma ra kankan kai God i ga tut tago i ga vana; ma ra angelo kai ra Luluai i ga tur bat ia ta ra nga. Ma i ga ki kana as, dital ma kana ura tultul. ²³Ma ra as i ga gire ra angelo kai ra Luluai, i tur ta ra nga, ina i ga ele pa kana pakat na vinarubu ma ra limana; ma ra as i ga vana irai kan ra nga uro ta ra bala na uma; ma Balam i ga kita ra as upi na valilikun ia tar ta ra nga.

²⁴Ma ra angelo kai ra Luluai i tur ta ra nga varvaim livuan ta ra ura uma na vain ma ra liplip ta ra ura papar a nga. ²⁵Ma ra as i ga gire ra angelo kai ra Luluai ma i ga tur bokon ta ra papar a liplip ma i ga kabin ra kau i Balam ta ra liplip; ma i ga kita mule.

²⁶Ma ra angelo kai ra Luluai i ga vana uro na lua, ma i ga tur ta ra nga varvaim, ba pa ta maup tana upi da lingan ta ra papar a lima tuna ba ta ra papar a maira. ²⁷Ma ra as i ga gire ra angelo kai ra Luluai, ma i ga va ta ra vavai Balam; ma Balam i ga kankan, ma i ga kita ra as ma kana buka.

²⁸Ma ra Luluai i ga papa ra ngie i ra as, ma i ga biti tai Balam: Ava iau tar pait ia piram, upi go u kita iau a utul a pakana? ²⁹Ma Balam i ga biti ta ra as: Tago u tar papait na varvaula ma iau; gala ta pakat ta ra limagu, gala iau tar doko u. ³⁰Ma ra as i ga biti tai Balam: Vakir iau kaum as laka, nina u ga kiki tana ta kaum nilaun par tuk go? Dave, kaugu mangamangana piram i ga dari lua? Ma i ga varpuai ba, Pata.

³¹Ma ra Luluai i ga vakapa ra mata i Balam, ma i ga gire ra angelo kai ra Luluai i ga tur ta ra nga ma i ga ele pa kana pakat na vinarubu ma ra limana; ma i ga tur ruru ma i ga va timtimum. ³²Ma ra angelo kai ra Luluai i ga biti tana: Upi ra ava u tar kita kaum as go ra utul a pakana? Gire, iau tar vana rikai upi ina tur bat u, tago kaum nga i kaina ta ra luaina matagu. ³³Ma ra as i tar gire iau, ma i tar vana irai kan iau ta go ra utul a pakana; gala pa i tar vana irai kan iau, gala iau tar doko u ma iau tar valaun ia. ³⁴Ma Balam i ga biti tai ra angelo kai ra Luluai: Iau tar pait ra kaina; tago pa iau tar nunure ba u tar tur bat iau ta ra nga; ma go, ona pa u gugu tana, ina lilikun mulai. ³⁵Ma ra angelo kai ra Luluai i

ga biti tai Balam: Avat a varagur ma ra tarai; ma una vatang ika nam ra tinata ba ina tatike piram. Ma Balam dia ga varagur ma ra umana luluai kai Balak.

Balam dir ma Balak

³⁶Ma ba Balak i ga valongore ba Balam i tar pot, i ga totongo upi ia ta ra pia na pal kai Moab, ta ra papar a Amon nina i ki vailik ta kana langun. ³⁷Ma Balak i ga biti tai Balam: Dave, pa iau ga vartuluai up u, upi da ting pa u? Ta ra ava pa u ga tadav iau? Dave, pa i tale iau ba ina tul tar ra variru piram? ³⁸Ma Balam i ga biti tai Balak: Io, iau tar tadav u; dave, pa i dekdek piragu upi ina vatang ta magit? Ina vatang ika ra tinata ba God na vung ia ta ra ngiegu.

³⁹Ma Balam dir ga varagur ma Balak, ma dir ga tadav Kiriati-Kusot. ⁴⁰Ma Balak i ga pait ra tinabar ma ra umana bulumakau ma ra umana sip, ma i ga tulue ta umana tiniba pire Balam ma ra umana luluai dia ga ki pirana. ⁴¹Ma ta ra malana Balak i ga ben pa Balam, ma i ga agure urama Bamot-Baal, ma i ga gire a ngungu ta ra tarai mabara. Ma Balam i ga biti tai Balak:

23 ¹Una pait kaugu ta lavurua na uguugu na vartabar, ma una vaninare lavurua na bulumakau ma lavurua na sip, a umana tomoitina. ²Ma Balak i ga pait ia da Balam i ga vatang ia; ma Balak ma Balam dir ga tul tar tika na bulumakau ma tika na sip ta ra umana uguugu na vartabar tikatikai. ³Ma Balam i ga biti tai Balak: Una tur ati pire ra tinabar di tun tar ia, ma ina vana; kan ra Luluai na barat iau; ma nam ba na vaarike piragu ina ve u tana. Ma i ga vana ta ra ul a luana ba pa ta davai tana.

Balam i tata vadoane Israel

⁴Ma God i ga barat Balam; ma i ga biti tana: Iau ga vaninare lavurua na uguugu na vartabar, ma iau ga tul tar tika na bulumakau ma tika na sip ta ra umana uguugu na vartabar tikatikai. ⁵Ma ra Luluai i ga vung ra tinata ta ra ngie i Balam, ma i ga biti: Una lilikun tadav Balak, ma una tata dari. ⁶Ma i ga lilikun pirana, ma io, i ga tur pire kana tinabar di tun tar ia, diat ma ra umana luluai Moab. ⁷Ma i ga tur pa kana varvai ma i ga biti:

Balak i ga ting pa iau maro Aram,
A king Moab maro ra lualuana ta ra papar a taur:
Una mai, una tata vakaina Iakob,
Ma una vana uti, una tata na kankan ure Israel.

⁸Ina tata vakaina davatane nina God pa i tata vakaina?

Ma ina kankanuane davatane nina ra Luluai pa i kankanuane?

⁹Tago ba iau ki ra ul a vat, iau gire,

Ma ta ra ul a lualuana, iau bobe;
 Gire, a tarai nina dia ki varkolono,
 Ma pa di luk tar diat ta ra umana enana vuna tarai:
 10 To ia na luk valar pa ra tobon tai Iakob,
 Ba na luk puput pa ra vaivat na pakana tai Israel?
 Boina ba ina mat da ra minat kai ra tena takodo,
 Ma ra mutuai kaugu nilaun na da kana!

11 Ma Balak i ga biti tai Balam: Ava go u tar pait ia piragu? Iau ga ting pa u upi una tata vakaina kaugu lavur ebar, ma ea, u tar tia tata vadoane ke diat. 12 Ma i ga bali ia dari: Dave, pa ina nuk pa ia upi ina vatang ika nam ba ra Luluai na vung ia ta ra ngiegu? 13 Ma Balak i ga biti tana: Iau lul u, ba dor a varagur uro ta ra enana pakana, upi una gire diat mabara; una gire pa ka ta ngungu ta diat, pa una gire diat par; ma una tata vakaina diat mabara. 14 Ma i ga agure ta ra pakana pia Sopim, ta ra ul a luana Pisga, ma i ga pait lavurua na uguugu na vartabar, ma i ga tul tar tika na bulumakau ma tika na sip ta ra umana uguugu na vartabar tikitikai. 15 Ma i ga biti tai Balak: Una tur ati pire ra tinabar di tun tar ia, ba iau barat ra Luluai abara. 16 Ma ra Luluai i ga barat Balam ma i ga vung ra tinata ta ra ngiene, ma i ga biti tana: Una lilikun tadav Balak, ma una tata dari. 17 Ma i ga tadav ia, ma io, i ga tur pire kana tinabar di tun tar ia, diat ma ra umana luluai Moab. Ma Balak i ga biti tana: A Luluai i tar tatike ra ava? 18 Ma i ga tur pa kana varvai, ma i ga biti:

Una tut, Balak, ma una valongore;
 Una vatorome iau, u natu i Sipor;
 19 God vakir ia ra tutana, upi na vaongo;
 Ma vakir ia ra natu i ra tutana, upi na nukpuku;
 Dave, i ga vatang ta magit, ma pa na pait ia?
 Ba i ga tatike ta magit, ma pa na pait ot pa ia?
 20 Gire, di ga vartuluai piragu, upi ina tata vadoane;
 Ina tata vadoane, ma i dekdek upi ina pukue.
 21 Pa i ga na tadav ta kaina tai Iakob,
 Ma pa i ga gire ta magit i bilak tai Israel;
 A Luluai kana God i ki pirana,
 Ma ra nioro ure ra king i tur livuan pire diat.
 22 God i ben vaarike diat maro Aigipto;
 A dekdekina i da ra kuabar na bulumakau.
 23 A dovotina i dekdek upi da papait ure Iakob.
 Ma i dekdek upi da ong Israel;
 Ma go da tatike ure Iakob ma ure Israel;
 God i tar pait ia muka damana!
 24 Gire ra tarai dia tut rikai da ra leon, a tana,

Ma i vatut pa ia iat mulai da ra leon;
 Pa na va mulai tuk i tar ian ta ra magit i tar ubu pa ia,
 Ma i tar mome ra gapu i ra magit i tar vavirua.

²⁵Ma Balak i ga biti tai Balam: Koko muka una tata vakaina diat, ma koko muka una tata vadoane diat. ²⁶Ma Balam i ga bali Balak dari; Dave, pa iau ga ve u ba ina pait ika nam ba ra Luluai na tatike?

²⁷Ma Balak i ga biti tai Balam: Una mai, ina agure u tar ta ra enana pakana kabila; ma kan God na mulaot ba una tata vakaina diat mabara.

²⁸Ma Balak i ga agure Balam urama ta ra ul a luana Peor, nina i gigira taun ra bil. ²⁹Ma Balam i ga biti tai Balak: Una pait kaugu ta lavurua na uguugu na vartabar ati, ma una vaninare lavurua na bulumakau, ma lavurua na sip, a umana tomotoina. ³⁰Ma Balak i ga pait ia da Balam i ga vatang ia, ma i ga tul tar tika na bulumakau ma tika na sip ta ra umana uguugu na vartabar tikatikai.

24 ¹Ma ba Balam i ga gire ba ra Luluai i ongor upi na tata vadoane Israel, pa i vana mulai, da lua, upi na papait, ia kaka i ga lingan uro ra bil. ²Ma Balam i ga idaidok, ma i ga gire Israel dia ki da kadia vunavuna tarai; ma ra Tulungea i God i ga ki taun ia. ³Ma i ga tur pa kana varvai ma i ga biti:

Balam natu i Beor i biti,

Ma ra tinata kai nina i tapala ra matana i dari:

⁴Nina i valongore ra tinata kai God i biti,

Nina i gire ra ninana kai nina i Dekdek Muka,

I bura timtibum ma i tapala ra matana:

⁵Kaum lavur pal na mal dia boina kakit, Iakob,

Ma ra kubakubam, Israel!

⁶Dia tur vanavana da ra umana male,

Da ra umauma ta ra papar a tava alir,

Da ra libung nina ra Luluai i ga vaume,

Da ra tagatagal ta ra papar a tava.

⁷A tava na alir rikai ta kana kulkulup,

Ma ra umana bul mur tana diat a ki pire mangoro na tava,

Kana king na lia tai Agag,

Ma da vangala kana varkurai.

⁸God i ben vaarike maro Aigipto;

A dekdekina i da ra kuabar na bulumakau;

Na en vue ra lavur vuna tarai dia ebar me,

Na bubur gigi ra uru i diat,

Ma kana umana pu na tur diat.

⁹I ga va likun ra kakene, ma i ga vava da ra leon,

Ma da ra leon, a tana; to ia na vangun ia?

Diat dia tata vadoane u, diat a ti doan,
Ma na kaina ta diat dia tata vakaina u.

Balam i tata na propet

¹⁰Ma Balak i ga kankan ure Balam, ma i ga par ra ura limana; ma Balak i ga biti tai Balam: Iau ga ting pa u pi una tata vakaina kaugu lavur ebar, ma ea, u ga tia tata vadoane ke diat go ra utul a pakana parika. ¹¹Io, go una vilau uro ta kaum pakana; iau ga nuk ia ba ina tul tar ra ngala na variru tam; ma ra Luluai i ga tur bat vake u kan ra variru. ¹²Ma Balam i ga biti tai Balak: Dave, pa iau ga tata pire kaum umana tultul, nina u ga tulue diat piragu, dari: ¹³Gala Balak na tabar iau ma ra kubana i buka ma ra silva ma ra goled, pa iau pait valar pa ia ba ina lake ra tinata kai ra Luluai, ba ta magit i boina, ba ta magit i kaina ta ra nuknukigu iat; ina vatang ika nam ba ra Luluai na tatike? ¹⁴Ma ea, go iau vana tadav kaugu tarai; una mai, ma ina vakapa u ure ra magit ba go ra tarai diat a pait ia pire kaum tarai ta ra umana bung namur. ¹⁵Ma i ga tur pa kana varvai, ma i ga biti:

Balam natu i Beor i biti,
Nina i tapala ra matana i biti dari:

¹⁶Nina i valongore ra tinata kai God i biti,
Nina i nunure ra minatoto kai ra Ngala Kakit,
Nina i gire ra ninana kai nina i Dekdek Muka,
I bura timtibum ma i tapala ra matana:

¹⁷Iau gire, ia kaka gori pata;
Iau bobe, ia kaka pa i maravai;
A tagul na vana rikai tai Iakob,
Ma ra buka na varkurai na tut rikai tai Israel,
Ma na ubu ra langun par kai Moab,
Ma na vakaina vue ra umana natu i Set.

¹⁸Na kale ra gunan Edom,
Ma na kale bula Seir, nina dia ga ebar me;
Ma Israel na ongor vanavana.

¹⁹Ma tikai tai Iakob na vatur vake ra varkurai,
Ma na li vue ra ibaiba ta ra pia na pal. ²⁰Ma i ga gigira tadav
Amalek, ma i ga tur pa ra varvai, ma i ga biti:
Amalek ia ra luaina pire ra umana vuna tarai,
Ma ra mutuaina, a vinirua ka. ²¹Ma i ga gigira tadav ra tarai Ken,
ma i ga tur pa ra varvai, ma i ga biti:
U vadekdek bat ra kubam,
Ma u vaki kaum po ta ra vat ki. ²²Ia kaka da kamare vue Kain,
Aivia ra bung Asiria na kap vavilavilau avat? ²³Ma i ga pakan kana
varvai, ma i ga biti:

Ea, to ia na laun ba God na pait go?

²⁴Ma ra umana parau diat a vut maro Kitim,
Ma diat a monong Asiria, ma Eber bula,
Ma ia bula na virua.

²⁵Ma Balam i ga tut, ma i ga vana, ma i ga lilikun ta kana pakana; ma Balak bula i ga vana.

Israel i lotu tadav Baal-Peor

25 ¹Ma Israel i ga ki aro Sitim, ma ra tarai dia ga tur pa ia ba dia po ma ra vaden Moab; ²tago dia ga ting pa ra tarai upi ra tinabar tadav kadia lavur god; ma ra tarai dia ga ian, ma dia ga va timtimum tadav kadia lavur god. ³Ma Israel i ga mur Baal-Peor; ma i ga karangap ra kankan kai ra Luluai ure Israel.

⁴Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una vatur ra lavur luluai kai ra tarai, ma una al vatokobe diat ta ra keake ta ra luaina mata i ra Luluai, upi ra karangap na kankan kai ra Luluai na vana irai kan Israel. ⁵Ma Moses i ga biti tai ra umana tena varkurai Israel: Avat a doko kavava lavur tutana nina dia ga mur Baal-Peor.

⁶Io, tikai ta ra tarai Israel i ga vana ma i ga ben tika na vavina Moab tadav ra umana turana, ta ra mata i Moses, ma ta ra mata i ra kor na tarai Israel, ba dia ga tangtangi ta ra matakilalat i ra pal na varbarat. ⁷Ma ba Pinekas, natu i Eleasar, natu i Aron ra tena tinabar, i ga gire, i ga tut kan ra kor na tarai, ma i ga vatur ra rumu ta ra limana; ⁸ma i ga ruk mur ra tutana Israel ura ta ra bala lia pal na mal, ma i ga go dir parika, ra tutana Israel, ma ra vavina ta ra balana. Damana di ga tur bat ra kaina minait kan ra tarai Israel. ⁹Ia kaka a ura vinun ma a ivat na arip na marmar ta diat dia ga mat ta ra kaina minait.

¹⁰Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹¹Pinekas, natu i Eleasar, natu i Aron ra tena tinabar, i ga vaire vue kaugu kankan kan ra tarai Israel, tago i ga ongor ma kaugu niongor livuan ta diat, ma damana pa iau ga en vue ra tarai Israel ta kaugu niongor. ¹²Kari una biti: Gire, iau tul tar kaugu kunubu na malmal pirana; ¹³ma na da ra kunubu ure ra tiniba na tena tinabar vatikai pirana ma pire ra lavur bul mur tana; tago i ga ongor ure kana God, ma i ga pait ra varporong ure ra tarai Israel.

¹⁴Ma ra iang i ra tutana Israel nina di ga doka, nina di ga doka varurung ma ra vavina Midian, Simri, natu i Salu, a luluai tai tika na apik na tarai ta ra vuna tarai Simeon. ¹⁵Ma ra iang i ra vavina Midian nina di ga doka, Kosbi, natu i Sur; i ga lualua tai tika na apik na tarai tai Midian.

¹⁶Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹⁷Avat a tut ure ra tarai Midian, ma avat a ubu diat; ¹⁸tago dia tar vakadik avat ma kadia mangamangana vavagu, nina dia ga vagu pa avat me ta

ra mangamangana ure Peor, ma ta ra magit ure Kosbi, natu i ra luluai Midian, tai diat, nina di ga doka ta ra bung na minait ure ra mangamangana ure Peor.

Di luk ra tarai Israel aro Moab

26 ¹Ma ba i ga par ra minait, ra Luluai i ga tata pire Moses ma pire Eleasar natu i Aron ra tena tinabar, dari: ²Avat a luk ra kor na tarai Israel, diat ba kadia kilala i ura vinun, ba i bolo ra ura vinun, ta kadia lavur apik na tarai, nina dia topa ra vinarubu ta diat ra tarai Israel. ³Ma Moses ma Eleasar dir ga tata ta diat ta ra tamataman Moab, pire ra Jordan aro Ieriko, dari: ⁴Avat a luk ra tarai par ba kadia kilala i ura vinun, ba i bolo ra ura vinun; da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses ma ra tarai Israel, nina dia ga irop kan ra gunan Aigipto.

⁵Ruben, ra luaina kai Israel; a ivat na natu i Ruben: Kanok ma kana apik na tarai, Palu ma kana apik na tarai, ⁶Kesron ma kana apik na tarai, Karmi ma kana apik na tarai. ⁷Go diat ra ivat na apik na tarai ta ra vuna tarai Ruben; ma diat di ga luk diat, a ivat na vinun ma a utul na arrip, ma lavurua na mar ma a utul a vinun diat. ⁸Ma Eliab ia ra natu i Palu. ⁹A utul a natu i Eliab: Nemuel, Datan ma Abiram. Go dir Datan ma Abiram, nina di ga pilak pa dir ta ra kor na tarai, nina dir ga tut ure Moses ma ure Aron ta ra tarai Kora, ba dia ga tut ure ra Luluai. ¹⁰ma ra pia i ga panganga ma i ga konom pa diat ma Kora, ba nam ra tarai dia ga virua; a iap i ga vaimur vue a ura mar ma a ilima na vinun ta nam ra bung, ma dia ga da ra vakilang. ¹¹Ia kaka ra umana natu i Kora pa dia ga mat.

¹²A umana natu i Simeon ta kadia lavur apik na tarai: Nemuel ma kana apik na tarai, Iamin ma kana apik na tarai, ¹³Serak ma kana apik na tarai, Saul ma kana apik na tarai. ¹⁴Go diat ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Simeon; a ura vinun ma a urua na arrip ma a ura mar diat.

¹⁵A umana natu i Gad ta kadia lavur apik na tarai: Sepon ma kana apik na tarai, Agi ma kana apik na tarai, Suni ma kana apik na tarai, ¹⁶Osni ma kana apik na tarai, Eri ma kana apik na tarai, ¹⁷Arod ma kana apik na tarai, Areli ma kana apik na tarai. ¹⁸Go diat ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Gad; diat ba di ga luk diat a ivat na vinun na arrip ma a ilima na mar diat.

¹⁹A ura natu i Iuda, Er ma Onan, dir ga mat ta ra gunan Kanaan. ²⁰A umana natu i Iuda ta kadia lavur apik na tarai: Sela ma kana apik na tarai, Peres ma kana apik na tarai, Sera ma kana apik na tarai. ²¹Ma a ura natu i Peres: Kesron ma kana kakang na tarai ma Amul ma kana kakang na tarai. ²²Go diat ra umana apik na tarai tai Iuda; diat ba di ga luk diat lavurua na vinun ma laptikai na arrip ma a ilima na mar diat.

²³A umana natu i Isakar ta kadia lavur apik na tarai: Tola ma kana apik na tarai, Puva ma kana apik na tarai, ²⁴Iasub ma kana apik na

tarai, Simron ma kana apik na tarai. ²⁵Go diat ra umana apik na tarai tai Isakar; diat ba di ga luk diat laptikai na vinun ma a ivat na arip ma a utul a mar diat.

²⁶A umana natu i Sebulun ta kadia lavur apik na tarai: Sered ma kana apik na tarai, Elon ma kana apik na tarai, Ialel ma kana apik na tarai.

²⁷Go diat ra utul a apik na tarai ta ra vuna tarai Sebulun; diat ba di ga luk diat laptikai na vinun na arip ma a ilima na mar diat.

²⁸A ura natu i Iosep ta kana vuna tarai: Manase ma Epraim. ²⁹Ra umana natu i Manase: Makir ma kana apik na tarai; ma Makir i ga vangala Gilead; Gilead ma kana apik na tarai. ³⁰Go diat ra umana natu i Gilead: Ieser ma kana kakang na tarai, Elek ma kana kakang na tarai, ³¹Asriel ma kana kakang na tarai, Sekem ma kana kakang na tarai, ³²Semida ma kana kakang na tarai, Eper ma kana kakang na tarai. ³³Ma Selopekad natu i Eper pa i ga vangala ta bul tutana, a umana bul vavina ka; ma ra iang i diat ra umana natu i Selopekad, a umana vavina, Makla ma Noa, Kogla, Milka ma Tirsa. ³⁴Go diat ra umana apik na tarai tai Manase; diat ba di ga luk diat a ilima na vinun ma a ura arip ma lavurua na mar diat.

³⁵Go diat ra umana natu i Epraim ta kadia lavur apik na tarai: Sutela ma kana apik na tarai, Beker ma kana apik na tarai, Takana ma kana apik na tarai. ³⁶Ma ta ra umana natu i Sutela, Eran ma kana apik na tarai. ³⁷Go diat ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Epraim; diat ba di ga luk diat a utul a vinun ma a ura arip ma a ilima na mar diat. Go diat ra umana natu i Iosep ta kadia lavur apik na tarai.

³⁸A umana natu i Benjamin ta kadia lavur apik na tarai: Bela ma kana apik na tarai, Asbel ma kana apik na tarai, Akiram ma kana apik na tarai, ³⁹Sepupam ma kana apik na tarai, Kupam ma kana apik na tarai. ⁴⁰A ura natu i Bela, Ared ma Naman; Ared ma kana kakang na tarai, Naman ma kana kakang na tarai. ⁴¹Go diat ra umana natu i Benjamin ta kadia lavur apik na tarai; diat ba di ga luk diat a ivat na vinun ma a ilima na arip ma laptikai na mar diat.

⁴²Go diat ra umana natu i Dan ta kadia lavur apik na tarai: Sukam ma kana apik na tarai. Go ra apik na tarai ta ra vuna tarai Dan. ⁴³A lavur kakang ta ra apik na tarai Sukam, diat ba di ga luk diat, laptikai na vinun ma a ivat na arip ma a ivat na mar diat.

⁴⁴A umana natu i Aser ta kadia lavur apik na tarai: Imna ma kana apik na tarai, Isvi ma kana apik na tarai, Beria ma kana apik na tarai. ⁴⁵Ta ra umana natu i Beria: Keber ma kana kakang na tarai, Malkiel ma kana kakang na tarai. ⁴⁶Ma ra iang i natu i Aser, a vavina, ba Sera. ⁴⁷Go diat ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Aser; diat ba di ga luk diat a ilima na vinun ma a utul a arip ma a ivat na mar diat.

⁴⁸A umana natu i Naptali ta kadia lavur apik na tarai: Iasel ma kana apik na tarai, Guni ma kana apik na tarai, ⁴⁹Ieser ma kana apik na tarai,

Silem ma kana apik na tarai. ⁵⁰Go diat ra umana apik na tarai ta ra vuna tarai Naptali; diat ba di ga luk diat a ivat na vinun ma a ilima na arip ma a ivat na mar diat.

⁵¹Go diat ba di ga luk diat ta ra tarai Israel, laptikai na mar ma tika na arip, ma lavurua na mar ma a utul a vinun diat.

Da padapadailam upi ra umana tiniba ta ra gunan

⁵²Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ⁵³Da tibe tar ra gunan ta go diat, upi diat a kale, da ra niluluk i ra iang i diat. ⁵⁴Una tul tar ra ngala na tiniba ta nina i mangoro, ma una tul tar ra ikilik na tiniba ta nina i paupau ka; una tibe tikatikai da ra niluluk na tarai tana. ⁵⁵Ia kaka, da padapadailam upi ra umana tiniba ta ra gunan; diat a kakalai da ra iang i kadia umana vuna tarai. ⁵⁶Da padapadailam upi ra umana tiniba ta ra pakana ba diat a kale livuan ta nina i mangoro ma nina i paupau ka.

A vuna tarai kai Levi

⁵⁷Ma go diat ba di ga luk diat ta ra vuna tarai Levi da kadia lavur apik na tarai: Gerson ma kana apik na tarai, Koat ma kana apik na tarai, Merari ma kana apik na tarai. ⁵⁸Go diat ra umana kakang na tarai tai Levi: a kakang na tarai Libni, a kakang na tarai Kebron, a kakang na tarai Mali, a kakang na tarai Musi, a kakang na tarai Kora. Ma Koat i ga vangala Amram. ⁵⁹Ma ra iang i ra tulai kai Amram, Iokebed, a natu i Levi, nina Levi i ga vangala aro Aigipto; ma i ga kava tar Aron ma Moses, ma Miriam tai dir, tai Amram. ⁶⁰Ma Aron i ga vangala Nadab ma Abiu, Eleasar ma Itamar. ⁶¹Ma Nadab ma Abiu dir ga mat, ba dir ga tul tar ra iap vakuku tadav ra Luluai. ⁶²Ma diat ba di ga luk diat a ura vinun ma a utul a arip diat, a lavur tutana ba dia ga laun vue tika na gai; ma pa di ga luk varurungane diat ma ra tarai Israel, tago pa kadia ta kakalai livuan pire ra tarai Israel.

Iosua dir ma Kaleb dir ika dir laun valili

⁶³Go diat ba Moses ma Eleasar ra tena tinabar dir ga luk diat; dir ga luk ra tarai Israel ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan tai Ieriko. ⁶⁴Pa ta na mulai ta diat ba Moses ma Aron ra tena tinabar dir ga luk diat i ga ki ta go ra niluluk. (Dir ga luk ra tarai Israel ta ra bil Sinai.) ⁶⁵Tago ra Luluai i ga biti ure diat: A dovotina diat a mat ta ra bil. Ma pa ta tikai ta diat i ga ki valili, ia kaka Kaleb natu i Iepune, ma Iosua natu i Nun.

A nilul kai ra umana natu i Selopekad, a umana vavina

27 ¹Ma ra umana vavina, a umana natu i Selopekad, natu i Eper, natu i Gilead, natu i Makir, natu i Manase, ta ra vuna tarai Manase, natu i Iosep, dia ga vana, (ma go ra iang i diat ra umana natuna:

Makla, Noa, Kogla, Milka, ma Tirsia,) ²ma dia ga tur rikai pire Moses, ma pire Eleasar ra tena tinabar, ma pire ra umana luluai ma ra kor na tarai par, ta ra matakilat i ra pal na varbarat, ma dia ga biti: ³Tama i vevet i ga mat ta ra bil, ma pa i ga tur maravut ra tarai kai Kora nina dia ga tut varurung ure ra Luluai; ia kaka i ga mat ta kana varpam iat; ma pa i ga vangala ta bul tutana. ⁴Upi ra ava da tak vue ra iang i tama i vevet kan kana apik na tarai, tago pa ta natuna a bul tutana? Una tul tar ta tiniba ta vevet livuan ta ra umana tama i vevet.

⁵Ma Moses i ga kap kadia vavaarikai ta ra luaina mata i ra Luluai. ⁶Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ⁷I takodo ra tinata kai ra umana natu i Selopekad; io, una tul tar muka ta tiniba na kakalai ta diat livuan ta ra umana tama i diat; ma una varkurai ba diat a kale ra tiniba kai tama i diat. ⁸Ma una tata pire ra tarai Israel dari: Gala ta tutana i mat, ma pa ta natuna a tutana, natuna a vavina na kale kana tiniba. ⁹Ma gala pa ta natuna a vavina, turana na kale kana tiniba. ¹⁰Ma gala pa ta turana, a umana tura i tamana diat a kale kana tiniba. ¹¹Ma gala tamana pa ta turana avat a tul tar kana tiniba tai ta tutur tana, ma na kale; ma na da ra varkurai ma ra togotogo pire ra tarai Israel, da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses tana.

Moses i pilak pa Iosua upi na kia ia
(*Vart 31:1-8*)

¹²Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una tutua ta go ra luana Abarim, ma una bove ra gunan nina iau ga tul tar ia pire ra tarai Israel. ¹³Ma ba u tar bove, una mat, da turam Aron i ga mat; ¹⁴tago amur ga piam vue kaugu tinata ta ra bil Sin, ba ra tarai dia ga varngangar, upi amur a vaarike kaugu lia na kini ta ra tava ta ra mata i diat. (Go ure ra tava Meriba aro Kades ta ra bil Sin.)

¹⁵Ma Moses i ga tata pire ra Luluai dari: ¹⁶Boina ba ra Luluai, ra God kai ra lavur launa, na tibe ta tutana upi na kure ra kor na tarai, ¹⁷nina ba na irop ta ra luaina mata i diat, ma nina ba na ruk ta ra luaina mata i diat, ma nina ba na agure vairop diat, ma nina ba na ben varuk diat; upi koko ra kor na tarai kai ra Luluai diat a da ra umana sip ba pa kadia ta tena varbalaaurai. ¹⁸Ma ra Luluai i ga biti tai Moses: Una agure Iosua natu i Nun, a tutana nina ra tulungen i ki tana, ma una vung ra limam tana; ¹⁹ma una vatur ia ta ra luaina mata i Eleasar ra tena tinabar, ma ta ra luaina mata i ra tarai; ma una vakakap tar ra tiniba tana ta ra mata i ra tarai. ²⁰Ma una tibe tar kaum varkurai tana upi ra kor na tarai Israel diat a toratorom. ²¹Ma na tur pire Eleasar ra tena tinabar, nina ba na titir ure ta ra luaina mata i ra Luluai tai Urim ure ra varkurai; ta kana tinata diat a irop ma ta kana tinata diat a ruk, diat ma ra kor na tarai Israel parika varurung me.

²²Ma Moses i ga pait ia da ra Luluai i ga vartuluai pirana; i ga agure Iosua, ma i ga vatur ia ta ra luaina mata i Eleasar ra tena tinabar, ma ta ra luaina mata i ra tarai par; ²³ma i ga vung ra limana tana, ma i ga vakakap tar ra tiniba tana, da ra Luluai i ga vatang ia ta ra ngie i Moses.

A umana tinabar ta ra bungbung

(*Niir 29:38-46*)

28 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una vartuluai pire ra tarai Israel, ma una biti ta diat: Avat a nuk pa ia ba avat a tul tar kaugu lavur vartabar na nian piragu ta kadia e, kaugu nian ure ra tinabar di tun tar ia ta ra iap upi ra magit i ang na katkat piragu.

³Ma una biti ta diat: Go ia ra tinabar di tun tar ia ta ra iap nina avat a tul tar ia tai ra Luluai; ta ra bungbung par a uraura nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadir kilala ma dir ko kakit, ure ra tinabar di tun tar ia vatikai. ⁴Una tul tar tika na nat na sip ta ra malana, ma ta ra tikai una tul tar ia ta ra ravian; ⁵ma tika na vavinun na pakana epa na bo na plaua ure ra tinabar na vuai na uma, nina di ga pota ma ra vaivatina valavalar na bo na dangi. ⁶Ia ra tinabar di tun tar ia vatikai, nina di ga vartuluai tana ta ra luana Sinai, upi ra magit i ang na katkat, a tinabar di tun tar ia ta ra iap tadav ra Luluai. ⁷Ma ra tinabar na nimomo na varogop ma ra vaivatina valavalar ure tika na nat na sip; una lolonge tar ra polo na vain ure ra tinabar na nimomo tadav ra Luluai ta ra pakana i gomgom. ⁸Ma ta ra tika na nat na sip una tul tar ia ta ra ravian; una tul tar ia ma ra tinabar na vuai na uma ma ra tinabar na nimomo da ta ra malana, a tinabar di tun tar ia ta ra iap, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai.

A umana tinabar ure ra Bung Sabat ma ra gaigai

⁹Ma ta ra Bung Sabat, a ura nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadir kilala ma dir ko kakit, ma tika na vailimana pakana epa na bo na plaua ure ra tinabar na vuai na uma, di ga pota ma ra dangi, ma ra tinabar na nimomo tana. ¹⁰Go ia ra tinabar di tun tar ia ta ra Bungbung Sabat, varurung ma ra tinabar di tun tar ia vatikai, ma ra tinabar na nimomo tana.

¹¹Ma ta ra lavur kalamana gai, avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia tadav ra Luluai; a ura bulumakau, ma tika na sip, ma lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala ma dia ko kakit; ¹²ma tika na vautuluna pakan epa na bo na plaua, di ga pota ma ra dangi, ure tikitika na bulumakau; ma tika na vailimana pakana bo na plaua ure ra tinabar na vuai na uma, di ga pota ma ra dangi, ure ra kopono sip; ¹³ma tika na vavinun na pakana bo na plaua di ga pota ma ra dangi ure ra tinabar na vuai na uma ure tikitika na nat na sip; upi ra tinabar di

tun tar ia ma i ang na katkat, a tinabar di tun tar ia ta ra iap tadav ra Luluai. ¹⁴Ma ra tinabar na nimomo tana na dari: a ngungu valavalar na polo na vain ure ra bulumakau, ma tika na vautuluna valavalar ure ra sip, ma tika na vaivatina valavalar ure ra nat na sip; go ia ra tinabar di tuntun tar ia ta ra gaigai ta ra umana gai parika ta, ra kilala. ¹⁵Ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong tadav ra Luluai; da tul tar ia varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma ra tinabar na nimomo tana.

A umana tinabar ta ra lukara

(Levi 23:1-44)

¹⁶Ma ta ra luaina gai, ta ra vinun ma a ivat na bung, ia ra bolo lake kai ra Luluai. ¹⁷Ma da pait ra lukara ta ra vinun ma a ilima na bung ta nam ra gai; da en ra gem ba pa i leven ta ra lavurua na bung. ¹⁸Ta ra luaina bung avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana; ¹⁹ma avat a tul tar ra tinabar, di tun tar ia ta ra iap, a tinabar di tun tar ia tadav ra Luluai: a ura bulumakau, ma tika na sip, ma lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala; diat a ko kakit pire vavat; ²⁰ma ra tinabar na vuai na uma ure diat, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi: tika na vautuluna pakana ure ra bulumakau, ma tika na vailimana pakana ure ra Sip; ²¹ma una tul tar tika na vavinun na pakana ure tikitika na nat na sip ta diat ra lavurua; ²²ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong, upi da pait ra varporong ure avat. ²³Avat a tul tar go diat varurung ma ra tinabar di tun tar ia ta ra malana, nina ra tinabar di tuntun tar ia vatikai. ²⁴Avat a pait ia damana ta ra bungbung ta ra lavurua na bung, avat a tul tar ra nian ure ra tinabar di tun tar ia ta ra iap, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai; da tul tar ia varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma ra tinabar na nimomo tana. ²⁵Ma ta ra valavuruana bung avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana.

²⁶Ma ta ra bung na luaina vuai e bula, ba ava tul tar ra tinabar ta ra kalamana plaua tadav ra Luluai ta kavava lukara na vikvik, avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana; ²⁷ma avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai: a ura bulumakau, tika na sip, ma lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala; ²⁸ma ra tinabar na vuai na uma ure diat, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi: tika na vautuluna pakana ure ra bulumakau, ma tika na vailimana pakana ure ra Sip, ²⁹ma tika na vavinun na pakana ure tikitika na nat na sip ta diat ra lavurua; ³⁰ma tika na me, a tomotoina, upi da pait ra varporong ure avat. ³¹Avat a tul tar go diat (diat a ko kakit pire vavat) ma ra tinabar na nimomo tana, varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma ra tinabar na vuai na uma tana.

29 ¹Ma ta ra valavuruana gai, ta ra luaina bung, avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana; ia ra bung na vuvu tavur pire vavat. ²Ma avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia upi ra magit i ang na katkat tadav ra Luluai: tika na bulumakau, tika na sip, ma lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala ma dia ko kakit; ³ma ra tinabar na vuai na uma ure diat, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi, tika na vautuluna pakana ure ra bulumakau, tika na vailimana pakana ure ra sip, ⁴ma tika na vavinun na pakana ure tikatika na nat na sip ta diat ra lavurua; ⁵ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong, upi da pait ra varporong ure avat; ⁶varurung ma ra tinabar di tun tar ia ta ra kalamana gai, ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo ta diat, da ra lavur togotogo ure diat, upi ra magit i ang na katkat, a tinabar di tun tar ia ta ra iap tadav ra Luluai.

⁷Ma ta nam ra valavuruana gai, ta ra vavinun na bung avat a pait ra kivung na lotu; ma avat a vevel; koko avat a pait ta papalum tana; ⁸ma avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia tadav ra Luluai upi ra magit i ang na katkat: tika na bulumakau, tika na sip, ma lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala; diat a ko kakit pire vavat; ⁹ma ra tinabar na vuai na uma ure diat, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi, tika na vautuluna pakana ure ra bulumakau, tika na vailimana pakana ure ra sip, ¹⁰ma tika na vavinun na pakana ure tikatika na nat na sip ta diat ra lavurua; ¹¹tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar na varporong ure ra varmaram guvai, ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo ta diat.

¹²Ma ta ra valavuruana gai, ta ra vinun ma a ilima na bung avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana, ma avat a pait ra lukara tadav ra Luluai lavurua na bung; ¹³ma avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia, a tinabar ta ra iap, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai: a vinun ma a utul a bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala; diat a ko kakit; ¹⁴ma ra tinabar na vuai na uma tana, a bo na plaua di ga pota ma ra dangi, tika na vautuluna pakana ure tikatika na bulumakau ta diat ra vinun ma a utul a bulumakau, tika na vailimana pakana ure tikatika na sip ta ra ura sip, ¹⁵ma tika na vavinununa pakana ure tikatika na nat na sip ta diat ra vinun ma a ivat na nat na sip; ¹⁶ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ma tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

¹⁷Ma ta ra vauruana bung, a vinun ma a ura bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala

ma dia ko kakit; ¹⁸ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ¹⁹ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

²⁰Ma ta ra vautuluna bung, a vinun ma tika na bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala ma dia ko kakit; ²¹ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ²²ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

²³Ma ta ra vaivatina bung, a vinun na bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala, ma dia ko kakit; ²⁴ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ²⁵ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

²⁶Ma ta ra vailimana bung, lavuvat na bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala, ma dia ko kakit; ²⁷ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ²⁸ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

²⁹Ma ta ra valaptikaina bung, lavutul na bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala, ma dia ko kakit; ³⁰ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ³¹ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

³²Ma ta ra valavuruana bung, lavurua na bulumakau, a ura sip, a vinun ma a ivat na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala, ma dia ko kakit; ³³ma ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra umana bulumakau, ure ra ura sip, ma ure ra umana nat na sip, da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ³⁴ma tika na

me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

³⁵Ta ra valavutuluna bung, avat a pait ra kivung na lotu; koko avat a pait ta papalum tana; ³⁶ma avat a tul tar ra tinabar di tun tar ia, a tinabar ta ra iap, a magit i ang na katkat tadav ra Luluai: tika na bulumakau, tika na sip, lavurua na nat na sip, a tomotoina, ba i kopono ko kadia kilala ma dia ko kakit; ³⁷a tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana, ure ra bulumakau, ure ra sip, ma ure ra umana nat na sip; na da ra niluluk i diat, da ra togotogo ure; ³⁸ma tika na me, a tomotoina, ure ra tinabar na varporong; varurung ma ra tinabar di tuntun tar ia vatikai, ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra tinabar na nimomo tana.

³⁹Avat a tul tar go diat tadav ra Luluai ta kavava lavur lukara, varurung ma kavava lavur tinabar na vavalima, ma kavava lavur tamarigat na vartabar, ure kavava lavur tinabar di tun tar ia, ma ure kavava lavur tinabar na vuai na uma, ma ure kavava lavur tinabar na nimomo, ma ure kavava lavur tinabar na varmaram. ⁴⁰Ma Moses i ga ve ra tarai Israel ta ra lavur magit ba ra Luluai i ga vartuluai pire Moses tana.

A varkurai ure ra kunubu na vavalima kai ra vaden

30 ¹Ma Moses i ga tata pire ra umana luluai na vuna tarai ta ra tarai Israel, dari: Go ia ra magit ba ra Luluai i ga kure: ²ba ta tutana i kubu tar ta magit pire ra Luluai ma ra vavalima, ba i vavalima dekdek ure ta magit ba na pait ia, koko na vatamam vue kana tinata; na pait ot pa ra lavur magit i ga vatang diat.

³Tikai bula, ba ta vavina i kubu tar ta magit pire ra Luluai ma ra vavalima, ba i vavalima dekdek ure ta magit, ba i ki ta ra kuba i tamana, ba i gara boko; ⁴ma tamana i valongore kana kunubu na vavalima ma kana vavalima dekdek, ma i ki mut uka tana, kana lavur kunubu na vavalima diat a tur, ma kana lavur vavalima dekdek diat a tur. ⁵Ia kaka, gala tamana pa i mulaot ure ta ra bung ba i valongore, pa ta tika na kunubu na vavalima ba ta vavalima dekdek na tur; ma ra Luluai na nur vue, tago tamana pa i ga mulaot ure.

⁶Ma gala kana kunubu na vavalima i ki tana, ba kana vavalima dekdek nina i ga vatang vakuku ia, ma i taulai, ⁷ma kana tutana i valongore, ma i ki mut uka tana ta ra bung ba i valongore, kana lavur kunubu na vavalima diat a tur, ma kana lavur vavalima dekdek diat a tur. ⁸Ma gala kana tutana pa i mulaot ure ta ra bung ba i valongore, na pun vue ra kunubu na vavalima nina i ki tana, ma ra vavalima dekdek nina i ga vatang vakuku ia; ma ra Luluai na nur vue.

⁹Ma ra kunubu na vavalima kai ra ua na vavina, ba kai nina di ga vung vue, ma ra lavur magit i ga vavalima dekdek ure, diat a tur ure. ¹⁰Ma gala i ga kubu tar ta magit ma ra vavalima ta ra kuba i kana tutana, ba i ga vavalima dekdek, ¹¹ma kana tutana i ga valongore, ma i ga ki mut uka tana, ma i ga mulaot ure, kana lavur kunubu na vavalima diat a tur, ma kana lavur vavalima dekdek diat a tur. ¹²Ma gala kana tutana i ga pun vue diat ta ra bung ba i ga valongore diat, a lavur magit i ga vatang ia ure kana kunubu na vavalima ba ure kana vavalima dekdek, pa diat a tur; kana tutana i ga pun vue diat; ma ra Luluai na nur vue.

¹³A lavur kunubu na vavalima, ma ra lavur vavalima dekdek upi ra vinevel, kana tutana na vatur ia, ba kana tutana na pun vue. ¹⁴Ma gala kana tutana i ki mut uka tana ta ra bungbung, i vatur kana lavur kunubu na vavalima ma kana lavur vavalima dekdek nina dia ki tana; i ga vatur diat tago i ga ki mut uka tana ta ra bung ba i ga valongore diat. ¹⁵Ma gala na pun vue diat namur ta nam ba i ga valongore diat, a nirara kai nam ra tutana iat.

¹⁶Go diat ra umana varkurai, nina ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses, livuan ta ra tutana ma kana tulai, ma livuan ta ra tutana ma natuna, a gara na vavina, ta ra kuba i tamana.

**A tarai Israel dia varobo pire ra tarai Midian,
ma di vagomgom ra tabarikik**

31 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²Una obo pa ra tarai Israel ta ra tarai Midian; namur una ga mat. ³Ma Moses i ga tata pire ra tarai, dari: Ta umana ta vavat diat a vaninare ra vargal upi ra vinarubu, upi diat a tut ure Midian, ma diat a pait ot pa ra varobo kai ra Luluai ta ra tarai Midian. ⁴Avat a tulue tika na arip ta ra lavur vuna tarai tikatikai ta ra vinarubu. ⁵Damana di ga tul tar ra vinun ma a ura arip na tarai dia ga kap vargal upi ra vinarubu, ta ra lavur arip na marmar kai Israel, tika na arip ta ra lavur vuna tarai tikatikai. ⁶Ma Moses i ga tulue diat, tika na arip ta ra lavur vuna tarai tikatikai, ta ra vinarubu, diat ma Pinekas natu i Eleasar ra tena tinabar, ma i ga vatur ra umana gomgom na la ma ra umana vuvu na vanvaninara ta ra limana.

⁷Ma dia ga varubu ma Midian, da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses; ma dia ga ubu doko ra lavur tutana par. ⁸Ma dia ga ubu doko ra umana king Midian varurung ma diat: Evi, Rekem, Sur, Kur, ma Reba, a ilima na king Midian; ma dia ga ubu doko Balam natu i Beor ma ra pakat na vinarubu. ⁹Ma ra tarai Israel dia ga kinim vavilavilau ra vaden Midian ma ra umana natu i diat; ma dia ga ra pa kadia lavur kikil na bulumakau ma kadia lavur kikil na sip, ma kadia lavur tabarikik. ¹⁰Ma dia ga tun vue kadia lavur pia na pal ta ra pakana ba dia ki tana, ma kadia lavur gunan. ¹¹Ma dia ga kap vue ra lavur tabarikik, ma ra lavur mangana i

laun, a tarai ma ra lavur vavaguai; ¹²ma dia ga agure ra umana vilavilau, ma ra umana vavaguai, ma ra tabarikik, tadav Moses, ma tadav Eleasar ra tena tinabar, ma tadav ra kor na tarai Israel, tadav ra pia na pal ta ra tamataman Moab, ta ra papar a Jordan pire Jeriko.

¹³Ma Moses, ma Eleasar ra tena tinabar, ma ra lavur luluai kai ra tarai, dia ga vana rikai upi diat a barat diat ta ra paparai ra gunan. ¹⁴Ma Moses i ga kankan pire ra umana lualua ta ra loko na tarai na vinarubu, a umana lualua ta ra umana ararip, ma ra umana lualua ta ra umana marmar, nina dia lilikon ta ra vinarubu; ¹⁵ma Moses i ga biti ta diat: Dave ava ga valaun ra vaden par? ¹⁶Gire, ta ra varpit kai Balam, go diat dia ga varirap ra tarai Israel upi diat a piam ra Luluai, ta ra mangamangana aro Peor, ma damana ra kaina minait i ga ki livuan ta ra tarai kai ra Luluai. ¹⁷Kari avat a doko ra lavur bul tutana, ma avat a doko ra vavina nina dir ga la ma ta tutana tago i ga va pirana. ¹⁸Ia kaka, ra lavur bul vavina, nina pa dia ga la ma ra tarai, tago pa dia ga va pire diat, avat a valaun diat ure avat. ¹⁹Ma avat a ki ta ra paparai ra gunan ta lavurua na bung; nina i ga doko ta tikai, ma nina i ga bili ta minat, avat a vagomgom avat ta ra vautuluna bung ma ta ra valavuruana bung, avat ma kavava umana vilavilau. ²⁰Ma ure ra lavur mal, ma ra lavur magit di pait ia ma ra pal i ra vavaguai, ma ra lavur magit di mal ia ma ra ivuna me, ma ra lavur magit di pait ia ma ra davai, avat a vagomgom avat.

²¹Ma Eleasar ra tena tinabar i ga biti ta ra tarai na vinarubu nina dia ga vana ta ra vinarubu: Go ia ra varkurai na varvateten nina ra Luluai i ga vartuluai pire Moses tana: ²²ia kaka ra goled, ma ra silva, ra palariam gobol, ra palariam tuna, ra kapa, ma ra bol, ²³a lavur magit ba ra iap pa na vakaina diat, avat a rang vagomgom ia ta ra iap; ia kaka da vagomgom ia ma ra tava ure ra dur; ma ra lavur magit ba ra iap na vakaina diat, avat a puk vagomgom diat ta ra tava. ²⁴Ma avat a puk kavava lavur mal ta ra valavuruana bung, ma avat a gomgom, ma namur avat a ruk ta ra gunan.

Di tibe varbaiane ra tabarikik

²⁵Ma ra Luluai i ga tata pire Moses, dari: ²⁶Avat a luk ra lavur magit di ga ra pa ia, a tarai ma ra lavur vavaguai, avat, ma Eleasar ra tena tinabar, ma ra lavur luluai na apik na tarai; ²⁷ma una tibe ra lavur magit di ga ra pa ia upi ta ura tiniba, tikai kai ra umana tena vinarubu nina dia ga vana ta ra vinarubu, ma ta ra tikai kai ra tarai par; ²⁸ma una vatur vake ra totokom upi kai ra Luluai ta ra umana tena vinarubu nina dia ga vana ta ra vinarubu: tikai kan ra ililima na mar, a tarai, ma ra lavur bulumakau, ma ra lavur as, ma ra lavur sip; ²⁹una vatur vake ta kadia tiniba, ma una tul tar ia tai Eleasar ra tena tinabar, upi ra tinabar tadav ra Luluai. ³⁰Ma ta ra tiniba kai ra tarai Israel una vatur vake tikai kan ra

ililima na vinun, a tarai, ma ra lavur bulumakau, ma ra lavur as, ma ra lavur sip, a lavur vavaguai par; ma una tul tar diat ta ra tarai Levi, nina dia varvakai ta ra pal tabu kai ra Luluai.

³¹Ma Moses ma Eleasar ra tena tinabar dir ga pait ia da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses tana. ³²Ma ra magit di ga ra pa ia, (nur vue nam ra tabarikik ba ra umana tena vinarubu dia ga tak pa ia) i ga dari: laptikai na mar ma lavurua na vinun ma a ilima na arip na Sip, ³³ma lavurua na vinun ma a ura arip na bulumakau, ³⁴ma laptikai na vinun ma tika na arip na as, ³⁵ma a utul a vinun ma a ura arip ta ra vaden nina pa dia ga la ma ra tarai tago pa dia ga va pire diat. ³⁶Ma ra ngungu tana, nina ra tiniba kadiat dia ga vana ta ra vinarubu, i ga dari: a utul a mar ma a utul a vinun ma lavurua na arip, ma a ilima na mar na Sip; ³⁷ma ra totokom kai ra Luluai ta ra umana sip i ga laptikai na mar ma lavurua na vinun ma a ilima; ³⁸ma a utul a vinun ma laptikai na arip na bulumakau; ma ra totokom kai ra Luluai tana i ga lavurua na vinun ma a urua; ³⁹ma a utul a vinun na arip, ma a ilima na mar na as; ma ra totokom kai ra Luluai tana i ga laptikai na vinun ma tikai; ⁴⁰ma a vinun ma laptikai na arip na vaden; ma ra totokom kai ra Luluai tana i ga utul a vinun ma a urua. ⁴¹Ma Moses i ga tul tar ra totokom, nina ra tinabar tadav ra Luluai, pire Eleasar ra tena tinabar, da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses tana.

⁴²Ma ta ra ngungu kai ra tarai Israel, nina Moses i ga tibe vue kan ra tarai na vinarubu, ⁴³(a ngungu kai ra tarai i ga dari: a utul a mar ma a utul a vinun ma lavurua na arip, ma a ilima na mar na sip, ⁴⁴ma a utul a vinun ma laptikai na arip na bulumakau, ⁴⁵ma a utul a vinun na arip, ma a ilima na mar na as, ⁴⁶ma a vinun ma laptikai na arip na vaden;) ⁴⁷ta ra ngungu kai ra tarai Israel Moses i ga vatur vake tikai kan ra ililima na vinun, a tarai ma ra umana vavaguai, ma i ga tul tar diat ta ra tarai Levi, nina dia varvakai ta ra pal tabu kai ra Luluai; da ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses. ⁴⁸Ma ra umana lualua ta ra loko na tarai na vinarubu, a umana lualua ta ra umana ararip, ma ra umana lualua ta ra umana marmar, dia ga tadav Moses, ⁴⁹ma dia ga biti tai Moses: Kaum umana tultul dia ga luk ra tarai na vinarubu nina ave kure diat, ma pa ta tikai ta vevet i ga rara. ⁵⁰Ma ave ga kap ra tinabar kai ra Luluai, nina ba tikatikai i ga vatur vake, a lavur marmar na goled, a umana mul ma ra umana mamu, a umana domol, a umana mamar talinga, ma ra umana kurkurua, upi da pait ra varporong ure avet ta ra mata i ra Luluai. ⁵¹Ma Moses ma Eleasar ra tena tinabar dir ga alube pa ra goled ta diat, ta ra lavur mangana marmar. ⁵²Ma ra valavalar na goled par ta ra tinabar kai ra umana lualua ta ra umana ararip ma kai ra umana lualua ta ra umana marmar, nina dia ga tul tar ia tai ra Luluai, a vinun ma laptikai na arip, ma lavurua na mar ma a ilima na vinun na mamat. ⁵³(Tago ra tarai na vinarubu dia ga tak pa ra tabarikik, tikatikai ure ia iat.) ⁵⁴Ma Moses ma

Eleasar ra tena tinabar dir ga alube pa ra goled ta ra umana lualua ta ra umana ararip, ma ta ra umana marmar, ma dir ga kap ia ta ra bala na pal na varbarat, upi na tur na im ure ra tarai Israel ta ra luaina mata i ra Luluai.

Ruben, Gad diat ma ra ngungu tarai Manase dia ki ta ra papar a taur ta re Jordan

(Vart 3:12-22)

32 ¹Ma ra vuna tarai Ruben ma ra vuna tarai Gad, kadia mangoro na kikil na bulumakau; ma ba dia ga gire ra gunan Iaser ma ra gunan Gilead ba nam ra pakana i manga topa ra umana bulumakau, ²a vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben dia ga vana ma dia ga tata pire Moses, ma pire Eleasar, ma pire ra umana luluai kai ra tarai, dari: ³Atarot, Dibon, Iaser, Nimra, Kesbon, Elale, Sebam, Nebo, ma Beon, ⁴ra gunan nina ra Luluai i ga ub ia ta ra mata i ra tarai Israel, ia ra gunan ba i topa ra bulumakau, ma kaum umana tultul dia vatur vake ra bulumakau. ⁵Ma dia ga biti: Ona una mari avet, boina ba da tul tar go ra gunan ta kaum umana tultul upi diat a kale; koko una ben vabolo avet ta ra Jordan.

⁶Ma Moses i biti ta ra vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben: Dave, ra tara na tura i vavat diat a vana ta ra vinarubu, ma avat a kiki ati? ⁷Ta ra ava ava vabiluane ra bala i ra tarai, upi koko diat a bolo tadav ra gunan ba ra Luluai i ga tul tar ia ta diat? ⁸A umana tama i vavat dia ga pait ia damana, ba iau ga tului diat maro Kades-Barnea upi diat a gire value ra gunan. ⁹Tago ba dia ga vana tadav ra male Eskol, ma dia ga gire ra gunan, dia ga vabiluane ra bala i ra tarai upi koko diat a olo ta ra gunan ba ra Luluai i ga tul tar ia ta diat. ¹⁰Ma ra kankan kai ra Luluai i ga karangap ta nam ra bung, ma i ga vavalima dari: ¹¹A dovotina pa ta tikai ta diat nina dia ga irop kan Aigipto, ba i ura vinun kadia kilala, ba i bolo ra ura vinun, na gire ra gunan ba iau ga vavalima tar ia tai Abaraam, tai Isak, ma tai Iakob; tago pa dia ga mur iau ma ra dovotina; ¹²ia kaka Kaleb natu i Iepune ra te Kenis, ma Iosua natu i Nun; tago dir ga mur ra Luluai ma ra dovotina. ¹³Ma ra Luluai i ga kankan ure Israel, ma i ga ben vatenten diat ta ra bil a ivat na vinun na kilakilala, tuk tar nam ra taun tarai dia ga pait nam i kaina ta ra mata i ra Luluai i ga panie. ¹⁴Ma io, ava tar tur kia ra umana tama i vavat, a umana tut mur ta ra kaina tarai, upi avat a vangala ra kankan kai ra Luluai ure Israel. ¹⁵Tago ona ava vana irai kan ra nimur pirana, na nur vue mule diat ta ra bil; ma avat a vamutue go ra tarai.

¹⁶Ma dia tadav ia, ma dia biti: Avet a pait ta umana liplip ati ure kaveve umana bulumakau, ma ta umana pia na pal ure ra umana natu i vevet; ¹⁷ma avet iat avet a kap vaninare ra vargal upi avet a varagur ma

ra tarai Israel, tuk ave ga ben vaolo diat ta kadia pakana; ma ra umana natu i vevet diat a ki ta ra umana pia na pal di liplip bat diat kan ra tarai ta ra gunan. ¹⁸Pa avet a lilikun ta ra kubakuba i vevet, tuk tar ra tarai Israel diat a ga kale kadia tiniba tikatikai. ¹⁹Tago pa avet a kakalai maravut diat ta ra papar a Iordan maro; tago ave tar kakalai ta ra papar a Iordan mati ta ra papar a taur.

²⁰Ma Moses i biti ta diat: Gala avat a pait go: ba avat a kap vargal upi avat a vana ta ra vinarubu ta ra mata i ra Luluai, ²¹ma ra lavur tena vinarubu ta vavat diat a bolo ra Iordan ta ra mata i ra Luluai, tuk tar na ga korot vue kana lavur ebar ta ra luaina matana, ²²ma da ga uvia pa ra gunan ta ra luaina mata i ra Luluai; io, namur avat a lilikun, ma avat a langalanga kan ra varvakai pire ra Luluai ma pire ra tarai Israel; ma avat a kale pa go ra gunan ta ra luaina mata i ra Luluai. ²³Ma ari ona pata, io, ava varpam tadav ra Luluai; ma avat a nunure, a balbali ure kavava varpam i ki. ²⁴Avat a pait ta umana pia na pal ure ra umana natu i vavat, ma ta umana liplip ure kavava umana sip; ma avat a pait ot pa nam ava tar vatang ia.

²⁵Ma ra vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben dia tata pire Moses dari: Kaum umana tultul diat a pait ia da ra vartuluai kai kaugu luluai. ²⁶A umana natu i vevet, kaveve umana taulai, kaveve umana kikil na sip, ma kaveve umana bulumakau, diat a ki ta ra umana pia na pal abara Gilead; ²⁷ma kaum umana tultul, a umana tena vinarubu par, diat a bolo uro upi ra vinarubu ta ra mata i ra Luluai, da kaugu luluai i ga biti.

²⁸Damana Moses i ga vartuluai ure diat, pire Eleasar ra tena tinabar, ma pire Iosua natu i Nun, ma pire ra umana luluai na apik na tarai, ta ra umana vuna tarai Israel. ²⁹Ma Moses i ga biti ta diat: Ona ra vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben diat a bolo ra Iordan varurung ma avat, a lavur tena vinarubu, ta ra mata i ra Luluai, ma avat a uvia pa ra gunan, avat a tul tar ra gunan Gilead ta diat upi diat a kale. ³⁰Ma ona pa diat a bolo varurung ma avat upi ra vinarubu, diat a kakalai livuan ta vavat ta ra gunan Kanaan. ³¹Ma ra vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben dia ga biti dari: Da ra Luluai i ga biti tai kaum umana tultul, avet a pait ia damana. ³²Avet a bolo upi ra vinarubu ta ra mata i ra Luluai ta ra gunan Kanaan, ma kaveve tiniba na kakalai na ki pire vevet ta ra papar a Iordan mati.

³³Ma Moses i ga tabar ra vuna tarai Gad ma ra vuna tarai Ruben ma ra ngungu ta ra vuna tarai Manase natu i Iosep, ma ra langun kai Sikon ra king Amor, ma ra langun kai Og ra king Basan, a gunan ma kana lavur pia na pal ma kadia lavur langun, a lavur pia na pal ta ra gunan parika. ³⁴Ma ra vuna tarai Gad dia ga pait Dibon, Atarot, Aroer, ³⁵Atrot-Sopan, Iaser, Iogbea, ³⁶Bet-Nimra, ma Bet-Aran, a umana pia na pal ma ra umana liplip na Sip. ³⁷Ma ra vuna tarai Ruben dia ga pait Kesbon, Elale,

Kiriataim, ³⁸Nebo, Baal-Meon (di pukue ra iang i diat) ma Sibama; ma dia ga vaiang ra umana pia na pal nina dia ga vatut diat ma ra umana enana iang.

³⁹Ma ra umana natu i Makir, natu i Manase, dia ga vana Gilead ma dia ga kale, ma dia ga okole vue ra tarai Amor nina dia ga ki tana. ⁴⁰Ma Moses i ga tul tar Gilead tai Makir, natu i Manase, ma i ga ki tana. ⁴¹Ma Iair, natu i Manase, i ga vana ma i ga kale kana umana gunan, ma i ga vatang diat ba Kavot-Iair. ⁴²Ma Nabak i ga vana ma i ga kale Kenat ma kana lavur gunan, ma i ga vatang ia ba Nabak, da ra iangina iat.

A amana pakana vinavana kai ra tarai Israel

33 ¹Go diat ra umana kakari vanavana kai ra tarai Israel, ba dia ga vana irop kan ra gunan Aigipto ta kadia lavur kor ma Moses ma Aron dir ga lue diat. ²Ma Moses i ga tumu vake ra lavur pakana ba dia ga ki gil tana ta kadia kakari vanavana da ra vartuluai kai ra Luluai; ma go diat kadia umana kakari vanavana da ra umana pakana dia ga ki gil vanavana tana.

³Ma dia ga tur pa ra vinavana maro Rameses ta ra vinun ma a ilima na bung ta ra luaina gai; ta ra kubak na bolo lake ra tarai Israel dia ga irop ma ra ngala na niuvia ta ra mata i ra tarai Aigipto par, ⁴ba ra tarai Aigipto dia ga punapunang boko kadia umana luaina bul, nina ra Luluai i ga ubu diat livuan ta diat; ma ra Luluai i ga varkurai na balbali pire kadia lavur god bula.

⁵Ma ra tarai Israel dia ga vanavana maro Rameses, ma dia ga vatur kadia lavur pal na mal aro Sukot. ⁶Ma dia ga vana papa aro Sukot, ma dia ga vavatur aro Etam, ta ra papar a bil. ⁷Ma dia ga vana papa aro Etam, ma dia ga talil uro Pikairot, ta ra papar a taur tai Baal-Sepon; ma dia ga vavatur pire Migdol. ⁸Ma dia ga vana papa aro Pikairot, ma dia ga vana vurbolo ta ra ta uro ra bil; ma dia ga vanavana pa a utul a bung ta ra bil Etam, ma dia ga vavatur aro Mara. ⁹Ma dia ga vana papa aro Mara, ma dia ga pot aro Elim; ma a vinun ma a ura mata na tava dia ki aro Elim ma lavurua na vinun na inaina lama; ma dia ga vavatur abara. ¹⁰Ma dia ga vana papa aro Elim, ma dia ga vavatur ta ra papar a Ta Meme. ¹¹Ma dia ga vana papa aro ra Ta Meme, ma dia ga vavatur ta ra bil Sin. ¹²Ma dia ga vana papa aro ra bil Sin, ma dia ga vavatur aro Dopka. ¹³Ma dia ga vana papa aro Dopka ma dia ga vavatur aro Alus. ¹⁴Ma dia ga vana papa aro Alus, ma dia ga vavatur aro Repidim, aina pa ta tava ie upi ra tarai diat a mome. ¹⁵Ma dia ga vana papa aro Repidim, ma dia ga vavatur ta ra bil Sinai. ¹⁶Ma dia ga vana papa aro ra bil Sinai, ma dia ga vavatur aro Kibrot-Atava. ¹⁷Ma dia ga vana papa aro Kibrot-Atava, ma dia ga vavatur aro Kaserot. ¹⁸Ma dia ga vana papa aro Kaserot, ma dia ga vavatur aro Ritma. ¹⁹Ma dia ga vana papa aro

Ritma, ma dia ga vavatur aro Rimon-Peres. ²⁰Ma dia ga vana papa aro Rimon-Peres, ma dia ga vavatur aro Libna. ²¹Ma dia ga vana papa aro Libna, ma dia ga vavatur aro Risa. ²²Ma dia ga vana papa aro Risa, ma dia ga vavatur aro Kelata. ²³Ma dia ga vana papa aro Kelata, ma dia ga vavatur ta ra luana Seper. ²⁴Ma dia ga vana papa aro ra luana Seper, ma dia ga vavatur aro Karada. ²⁵Ma dia ga vana papa aro Karada, ma dia ga vavatur aro Makelot. ²⁶Ma dia ga vana papa aro Makelot, ma dia ga vavatur aro Takat. ²⁷Ma dia ga vana papa aro Takat, ma dia ga vavatur aro Tera. ²⁸Ma dia ga vana papa aro Tera, ma dia ga vavatur aro Mitka. ²⁹Ma dia ga vana papa aro Mitka, ma dia ga vavatur aro Kasmona. ³⁰Ma dia ga vana papa aro Kasmona, ma dia ga vavatur aro Moserot. ³¹Ma dia ga vana papa aro Moserot, ma dia ga vavatur aro Bene-Iakan. ³²Ma dia ga vana papa aro Bene-Iakan, ma dia ga vavatur aro Kor-Agidgad. ³³Ma dia ga vana papa aro Kor-Agidgad, ma dia ga vavatur aro Iotbata. ³⁴Ma dia ga vana papa aro Iotbata, ma dia ga vavatur aro Abrona. ³⁵Ma dia ga vana papa aro Abrona, ma dia ga vavatur aro Esion-Geber. ³⁶Ma dia ga vana papa aro Esion-Geber, ma dia ga vavatur ta ra bil Sin (Kades nam). ³⁷Ma dia ga vana papa aro Kades, ma dia ga vavatur ta ra luana Or, pire ra langun ta ra gunan Edom.

³⁸Ma Aron ra tena tinabar i ga vana urama ta ra luana Or da ra vartuluai kai ra. Luluai, ma i ga mat ie, ta ra luaina bung ta ra vailimana gai ta ra vaivat na vinun na kilala taun ra nirop kai ra tarai Israel kan ra gunan Aigipto. ³⁹Ma Aron i ga laun vue a mar ma a ura vinun ma a utul a kilala ba i ga mat ta ra luana Or.

⁴⁰Ma ra king Arad, a te Kanaan, nina i ga ki aro Negeb ta ra gunan Kanaan, i ga valongore ure ra pinot kai ra tarai Israel.

⁴¹Ma dia ga vana papa aro ra luana Or, ma dia ga vavatur aro Salmona. ⁴²Ma dia ga vana papa aro Salmona ma dia ga vavatur aro Punon. ⁴³Ma dia ga vana papa aro Punon, ma dia ga vavatur aro Obot. ⁴⁴Ma dia ga vana papa aro Obot, ma dia ga vavatur aro Ieabarim, ta ra langun Moab. ⁴⁵Ma dia ga vana papa aro Im, ma dia ga vavatur aro Dibon-Gad. ⁴⁶Ma dia ga vana papa aro Dibon-Gad, ma dia ga vavatur aro Almon-Diblataim. ⁴⁷Ma dia ga vana papa aro Almon-Diblataim, ma dia ga vavatur ta ra lualuana Abarim pire Nebo. ⁴⁸Ma dia ga vana papa aro ra lualuana Abarim ma dia ga vavatur ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan pire Ieriko. ⁴⁹Ma dia ga vatur kadia lavur pal na mal ta ra papar a Iordan, papa aro Bet-Iesimot tuk uro Abel-Sitim ta ra tamataman Moab.

A umana langun ma ra tiniba na pia aro Kanaan

⁵⁰Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan pire Ieriko, dari: ⁵¹Una tata pire ra tarai Israel, ma una biti ta diat: Ba ava bolo ra Iordan ta ra gunan Kanaan, ⁵²avat a korot vue ra

tarai nina dia ki ta ra gunan, ma avat a kamare vue kadia lavur tabataba, ma avat a kamare vue kadia lavur tabalar, ma avat a re vue kadia lavur tavul a lotu; ⁵³ma avat a kale ra gunan, ma avat a ki tana; tago iau ga tul tar ra gunan ta vavat upi avat a kale. ⁵⁴Avat a padapadailam upi ra umana tiniba ta ra gunan da kavava lavur apik na tarai; avat a tul tar ra ngala na tiniba ta nina i mangoro, ma avat a tul tar ra ikilik na tiniba ta nina i paupau ka; nina ra pakana di tar padapadailam pa ia upi kai ta tikai, nam iat kana tiniba; avat a kakalai da kavava umana vuna tarai. ⁵⁵Ia kaka, ona pa ava korot vue ra tarai nina dia ki ta ra gunan, diat ava nur vue diat ba diat a kiki boko, diat a da ra il ta ra kiau na mata i vavat, ma ra kait ta ra paparai vavat, ma diat a vakadik avat ta ra gunan ava ki tana. ⁵⁶Ma na dari, ba ina pait ia ta vavat, da iau ga nuk ia ba ina ga pait ia ta diat.

34 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ²Una vartuluai pire ra tarai Israel ma una biti ta diat: Ba ava olo ta ra gunan Kanaan, (a gunan Kanaan da kana lavur langun ia ra gunan ba avat a kakalai tana,) ³kavava pakana na tuk uro ta ra bil Sin pire Edom ta ra papar a taubar, ma kavava langun ta ra papar a taubar na tur pa ia ta ra ngu na Ta Mat ta ra papar a taur tana; ⁴ma kavava langun na vila likun ta ra tavarat Akrabim, ta ra papar a taubar tana, ma na vanavana tuk uro Sin; na bolo Kades-Barnea ta ra papar a taubar; na vanavana uro Kasar-Adar, ma na bolo vanavana uro Asmon; ⁵ma ra langun na vila likun aro Asmon upi uro ra tava alir Aigipto, ma na tuk uro ra valian.

⁶Ma ure ra langun ta ra papar a taoai, a ngala na ta ma ra valian tana, ia kavava langun ta ra papar a taoai.

⁷Ma kavava langun ta ra papar a labur na dari: ta ra ngala na ta avat a vakilang ra luana Or; ⁸papa aro ra luana Or avat a vakilang vanavana uro ra langun Kamat; ma ra langun na tuk uro Sedad; ⁹ma ra langun na tadav Sipron, ma na tuk uro Kasar-Enan; go kavava langun ta ra papar a labur.

¹⁰Ma avat a vakilang kavava langun ta ra papar a taur papa aro Kasar-Enan uro Sepam; ¹¹ma ra langun na vanavana ur maro Sepam uro Ribla ta ra papar a taur tai Ain; ma ra langun na vanavana ur ma na tuk uro ra ul a papar a tava kikil Kineret ta ra papar a taur tana; ¹²ma ra langun na vana ba uro ra Iordan ma na tuk uro ta ra Ta Mat; go ia kavava gunan da ra lavur langun kikil ia.

¹³Ma Moses i ga vartuluai pire ra tarai Israel, ma i ga biti: Go ia ra gunan nina avat a padapadailam upi kavava umana kakalai tana, nina ra Luluai i ga vartuluai ba da tul tar ia ta ra lavuvat na vuna tarai, ma ta ra ngungu vuna tarai; ¹⁴tago ra vuna tarai Ruben ta kadia lavur apik na tarai, ma ra vuna tarai Gad ta kadia lavur apik na tarai, dia ga tar kakalai, ma ra ngungu ta ra vuna tarai Manase bula; ¹⁵ra ura vuna tarai

ma ra ngungu vuna tarai dia ga tar kakalai ta ra papar a Iordan maro ta ra papar a taur pire Ieriko, ta ra pakana ba ra keake i rada rikai tana.

¹⁶Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹⁷Go ra iang i diat nina diat a tibe tar ra gunan ta vavat upi avat a kale: Eleasar ra tena tinabar ma Iosua natu i Nun. ¹⁸Ma avat a kap tika na luluai ta ra umana vuna tarai tikatikai, upi diat a tibe ra gunan ure ra kakalai. ¹⁹Ma go ra iang i diat: Kaleb natu i Iepune ta ra vuna tarai Iuda, ²⁰ma Semuel natu i Amiud ta ra vuna tarai Simeon, ²¹ma Elidad natu i Kislon ta ra vuna tarai Benjamin, ²²ma tika na luluai ta ra vuna tarai Dan, Buki natu i Iogli, ²³ma tika na luluai ta ra vuna tarai Manase, Kaniel natu i Epod, ²⁴ma tika na luluai ta ra vuna tarai Epraim, Kemuel natu i Siptan, ²⁵ma tika na luluai ta ra vuna tarai Sebulun, Elisapan natu i Parnak, ²⁶ma tika na luluai ta ra vuna tarai Isakar, Paltiel natu i Asan, ²⁷Ma tika na luluai ta ra vuna tarai Aser, Akiud natu i Selomi, ²⁸ma tika na luluai ta ra vuna tarai Naptali, Pedael natu i Amiud.

²⁹Ra Luluai i ga vartuluai pire go diat, upi diat a tibe tar ra kakalai ta ra tarai Israel ta ra gunan Kanaan.

A umana pia na pal kai ra tarai Levi

35 ¹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan pire Ieriko, dari: ²Una vartuluai pire ra tarai Israel, upi diat a tul tar ta umana pia na pal ta kadia kakalai pire ra tarai Levi upi diat a ki tana; ma avat a tul tar ra umana pia na vura kikil ra umana pia na pal pire ra tarai Levi. ³Ma diat a vatur vake ra umana pia na pal upi diat a ki tana, ma ra umana pia na vura ure kadia lavur bulumakau, kadia lavur kikil ma kadia lavur vavaguai. ⁴Ma ra pia na vura ta ra umana pia na pal, nina avat a tul tar ia pire ra tarai Levi kikil ra liplip ta ra pia na pal, a tababana na varogop ma ra ura mar ma a ilima na vinun na pokopokono.

⁵Ma avat a valar ia ta ra papar a pia na pal a ilima na mar na pokono ta ra papar a taur tana, ma a ilima na mar na pokono ta ra papar a taoai tana, ma a ilima na mar na pokono ta ra papar a labur tana, ma ra pia na pal na tur livuan. Ma ra pia na vura ta ra umana pia na pal na damana pire diat. ⁶Ma ra umana pia na pal nina avat a tul tar diat pire ra tarai Levi, diat a dari: a laptikai na pia na pal na bakbakit, nina dia topa ra tena vardodoko ba na takap bakit tana, ma ta ra ivat na vinun ma a ura enana pia na pal bula. ⁷Ra lavur pia na pal nina avat a tul tar diat pire ra tarai Levi diat a ivat na vinun ma lavutul, varurung ma ra umana pia na vura. ⁸Ma ure ra umana pia na pal nina avat a tul tar diat kan ra kakalai kai ra tarai Israel, avat a vatur vake ra mangoro ta ra tarai dia mangoro, ma avat a vatur vake ra paupau pire diat dia paupau ka; tikatikai na tul tar kana ta umana pia na pal pire ra tarai Levi da kana tiniba nina i kale.

A umana pia na pal na bakbakit
(*Vart 19:1-13; Iosu 20:1-9*)

⁹Ma ra Luluai i ga tata pire Moses dari: ¹⁰Una tata pire ra tarai Israel ma una biti ta diat: Ba ava bolo ra Jordan ta ra gunan Kanaan, ¹¹avat a pilak pa ta umana pia na pal upi kavava umana pia na pal na bakbakit; upi nina i doko ta tikai, ma vakir i ga nuknuk lua ure, na vilau bakit tana. ¹²Ma ra umana pia na pal diat a da ra bakbakit kan ra tena varobo pire vavat; upi nina i doko ta tikai pa na mat tuk tar na ga tur ta ra varkurai ta ra luaina mata i ra tarai. ¹³Ma ra umana pia na pal nina avat a tul tar diat, kavava laptikai na pia na pal na bakbakit diat. ¹⁴Avat a tul tar a utul a pia na pal ta ra papar a Jordan maro, ma avat a tul tar a utul a pia na pal ta ra gunan Kanaan, upi diat a umana pia na pal na bakbakit. ¹⁵Go ra laptikai na pia na pal diat a da ra bakbakit ure ra tarai Israel, ma ure ra vaira, ma ure nina i kiki livuan ta diat; upi nina i doko ta tikai ma vakir i ga nuknuk lua ure, na vilau bakit tana.

¹⁶Ma gala i ga ub ia ma ra palariam, upi na mat, ia ra tena vardodoko iat; a dovotina ra tena vardodoko na mat. ¹⁷Ma gala i ga ub ia ma ra ram na vat, upi na mat, ia ra tena vardodoko iat; a dovotina ra tena vardodoko na mat. ¹⁸Ma gala i ga ub ia ma ra ram na davai, upi na mat, ia ra tena vardodoko iat; a dovotina ra tena vardodoko na mat. ¹⁹A tena varobo gap na kabila doko ra tena vardodoko; ba na barat ia na ubu doka.

²⁰Ma gala i ga goa tago i milikuane; ba i parau upi ia upi na tupar doka; ²¹ba i ub ia ma ra limana upi na mat tago dir ki na ebar; a dovotina nina i ga varubu na mat; ia ra tena vardodoko iat; ra tena varobo gap na kabila doko ra tena vardodoko, ba na barat ia.

²²Ia kaka gala i go vakaian ia ma pa ta kini na ebar, ba i vue tar ta magit tana ma pa i kiki uai upi ia, ²³ba gala i mat tago i ga vue tar ta vat tana ma pa i ga gire value, ma pa dir ga ki na ebar, ma pa i ga milikuane, ²⁴ra tarai diat a pait ra varkurai livuan tai nina i dodoko ma ra tena varobo gap, da go ra umana varkurai; ²⁵ma ra tarai diat a valaun nina i dodoko kan ra lima i ra tena varobo gap, ma ra tarai diat a vatur mule ta kana pia na pal na bakbakit nina i ga vilau bakit tana; ma na ki ie tuk tar ta ra minat kai ra tena tinabar, nina di ga ku ia ma ra gomgom na dangi. ²⁶Ma ona nina i ga doko ta tikai na irop kan ra langun ta kana pia na pal na bakbakit nina i ga vilau bakit tana, ²⁷ma ra tena varobo gap na tadav ia ta ra paparai ra langun ta kana pia na pal na bakbakit, ma ra tena varobo gap na ubu doka, pa da takun ia ma ra gap; ²⁸tago gala na ga ki vatikai ta kana pia na pal na bakbakit tuk tar ta ra minat kai ra tena tinabar ngalangala, gala na boina pirana; ma ba ra tena tinabar ngalangala i tar mat, nina i ga doko ta tikai na lilikun ta ra gunan i kakalai tana.

A varkurai ure ra umana tena varveai ma ra varkul

²⁹Ma go ra lavur magit diat a da ra varkurai na varvateten pire vavat ta kavava lavur taun tarai ta ra lavur gunan ava ki tana. ³⁰Nina i doko ta tikai da kabila doka ba ta umana dia varvai kapa ure; ia kaka koko da doko ta tikai ba tikai ba tikai ka i varvai kapa ure. ³¹Ma tikai bula, koko avat a vatur vake ta varporong ure nina di ga takun ot pa ia ma ra vardodoko; a dovotina na mat. ³²Ma koko avat a vatur vake ta varkul ure nina i ga vilau bakit ta kana pia na pal na bakbakit upi na lilikun mulai ta kana pakana iat, ba ra tena tinabar pa i ti mat boko. ³³Damana pa avat a vadur ra gunan nina ava ki tana; tago ra gap i vadur ra gunan; ma pa da pait valar pa ra varporong ure ra gunan ure ra gap i talolongo tana, ia kaka ma ra gapu i nina i lingire. ³⁴Ma koko una vadur ra gunan nina ava ki tana, nina iau ki livuan tana; tago iau ra Luluai iau ki livuan ta ra tarai Israel.

A varkurai ure ra varbean kai nina kakalai

36 ¹Ma ra umana ngalangala ta ra apik na tarai kai Gilead, natu i Makir, natu i Manase, ta ra vuna tarai kai ra ura natu i Iosep, dia ga tadav Moses, ma dia ga tata pirana, ma pire ra umana luluai, ra umana lualua ta ra umana apik na tarai ta ra tarai Israel; ²ma dia ga biti: Ra Luluai i ga vartuluai pire kaugu luluai ba ra tarai Israel diat a padapadailam upi kadia umana kakalai ta ra gunan; ma ra Luluai i ga vartuluai pire kaugu luluai ba na tul tar ra tiniba kai Selopekad tura i vevet pire ra umana natuna, a umana vavina. ³Ma gala diat a taule ra umana bul ta ra umana enana vuna tarai Israel, i da kadia kakalai i kakari kan ra kakalai kai ra umana tama i vevet ma i tadav ra tiniba kai nam ra vuna tarai dia taulai tana; damana da tak vue kan kaveve tiniba na kakalai. ⁴Ma ba ra kilala na iubili kai ra tarai Israel na pot, da vatang tar kadia kakalai ta ra kakalai kai nam ra vuna tarai dia tur tana; damana da tak vue kadia kakalai kan ra kakalai kai kaveve vuna tarai.

⁵Ma Moses i ga vartuluai pire ra tarai Israel da ra tinata kai ra Luluai dari: I dovot ra vavaarikai kai ra umana natu i Iosep. ⁶Go ra vartuluai kai ra Luluai ure ra umana natu i Selopekad, a umana vavina: Diat a taule nina dia mainge; ia kaka, diat a taulai ta ra vuna tarai kai tama i diat. ⁷Damana pa ta kakalai pire ra tarai Israel na kakari vanavana livuan ta ra umana vuna tarai; tago ra tarai Israel diat a ki tikatikai ta ra kakalai kai ra vuna tarai kai ra umana tama i diat. ⁸Ma nina ra vavina ba i kakalai tai tika na vuna tarai ta ra tarai Israel, na taule ta tikai ta ra vuna tarai kai tamana, upi ra tarai Israel diat a kale ra tiniba kai ra umana tama i diat tikatikai. ⁹Damana pa ta kakalai na kakari vanavana livuan ta ra umana vuna tarai; tago ra umana vuna tarai Israel diat a ki ta kadia kakalai tikatikai.

¹⁰Da ra Luluai i ga vartuluai pire Moses, a umana natu i Selopekad, a umana vavina, dia ga pait ia damana; ¹¹tago Makla, Tirsa, Kogla, Milka, ma Noa, a umana natu i Selopekad dia ga taule ra umana tai diat. ¹²Dia ga taulai ta ra umana apik na tarai Manase, natu i Iosep, ma kadia kakalai i ga ki ta ra vuna tarai kai tama i diat.

¹³Go diat ra umana vartuluai ma ra umana varkurai, nina ra Luluai i ga vartuluai tana ta ra ngie i Moses pire ra tarai Israel ta ra tamataman Moab ta ra papar a Iordan pire Ieriko.